

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET: SİBER ZORBALIK

Yüksek Lisans Tezi

Emine KANTAR

Çorum - 2023

KADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET: SİBER ZORBALIK

Emine KANTAR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Prof. Dr. AHMET ÖZALP

Çorum 2023

KABUL ONAY

Emine KANTAR tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Dijital Şiddet: Siber Zorbalık” adlı tez çalışması 26/04/2023 Tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet ÖZALP

Prof. Dr. Çiğdem ERDEM

Doç. Dr. Veysel DİNLER

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ ... Tarih ve sayılı kararı ile Emine KANTAR'ın Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof.Dr.Muhammed Asıf YOLDAŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Emine KANTAR

ADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET: SİBER ZORBALIK

Emine KANTAR

ORCID: 0009-0001-5116-3972

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Nisan 2023

ÖZET

Bu çalışmanın amacı kadınların maruz kaldıkları dijital şiddete yönelik bir algılarının olup olmadığı, dijital şiddetin türünü, dijital şiddete maruz kalma sıklığını, dijital şiddetin hangi platformlar üzerinden gerçekleştiğini, dijital şiddete kim tarafından maruz bırakıldığı, dijital şiddete neden maruz bırakıldığı, dijital şiddetle baş etme yöntemlerini saptamaktır. Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan Kadına Yönelik Dijital Şiddet-Siber Zorbalık anketi online (çevrimiçi) olarak katılımcılara aktarılmıştır. Kadına Yönelik Dijital Şiddet – Siber Zorbalık anketi edebiyat taraması ardından daha önce gerçekleştirilen araştırmalardan sorular derlenerek hazırlanmıştır. Çorum’da yaşayan 488 kadınla gerçekleştirilen anket analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, katılan kadınların neredeyse tamamına yakını dijital şiddete maruz kalmıştır. Kadınların dijital şiddet algılarının düşük olduğu birbirini destekleyici sorulara verilen cevaplarla ortaya konmuştur. Çorum’da yaşayan kadınların maruz kaldığı dijital şiddet türü küfür, tehdit ve hakarete uğrama ve ısrarlı takiptir. Dijital şiddete tanımadığı/anonim hesaplar tarafından maruz bırakılmış ve en çok Instagram üzerinden dijital şiddete uğradığı saptanmıştır. Diğer çalışmalarda görülen genellikle yakın çevreyle paylaşmama durumu Çorum örneğinin tersi bir durum sergilemekte, kadınlar yaşadıkları dijital şiddeti yakın çevreleri ile paylaştıkları görülmektedir. Kadınların neredeyse tamamına yakını yaşadığı dijital şiddetin nedenini dini görüş, mezhep, siyasi görüş ve etnik kimliğine bağlamamaktadır. Cinsiyetinden kaynaklandığını düşünen kadın sayısı araştırmaya katılan kadın sayısının yarısına (%48,8) yakındır. Dijital şiddetle mücadele etme yöntemi olarak engelleme – bloklama, uygulama içinde şikâyet etme, ekran görüntüsü alma, güvenlik ayarlarını gözden geçirme olarak belirlenmiştir. Yaşanılan dijital şiddet karşısında hukuki yollara başvuran kadın sayısı oldukça düşük çıkmış, kadınlar genellikle kendi başlarına

mücadele etme yöntemini benimsediği saptanmıştır. Bu tez çalışması boyunca kadınların dijital şiddet deneyimleri çok boyutlu ele alınıp incelenmiştir.

Anahtar Kavramlar: şiddet, kadına yönelik şiddet, ataerki, toplumsal cinsiyet, dijital şiddet-siber zorbalık

Bilim Kodu: 117109-113842

DİGİTAL VİOLENCE AGAINST WOMEN: CYBERBULLYİNG

Emine KANTAR

ORCID:0009-0001-5116-3972

HİTİT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

April 2023

ABSTRACT

The aim of this study is to determine whether women have a perception of digital violence they are exposed to, the type of digital violence, the frequency of exposure to digital violence, the platforms through which digital violence occurs, who is exposed to digital violence, why they are exposed to digital violence, and methods of coping with digital violence. Within the scope of the study, the Digital Violence-Cyberbullying Questionnaire Against Women, which was prepared by the researcher, was transferred to the participants online. The Digital Violence Against Women – Cyberbullying questionnaire was prepared by compiling questions from previous research following the literature review. A survey was conducted with 488 women living in Çorum and analyzed. According to the research findings, almost all of the participating women have been exposed to digital violence. It has been demonstrated by the answers given to mutually supportive questions that women have low perceptions of digital violence. The type of digital violence that women living in Çorum are subjected to is swearing, being threatened and insulted, and persistent stalking. He was exposed to digital violence by unrecognized/anonymous accounts and it was determined that he was mostly exposed to digital violence through Instagram. For example, the situation of not sharing with the close environment seen in other studies exhibits the opposite situation, and it is seen that women share the digital violence they experience with their close environment. Almost all women do not attribute the cause of digital violence to their religious views, sects, political views and ethnic identities. The number of women who think that they are due to their gender is close to half (48.8%) of the number of women participating in the study. As a method of combating digital violence, blocking is defined as complaining within the application, taking screenshots, reviewing security settings. The number of women who have resorted to legal remedies in

the face of digital violence has been quite low, and it has been determined that women generally adopt the method of fighting on their own. Throughout this thesis study, women's experiences of digital violence were handled and examined in a multidimensional manner.

Key Terms: Violence, violence against women, patriarchy, gender, digital violence–cyberbullying

Science Code: 117109-113842

TEŐEKKÖR

Tezin yürütölmesin desteğini esirgemeyen engin bilgi, birikimleri ile bana destek olan değerli danıőman hocam Prof. Dr. Ahmet Özalp'e ve jüri üyeliğinde bulunan talebimizi geri çevirmeyen, ilgi ve önerilerini esirgemeyen değerli hocalarım, Prof. Dr. Çiğdem Erdem ve Doç. Dr. Veysel Dinler'e, üniversite eğitim hayatında tanıdığım bana her zaman yol gösterici olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Alper Gürer'e, saha çalışmasını kısa sürede tamamlamamamda çok büyük katkısı olan değerli arkadaşım Kevser Ersoy'a, tanıdığım günden bu yana yanımda olan, her konuda beni destekleyen Sümeyya Deveci ve Remzi Can'a sonsuz teşekkür ederim.

Emine KANTAR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1

1.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE ŞİDDET VE KADINA ŞİDDET

1.1. Şiddet Kavramı	4
1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri	8
1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Kökenleri.....	13
1.3.1. Toplumsal cinsiyet	14
1.3.2. Toplumsal cinsiyetin aile ve evlilikte inşası	16
1.3.3. Ataerki ve cinsel ayrımcılık	18
1.3.4. Ataerki ve şiddet ilişkisi	19
1.3.5. Kamusal alan özel alan ayrımı.....	20
1.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele	24
1.4.1. Türkiye’de kadının durumu	31
1.4.2. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele	39
1.4.3. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele adına yapılan düzenlemeler	33

2.BÖLÜM

DİJİTALLEŞME VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

	Sayfa
2.1. Teknoloji Gelişimi ve Dijitalleşme	47
2.2. Dijital Alan-Siber Alan.....	47
2.3. Dijital Şiddet -Siber Zorbalık ile İlgili Yasal Düzenlemeler.....	49
2.3.1.Siber (bilişim) suçlar	51
2.3.2. Dijital şiddet-siber zorbalık.....	52
2.4.Kadına Yönelik Dijital Şiddet -Siber Zorbalık.....	58
2.5.Siber Cinsiyetçilik.....	59

3.BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

3.1.Araştırmanın Yöntemi	66
3.2.Araştırmanın Amacı ve Sorunsalı	66
3.3.Araştırmanın Yapılışı	67
3.4.Veri Toplama Araçları.....	67
3.5.Örneklemin Belirlenmesi	67
3.6.Anket ile İlgili Genel Bilgiler.....	67
3.7.Katılımcıların Demografik Özellikleri	68
3.8. Demografik Bilgilere İlişkin Veriler	68
3.9. Dijital Şiddeti Uygulayan Faile İlişkin Veriler	70
3.10. Dijital Şiddete Maruz Kalma Nedenlerine İlişkin Veriler	71
3.11.Dijital Şiddet ile Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Veriler.....	74
3.12.Dijital Şiddet Algısına Yönelik Veriler	77
3.13. Dijital Şiddete Maruz Kalmaya Yönelik Veriler	83

	Sayfa
3.14.Maruz Kalınan Dijital Şiddet Türlerine Yönelik Veriler	96
3.15.Dijital Şiddetin Gerçekleştiği Platform Verileri	103
SONUÇ	116
KAYNAKÇA	119
EKLER	124
EK .1 Etik Kurul Onayı	124
EK -2 Anket katılımcısı onay sayfası	125
EK -3 Anket Soruları	127

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3. 1. Katılımcıların yaş bilgisine yönelik veriler	68
Tablo 3. 2. Katılımcıların eğitim düzeyine ilişkin veriler	69
Tablo 3. 3. Katılımcıların meslek bilgilerine ilişkin veriler	69
Tablo 3. 4. Katılımcıların gelir düzeyine ilişkin veriler	70
Tablo 3. 5. Faile ilişkin bilgiler	70
Tablo 3. 6. Dini görüşlerin şiddete neden olduğunu düşünen katılımcı verileri	71
Tablo 3. 7. Mezhebin şiddete neden olduğunu düşünen katılımcı verileri.....	72
Tablo 3. 8. Etnik kimliğin şiddete neden olduğunu düşünen katılımcı verileri.....	72
Tablo 3. 9. Siyasi görüşün şiddete neden olduğunu düşünen katılımcı verileri.....	73
Tablo 3.10. Cinsiyetin şiddete neden olduğunu düşünen katılımcı verileri.....	73
Tablo 3.11. Dijital şiddetle baş etme yöntemine ilişkin veriler	74
Tablo 3.12. Engelleme-bloklama yapanlara ilişkin veriler	75
Tablo 3.13. Uygulama içinde şikâyet etmeye ilişkin veriler	75
Tablo 3.14. Şiddet tecrübesini yakın çevresiyle paylaşanlara ilişkin veriler	76
Tablo 3.15. Hukuki yollara başvuranlara ilişkin veriler	76
Tablo 3.16. Katılımcıların dijital şiddet algılarına yönelik veriler	77
Tablo 3.17. Dijital şiddet algısı, meslek ve yaş ilişkisine yönelik veriler	78
Tablo 3.18. Dijital şiddet algısı, meslek ve yaş ilişkisine yönelik veriler	80
Tablo 3.19. Dijital şiddet algısı, gelir ve eğitim ilişkisine yönelik veriler	82
Tablo 3.20. Katılımcıların dijital şiddete maruz kalmalarına ilişkin veriler	83
Tablo 3.21. Şiddete maruz kalma, meslek ve eğitim ilişkisine yönelik veriler	84
Tablo 3.22. Şiddete maruz kalma, eğitim düzeyi ve yaş ilişkisine yönelik veriler.....	86
Tablo 3.23. Şiddete maruz kalma gelir ve eğitim düzeyi ilişkisine yönelik veriler	88
Tablo 3.24. Şiddete maruz kalma eğitim düzeyi ve meslek ilişkisine yönelik veriler..	90
Tablo 3.25. Şiddete maruz kalma yaş ve meslek ilişkisine yönelik veriler	92
Tablo 3.26. Şiddete maruz kalma eğitim ve gelir ilişkisine yönelik veriler	95
Tablo 3.27. Dijital şiddet türüne yönelik veriler	96
Tablo 3.28. Dijital şiddet türü eğitim ve meslek ilişkisine yönelik veriler.....	97
Tablo 3.29. Dijital şiddet türü yaş ve meslek ilişkisine yönelik veriler.....	99
Tablo 3.30. Dijital şiddet türü eğitim ve gelir ilişkisine yönelik veriler	101
Tablo 3.31. Dijital şiddetin gerçekleştiği platform verileri	103
Tablo 3.32. Platform eğitim ve meslek ilişkisine yönelik veriler.....	104
Tablo 3.33. Platform yaş ve meslek ilişkisine yönelik veriler	106
Tablo 3.34. Platform eğitim ve gelir düzeyi ilişkisine yönelik veriler	108
Tablo 3.35. Şiddete maruz kalma sıklığı, eğitim ve gelir ilişkisine yönelik veriler	110

Tablo 3.36. Maruz kalma sıklığı, yaş ve gelir ilişkisine yönelik veriler	112
Tablo 3.37. Maruz kalma sıklığı, yaş ve meslek ilişkisine yönelik veriler.....	113

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ARPANET	Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
DARPA	İleri Savunma Araştırma Projeleri Ajansı
LGBTİ	Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transgender, İntersex
SMS	Kısa Mesaj
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
TBİD	Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Kültür Bilim ve Örgütü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YSK	Yüksek Seçim Kurulu
YY	Yüzyıl
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Kadın çalışmalarına sıkça konu olan şiddet, insanlık tarihi kadar eski bir kavram. Şiddet kavramı zamanla değişime uğramıştır. Bu değişime paralel olarak şiddet kavramı çeşitlenmiştir. Günümüzde şiddet fiziksel boyutu ile ele alınmaktadır. Hız kesmeden gelişen yenedünya düzeninde şiddet kavramı farklı boyutlarıyla ele alınması gerekir. Şiddet insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olsa da, insanın insanla ilişkisinden önce, insanın doğayla ilişkisinde karşımıza çıkmaktadır. Doğa üzerinde tahakküm kurma, iktidar sahibi olma insanın ilk şiddet eylemidir. İnsan iktidar kurmayı ve iktidar olmayı doğadan öğrenmiştir. Tüm iktidar ilişkilerinde şiddeti görmek mümkündür. İktidarı, gücü elinde bulunduran bunu kaybetmemek adına şiddete başvurabilmektedir. Kadın çalışmalarına sıkça konu olan şiddet erkeği kadın karşısında güçlü gören, iktidar kurma hakkı veren anlayış toplumsal cinsiyet ilişkilerinde meşrulaştırılmaktadır. Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan ruhsal, cinsel, psikolojik hasara yol açan, bir şeyi yapmaktan alı koyan, kısıtlayan her türlü davranışa verilen addır Kadına yönelik şiddet kadına kadın olmasından dolayı uygulanmaktadır. Kadına yönelik şiddet, kadına yönelik ayrımcılığın ve eşitsizliğin bir göstergesidir. Kadına yönelik şiddet, cinsiyetçi yapılar içinde beslenen, sistemli ve insan hakları ihlali, ayrımcılığın tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet dünya genelinde ve Türkiye’de yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın çalışmaları kapsamında kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet gibi isimler kullanılmaktadır. Bu sebeple kadın çalışmalarının ana sorunsallarından biri şiddet konusudur, şiddet aracılığıyla iktidar ilişkisi meşrulaştırılmakta ve iktidar adına araçsallaştırılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin temel kaynağı toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil toplum yapısı kaynaklı asimetric güç ilişkisidir. Kadına yönelik şiddet insan hakları ihlali, suç ve toplumsal bir sorun oluşturmaktadır. Şiddeti uygulayan erkek ve şiddete maruz kalan kadınların özellikleri karmaşık bir yapı sergilemektedir. Kadınların gelir seviyesi, eğitim seviyesi, kültür seviyesi fark etmeksizin şiddete maruz kaldığını yapılan araştırmalar ortaya koymuştur. Yine aynı şekilde şiddeti uygulayan erkeğinde gelir, kültür, eğitim seviyesi ayırt etmeden şiddeti uygulayan taraf olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Kadına yönelik şiddet ekonomik, psikolojik, fiziksel, cinsel ve dijital olarak meydana gelebilmektedir. Yaşanılan koşulların değişmesi şiddeti yeniden üretmekte ve türetmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve yaygın kullanımıyla beraber sosyal platformlar hayatımıza girmiştir. İnternet iletişim ağına dönüşmüş yeni kamusal alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni kamusal alan kendini ifade etmek isteyen, sesini duyurmak isteyen birçok gruplar için ifade alanı açmıştır. Bu yönüyle yeni demokratik kamusal alan görevini dijital alan üstlenmektedir.

Kadınların aktif kullandıkları seslerini duyurdukları iletişim ve dayanışma içinde oldukları yeni kamusal alan olan dijital alan beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Bu sorunlardan en bilineni, kadınlar için hayatın her alanında bir tehdit olan şiddet unsurudur.

Bu çalışma kapsamında kadına yönelik şiddetin yeni bir biçimi olan dijital şiddet-siber zorbalık kavramsal bir çerçevede ele alınacaktır. Kadına yönelik şiddetin yeni bir biçimi olarak dijital şiddet sosyal platformların kullanılmasına orantılı olarak gün geçtikçe artmaktadır. Kadına yönelik şiddetin diğer biçimlerinde olduğu gibi dijital alanda yaşanan şiddeti besleyende toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Kadınlar kadın olmalarından dolayı toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dijital alanda da maruz kalmaktadır. Türkiye özelinde kadına yönelik dijital şiddete yönelik çalışmaların yetersizliği dikkat çekmektedir. Kadına yönelik şiddet dijital alanda devam etmektedir. Kadına yönelik dijital şiddet-siber zorbalık her gün artmakla beraber bu alanda yapılan çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Bu çalışma alanda yapılmış kadınların deneyimlerine dayanan sayılı çalışmalardan olacaktır. Birincil öznelere olan kadınların deneyimlerine dayanan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde şiddetin tarihi, tanımları ve geçirdiği değişim kadına yönelik şiddetin kökeni, kadına yönelik şiddetle mücadele tarihi ve kadına yönelik şiddet türleri kavramsal çerçeve ışığında ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde dijital şiddet ele alınmadan önce teknolojinin gelişimi, dijitalleşme, şiddet ve dijitalleşme, dijitalleşmenin bir tehdit unsuru haline dönüşmesi şiddet türleri içinde yer almasına kadar geçen süreç incelenmiştir. Tezin üçüncü bölümünde çalışmanın amacı, sorunsalı, yöntemi, evren ve örnekleme, yapılışı, verilerin çözümlenmesine değinilmiştir. Çalışmanın son bölümünde tezin omurgasını oluşturan saha çalışması verileri ele alınmıştır.

Kadına yönelik şiddet kadına karşı ayrımcılığın bir tezahürüdür. Kadınların gerçek hayatta mücadele etmek zorunda sıklıkla karşılaştığı şiddet olayları teknolojinin gelişimi ve günümüzde yaygın kullanılmasıyla kadına yönelik şiddetin yeni yüzü olan dijital şiddet –siber zorbalığı karşımıza çıkarmaktadır. Çalışmanın temel sorununu kadınların dijital şiddet algılarının olup olmadığı, dijital şiddete maruz kalma sıklığı, dijital şiddet türleri, dijital şiddetin en çok hangi platformlar üzerinden gerçekleştiği, dijital şiddete kim tarafından maruz bırakıldığı, dijital şiddete neden maruz bırakıldığı, dijital şiddetle baş etme yöntemleri oluşturmaktadır.

Bu alanda Türkiye’de yapılan çalışmalar sınırlıdır, bu çalışmada kadına yönelik dijital şiddetle ilgili çıktı ve çalışmalara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra büyük illerde sınırlı sayıda çalışma mevcut olup, Çorum gibi küçük illerde yapılan çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Çorum’da yaşayan kadınların dijital şiddete yönelik bir algılarının olup olmadığı, dijital şiddete maruz kalma sıklığı, dijital şiddet türleri, dijital şiddetin hangi platformlar üzerinden gerçekleştiği, dijital şiddete kim tarafından maruz bırakıldığı, dijital şiddete neden maruz bırakıldığı, dijital şiddetle baş etme yöntemleri açısından alan yazında bir ilk olma özelliğine sahiptir. Bununla beraber çalışmada baştan sona eril bir dil ve ifade kullanmaktan kaçınılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Kadına Yönelik Dijital Şiddet –Siber Zorbalık anketi ile veriler toplanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket kadınlara

çevrimiçi /çevrimiçi olarak aktarılmıştır. Kadınların şiddet deneyimlerini paylaşmaları ve kolay olmamakta ve ankete birebir zaman ayırmaları vakit alacağından anket çevrimiçi /çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın bulguları da anket kapsamında toplanan verilerle sınırlı tutulmuştur.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE ŞİDDET VE KADINA ŞİDDET

1.1. Şiddet Kavramı

Şiddet ile alakalı ortak bir tanım bulmak veya kapsayıcı nitelikte tanımlamak zor gözükmemektedir. Türkçeye Arapçadan gelmiştir ve “sertlik”, “sıkılık”, “peklik” anlamlarına gelmektedir. Başka dillerde mesela İngilizcede şiddet violence kelimesiyle ifade edilir. Latince violentus ve violare kelimelerinden gelmektedir. Violentus kelimesi cebri, kuvvetli, sert, hiddetli anlamlarına gelmektedir. Violare ise, tecavüz etmek, ihlal etmek, zorlamak anlamlarına karşılık gelmektedir. Şiddet yerine eski Yunancada bia sözcüğü kullanılmaktadır. Platon’un Yasalar adlı eserinde şiddet eylemlerinden bahsederken “bia” sözcüğünü kullanmıştır. Burada ki anlamı kuvvet, güç, zor, iktidar anlamındadır. Yani şiddetin Yunanca karşılığı kuvvet ve ihlal anlamları taşımaktadır. Bizde ki anlamıyla yani Arapça kökeniyle sertlik barındırırken, eylemin kendisini ifade etmektedir. Şiddet kuvvette bulunan bir özellik sergilemektedir (Gölbaşı & Özerkmen, 2010, s. 6).

Şiddet Almandada Gewalt kelimesine karşılık gelmektedir. Gewalt kelimesi yine aynı dilde walten kelimesinin eşanlamlısı olarak kullanılmaktadır. Şiddet kelimesi, ihlal etme, zorlama, çığneme, kuvvet ve güç anlamlarına karşılık gelmektedir. Kelime anlamlarıyla kuvvet, ihlal etme aynı anlamlarda gibi düşünülse de bazı düşünürler bu kavramları ayrı ayrı ele almış ve farklarını ortaya koymuştur. İhlal anlamında şiddet; Garver, şiddet eylemi gerçekleşirken bir şeyin ihlal edildiğini ifade etmekte, ihlal edilenin kişiselliğe ait olduğunu dile getirmektedir. Bununla beraber insan ilişkilerinde kuvvet ile şiddet aynı anlama gelmemektedir. Şiddet kişisel olduğu gibi kurumsalda olabilir. Yine şiddet açıkça olabileceği gibi gizlide olabilmektedir. Garver şiddetin 4 türü olduğunu ifade etmektedir. Bunlar; açık kişisel şiddet, gizli kişisel şiddet, açık kurumsal ve gizli kurumsal şiddet olarak sıralamaktadır. Açık kişisel şiddeti soygun, tecavüz, öldürme olarak, gizli kişisel şiddeti saygınlık ihlali vb. olarak, açık kurumsal şiddeti, savaş, isyan, ayaklanma olarak, gizli kurumsal şiddeti kölelik, getto hayatı vb. olarak tanımlamaktadır. Garver ihlali tanımlarken şiddete üç kavram kazandırmıştır; hak, gizli-görünmeyen şiddet ve kurumsal şiddettir. Şiddet kişiler arasında, devletler arasında gerçekleşebilmektedir. Devlet kişilere, topluma, kişiler devlete, toplum devlete şiddet uygulayabilmektedir. Şiddetin tanımıyla ilgili birçok kaynakta bilgi bulunmaktadır. Fransızca sözlüklerinde; bir kişiye istemediği bir şeyi yapmak, yapmaya zorlamak, şiddet uygulamak, duyguların kaba ifadesi olarak yer almaktadır. Şiddet ile terörizm arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Şiddet ile terörizm arasında karşılaşılan benzer öğeler canını yakmak, öldürmek, yaralamak, fiziksel-duygusal acı çekmesine neden olmak şeklinde yer almaktadır. Yasaya uygun olmayan bir amaç için şiddet uygulamak, uygulama tehdidinde bulunmak yok etme eylemleri hepsi birden şiddet, terör benzerliği olarak ele alınmıştır (Harcar, Çakır, ,Sürgeveli , & Budak, 2008, s.52).

Şiddetin insanlık tarihi kadar eski bir kavram olduğu bilinmektedir. Ancak insanın insanla ilişkisinden önce, insanın doğayla ilişkisinde karşımıza çıkmaktadır. Doğa üzerinde tahakküm kurma, iktidar sahibi olma insanın ilk şiddet eylemidir. Şiddet insanın insan ile olan ilişkisinden önce insanın doğa ile ilişkisinde karşımıza çıkmaktadır. İnsan iktidar kurmayı ve iktidar olmayı doğadan öğrenmiştir. Araç ve gereç kullanmayı öğrenen insan doğa karşısında üstünlük kazanması bunda etkilidir. Doğayı nesneleştirme süreci içinde iktidar da nesneleştirme aracı haline gelmektedir. İktidar nesneleştirdiği üzerinde tahakküm kurma sahibidir. Özgürlüğünü kısıtlayabilir, elinden alabilir, ya da yadsıyabilir. Tüm bunları güç sayesinde yapabilmektedir. Gücü göstermek ve elinde tutmak adına şiddete başvurur. Güçten bahsettikten sonra diğer bir kavram olan iktidara değinmek gerekir. İktidar tanımı birçok şekilde yapılabilir. İnsanlar arası ilişkilerde farklılığın getirdiği avantajlar, avantajlı farklılığa sahip kişinin çıkarları için kullandığında iktidar süreci başlamış olur. Yazılı tarihten bugüne kadar iktidar, erk bakımından birinin diğerinde üstün oluşu sayesinde kendi iradesini ötekini yerine koyma ve şiddete başvurma şeklinde kendini göstermektedir

Şiddet kavramı, farklı boyutlarıyla ele alınmakta ve çalışılmaktadır. Şiddet kavramı zamanla değişime uğramış yeniden anlamlandırılıp, tanımlanmıştır. Şiddetin kaynağını eşitsiz güç ilişkileri oluşturmaktadır. Bazen toplumsal, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla birlikte bütüncül yaklaşımla açıklanmaya çalışılmakta bazen de yalnızca davranış olarak açıklanmaktadır (Özyürek, Kurnaz, 2019. s. 230). Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2002) tarafından “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” olarak tanımlanmıştır.

Şiddet ile alakalı bir başka tanım ise Fransız Düşünür Michel Foucault tarafından yapılmıştır. Düşünür eserlerinde şiddet, iktidar ve özne arasındaki ilişkiye ve iktidar ilişkilerine dikkat çekmektedir. Michel Foucault’a göre; iktidar her yerdedir ve iktidarın olmadığı bir oluşum yoktur ve iktidar toplumsal dokunun her alanına yayılmıştır. Foucault’un eserlerinde iktidar bir taktik ve strateji oyunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni iktidar öznenin bağımsız değildir. İktidar özneleri oluşturur ve oluştururken özneler üzerinde ilişkiyi ortaya koyar. Yani iktidar özneyi dışlamaz. Michel Foucault’a göre iktidar bireylerin davranışlarına, hal ve hareketlerine, tavırlarına sinmiş bir şeydir (Foucault, 2007, s.72). İktidar dirence yol açar. Direnme karşısında söylem geliştirerek kendini var eder devamlılığını sağlar. İktidar her yerde ve yeniden üretilmektedir. İktidar söylemine uygun özneler yaratır. İktidar kendi disipline etme metoduyla, özneler yaratırken onları, beden ve ruhlara sahip olarak saklı söylemle var eder. Michel Foucault iktidar teknolojileri –siyasi teknolojiler dönüşümü tarihsel olarak izlemektedir. Burada ki dönüşümde iktidarın nasıl işlediğini sorgulamaktadır.17.yüzyıla kadar olan dönemde hükümlerlik etkili olmuş ve iktidarın

hepsini kendinde toplamıştır. Suçlu gördüğünü cezalandırma herkesin gözü önünde olmaktadır. Suçlu gördüğünü cezalandırırken çoğunlukla herkesin içinde öldürme şeklinde, iktidarını güçlendirmektedir. İktidarı kendinde toplayan hükümler cezalandırma –öldürme sebebiyle iktidarını şiddet üzerinden yeniden üretmektedir. Modern çağa geçilmesiyle birlikte artık suçlu herkesin içinde öldürülmemektedir. Suçlu çeşitli yerlere kapatılarak, gözetlenerek, denetlenerek cezalandırılmaktadır. Bu durum sonucunda iktidar her yerde ve yeniden kendini üreten bir konuma gelmektedir. Burada iktidar bilgiyle iç içe geçmiş ve bilgiyle hareket etmektedir. Foucault'un önceleri odaklandığı tartışma özne sorunsallı tartışmalar iken, sonraları iktidar sorunsallı tartışmalar olmuştur. Öznellik; akıl hastalığı, cinsellik, suça yatkınlık vb. deneyimlerle belirlenmektedir. Öznellik bu kimliklerin kurulmasını belirleyen söylemsel ve söylemsel olmayan pratiklerle şekillenmektedir. Öznellik insanın yukarıda bahsedilen üç deneyim vb. deneyimlerle kurduğu ve bu deneyimi kendi deneyimi olarak gördüğü bilinç ilişkisi anlamında kullanılmıştır. Foucault'a özne; bedeni ve kimliğiyle iktidar tarafından inşa edilmektedir. Burada kimlik insanın kendisine atfettiği ya da kendisine atfedilen deneyimlerin toplamıdır. Foucault 17.ve 18 yüzyılda iktidarı yasaklayan, baskılayan, şiddet uygulayan, cezalandıran şeklinde bahsetmektedir. Bugün iktidar bedenlere bile nüfuz ederek kendi bilgi ve hakikatini oluşturmaktadır. Bugün herkes siyasi –iktidar teknolojileriyle gözetlenmektedir. Foucault'a dikkat çeken başka nokta iktidar kendi bilgisiyle söylemler geliştirmekte bedenlere ve nüfuz yayılmakta ve kendi normalini yaratmaktadır. İktidar geliştirdiği söylemler sayesinde neyin normal, neyin normal dışı sayılacağı, kimin namuslu kimin namussuz olduğunu belirlemektedir (Burç, 2021, s.1291).

Hannah Arendt'e göre; doğası gereği araç niteliği gören şiddet hem bir amaca olarak hem de araca yöneliktir, zira kendini meşrulaştırma ihtiyacı hisseder. Temelde meşru olmayan bir şey, bir edim, bir kavram, başka hiçbir şeyin dayanağı olamaz (Arendt, 1997, s. 57). Hannah Arendt' göre iktidar farklılığın sonucunda birinin iradesinin diğerinin iradesine bağlanması şiddeti oluşturmaktadır, demektir. İktidar, iktidara sahip olanın iradesi ile diğerini tahakküm altına aldığı bir süreçtir. İktidar farklılık avantajına dayanmaktadır. İlk akla gelen avantaj çeşitli alanlarda gösterilen daha güçlü olma durumudur. Şiddet daha güçlü olanın diğerine bunu hissettirmesi ya da hissettirmeye çalışması olarak tanımlanabilir. Buradan anlıyoruz ki güç, iktidar ve şiddet birbirinden bağımsız değildir. Bu konuda değerli fikirleri olan ve yaptığı katkılardan dolayı Foucault'a değinecek olursak; Foucault, iktidar çözümlemesinde iktidarı insanlar arasında gerçekleşen bir eylem, bir eylemlilik süreci olarak kabul eder. İktidar öbür eylemler üzerinde icra edilen bir eylem kipidir. Bu süreç "yaptırtmadır". Yaptırtma eyleminde yaptırtan kişi yapan kişi aracılığıyla yapan kişidir. Eylemi gerçekleştirenin konumu ise eylemi gerçekleştirmeye yarayacak bir araçtan farksızdır. Bu irdeleme sonucunda yaptırtma eylemi iktidar sürecinin biçimsel ögesini oluşturur. İktidar sürecini başlatan bu yaptırtma eyleminin manipülasyon ya da zorla gerçekleştirilmesi yani yaptırtmaya dönüşmesidir. Bu çözümleme bağlamında iktidar bir el koyma hakkıdır. İktidarın sahip olduğu ayrıcalık yaşam ve ölüm üzerine karar verme

ayrıcalığıdır. Bu yaklaşım temelinde kadına yönelik şiddet, tarihsel süreçte erkeğin kadın karşısındaki güçlü konumunun doğal bir fenomen olarak ele alınmasının, evlilik ilişkisinin erkeğe kadın üzerinde iktidar kurma ve bunu sürdürme hakkı vermesi bağlamında irdelenmektedir (Gödelek, 2005, s. 98).

Bu irdeleme erkeği kadın karşısında güçlü görme ve onu fenomen haline getirmektedir. Kadın çalışmalarına sıkça konu olan şiddet, insanlık tarihi kadar eski bir kavram. Şiddet kavramı zamanla değişime uğramıştır. Bu değişime paralel olarak şiddet kavramı çeşitlenmiştir. Günümüzde şiddet fiziksel boyutu ile ele alınmaktadır. Hız kesmeden gelişen yenedünya düzeninde şiddet kavramı farklı boyutlarıyla ele alınması gerekir. Tarih boyunca şiddet kavramı yeniden anlamlandırılmıştır. Kavram yenilense bile şiddeti uygulayan iktidar sahibidir. Kadına yönelik şiddet ataerki tarafından kadına kadın olduğu için uygulanan şiddetin adıdır. Erk sahibinin gücünü elinde muhafaza etmek amacıyla başvurduğu bir yöntemdir. “Şiddet araçsal karakterleriyle ayrılır. Fenomonolojik açıdan baktığımızda kuvvete yakındır. Çünkü başka alet edevat gibi şiddetin araçları da doğal kuvveti çoğaltmak amacıyla tasarlanır ve kullanılır; ta ki gelişimlerinin son safhasında doğal kuvvetin yerine geçer hale gelinceye değin. Bu tanımların gerçek dünyada sugeçirmez ayrımlara tekabül etmediğini söylemeye gerek bile yoktur elbette. Ancak bu tanımlar tam da gerçek dünyadaki bu ayrımlardan üretilmiştir” (Arendt, 2018, s.56).

Şiddet, birçok bilim insanının ilgisini çeken bir olgudur. Yapılan tanımlar arasında toplum bilimci Galtung şiddetin yöntemleri olduğundan söz etmektedir. Bunlar yapısal şiddet, fiziksel şiddet ve psikolojik şiddettir. Yapısal şiddet insanın varsayılan yetenekleriyle, hazırda olan yetenekleri arasındaki farkın nedeni olmaktadır. Fiziksel şiddet ise; şiddet uygulamak, şiddet kullanmak, kişiye zarar vermek, öldürmeye kadar varan güç kullanmak olarak açıklanmaktadır. Yapılan araştırmalarda şiddetin insana özgü bir durum olup olmadığı çalışılmıştır. Hayvan türleri arasındaki kavgalar ekolojik dengenin bir gereği olarak ele alınmıştır. Liderlik yarışı ve besin zinciri açısından ele alınan kavgalar şiddet olarak nitelendirilmemiştir. Türün devamlılığı için yapılan kavgalar işlevsel olduğu şiddet olarak değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir (Özerkmen, 2012, s.3). İnsan din, hukuk, ahlak kuralları açısından yasal olarak eşit düşünülmektedir. Fakat şiddet tüm dünyada görülen yaşanan bir gerçektir. İnsanlar farklı sebeplere dayanarak tüm canlılara şiddet uygulamaktadır. Üstelik şiddetin uygarlık, eğitim olanakları geliştikçe düşeceği varsayılı gelmiştir. Günümüzde şiddetin azalması bir yana çok farklı türleriyle kendini göstermektedir.

Şiddet gücü elinde bulunduranın yani iktidar sahibinin göstermiş olduğu tepkidir. Şiddete birçok kaynak referans gösterilmekte ve şiddetin oluşumuna birçok kaynak neden olmaktadır. Şiddet tarih boyunca değişim göstermiş yeniden tanımlanmış olsa da şiddeti uygulayan tarih boyunca iktidar olmuştur. İktidar ilişkisi kurulduğu durumlarda şiddetten söz etmek mümkündür. Şiddet yaşadığımız yüzyılda yıkıcı, yok edici bir boyuta ulaşmıştır. Şiddet toplumsal ve evrensel bir olgu olarak insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Modern

dünya bilim ve teknoloji ile karakterize edilmektedir. Bilim ve teknolojinin gelişmesi insan türüne huzuru, barışı, refahı getireceğine inanılmıştır. İnsanların medeniyet seviyesi yükseldikçe şiddete meyiletme oranının düşeceği iddia edilmiştir. Küreselleşen dünyada şiddet ve şiddet araçları, beklenilen aksine azalmamış artmıştır. Öyle ki geçtiğimiz yüzyıla şiddet damgasını vurmuştur. Bilim ve teknoloji kullanılarak kitle imha silahları ortaya çıkmıştır. Nükleer silahlar dünyayı yok edebilecek kapasiteye sahiptir. Bu silah ve teknoloji tüm insanlığı ve yeryüzünü tehdit etmektedir. Şiddet araçları da geçmişe oranla farklılaşmaktadır. Şiddet tüm alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Günümüz dünyasında şiddetin birçok türü ortaya çıkmış ve yoğunlaşmıştır. Şiddet her yerde ve her şekilde kendini göstermektedir. Şiddet sürekli karşı karşıya kaldığımız bir olgudur ve kaçınılmazdır. Şiddeti yok etmek neredeyse imkânsız gözükmektedir. İnsan doğasında bulunan şiddet zararsız şekilde bir alana kanalize edilebilir. Şiddeti terbiye etmek böylece mümkün olacaktır. İnsan türü başkalarına zarar vermeksizin içindeki şiddet duygusunu bir boşaltma olarak herhangi bir alana kanalize edebilmelidir. Post modern dünyada şiddet geçmiş yüzyıldaki şiddetten, ayrılmakta küresel yönü bulunmaktadır. Üstelik farklı türleriyle karşımıza çıkan şiddet gitgide artmaktadır. İnsan türü olageldiğinden beri var olan şiddet, insan oldukça var olacaktır. Şiddetin tanımıyla ilgili birçok kaynakta bilgi bulunmaktadır. Fransızca sözlüklerinde; bir kişiye istemediği bir şeyi yapmak, yapmaya zorlamak, şiddet uygulamak, duyguların kaba ifadesi olarak yer almaktadır. Şiddet ile terörizm arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Şiddet ile terörizm arasında karşılaşılan benzer öğeler canını yakmak, öldürmek, yaralamak, fiziksel-duygusal acı çekmesine neden olmak şeklinde yer almaktadır. Yasaya uygun olmayan bir amaç için şiddet uygulamak, uygulama tehdidinde bulunmak yok etme eylemleri hepsi birden şiddet, terör benzerliği olarak ele alınmıştır.

1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadınlar sadece cinsiyetleri sebebiyle bile şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet; baskı, özgürlüklerin kısıtlanması, birçok yönden zarar veren, zararlı sonuçlanma olasılığı bulunan davranışlardır. Geleneksel anlamıyla şiddet fiziksel zarara yol açan bir anlama karşılık gelmektedir. Kadına yönelik şiddeti bu şekilde geleneksel şiddet kavramıyla ele almak yanlış ve eksik olacaktır. Kadınlar hayatlarının her alanında şiddeti yaşamakta ve şiddete maruz bırakılmaktadır. Kadına yönelik şiddet, kız bebeklerinin öldürülmesi, flört esnasında şiddet, kadın ticareti, namus cinayetleri, evlilikte şiddet, dayak, tecavüz, istismar, çeyiz başlık parası, töre cinayeti gibi birçok şekilde kendini göstermektedir. Kadına yönelik şiddet konusu genellikle fiziksel ve cinsel şiddet olarak ele alınmakta ve araştırmalar bu iki şiddet üzerinden yapılmaktadır. Oysa kadınlar ekonomik, sözel, psikolojik ve günümüzde özellikle artarak devam eden dijital şiddetle baş etmek zorunda kalmaktadırlar

Tüm şiddet türlerini besleyen duygu cezalandırmak veya kontrol etmek şeklinde kendini göstermektedir. Bedensel güç ya da şiddet materyali kullanılarak, bedensel bütünlüğü bozan ve bunu amaçlayan davranış şeklinde tanımlama yapılabilmektedir. Bedensel güç, fiziksel

temas, şiddet içeren cisimle bedensel bütünlüğü bozma, fiziksel acıya yol açma ve karşı tarafta fiziksel şiddet uygulanacağı algısını üreten tehdit, eşyaları fırlatma, eşyaları kırma vs fiziksel şiddettir. Türkiye’de ve dünyada kadına yönelik şiddet araştırmaları en çok fiziksel ve cinsel şiddet üzerinden yürütülmektedir.

Fiziksel şiddet; fiziksel hasara yol açan ve en çok karşılaşılan şiddet türüdür. Karşı tarafta sıyrık, morarma, kırık vb. hasarlara yol açabilir. Fiziksel güç kullanımına bağlı olarak yumruk atma, tekme, tokat ve dahası ölüme kadar varan sonuçları içermektedir. Fiziksel şiddet her ne kadar fiziksel hasara yol açsa da kişinin psikolojisinde de hasar bırakmaktadır. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar daha çok içe kapanma, özgüven eksikliği, depresyon ve madde bağımlılığı eğilimi göstermektedir. Üstelik fiziksel şiddete maruz kalan kadın bununla ilgili yasal yollara başvurma vb. hakkından yoksun kalıyorsa şiddetin devamlılığına ve istismarına yol açmaktadır. Fiziksel şiddet fiziksel güç kullanımına bağlı olarak evde bulunan herhangi araçla uygulanabildiği gibi araçsız tekme, hırpalama şeklinde de olabilmektedir. En çok rastlanan şiddet türüdür ve ölüme sonuçlanan olaylara kadar varabilmektedir.

Fiziksel şiddet vücut üzerinde çeşitli hasarlar (sıyrık, kanama, morarma, yanık, kırık gibi) bırakmaktadır. Şiddete maruz kalan kadın bu durumu çoğu zaman saklamaktadır. Kemik kırılır yen içinde kalır mantığıyla hareket etmektedir. Çoğu zaman utanma, çekinme, dışlanma ve daha fazla şiddet görme korkusuyla bu durum saklanmaktadır. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınların sadece fiziki değil yaşadığı olay çeşitli travmalara yol açabilmektedir (Akkaş&Uyanık, 2016, s.37).

Şiddet türleri içerisinde önemsiz görülen duygusal şiddet genellikle aşağılama, hor görme, küçümseme, değersizleştirme şeklinde kendini göstermektedir. Duygusal şiddetin etkileri zaman içerisinde ortaya çıkmakta ve saptaması kolay olmadığından önemsenmemektedir. Kişiler arasında gelişen ilişkide taraflardan biri baskın gelmeye çalıştığında karşıda bir direnç görürse aşağılama, küçümseme yoluna başvurmaktadır. Şiddeti uygulayan karşısında görmek istediği karakteri bulamadığında, bireyi dönüştürmek istemektedir. Birey dönüşmediğinde ihtiyaçları yok sayılmakta ve suçluluk duygusu hissettirilmekte, aşağılanmakta ve sürekli korku içerisinde yaşamaktadır. Duygusal-psikoloji şiddete maruz kalan kadınlar intihara, madde bağımlılığına, depresyona, korku ve endişe içinde yaşamaya başlamaktadırlar. Tüm bu bozulmalar gündelik hayatı etkileyecek boyutlara varabilmektedir.

Cinsel şiddetin araştırma konuları içerisinde yer alması diğer şiddet türlerine göre daha yakın zamana denk düşmektedir. Cinsel şiddet genellikle fiziksel şiddet ile ele alınmaktadır. Bireyin istemediği halde, istemediği şekilde cinsel ilişki biçimine zorlanma, ilişkiye zorlama, cinsel ilişkiye zorlanma, evlilik içi-dışı tecavüz, istenmedik cinsel davranışta bulunma, cinsel taciz, cinsel içerikli görsel izlettirme, gebeliğe zorlanma, gebeliği engelleme tüm bu davranışlar cinsel şiddet içermekte ve cinsel şiddet kavramını karşılamaktadır. Cinsel şiddet hem kadınlara hem erkeklere uygulanabilmektedir (Gürhan,Erdoğan&Seyhan, 2020,s,62).Günümüz sorunlarından olan cinsel istismara bakacak olursak; her beş kadın ve

dokuz erkek çocuktan birisi cinsel şiddet mağduru olmaktadır. Bu durumla birlikte kadınların erkeklere oranla daha çok mağdur olduğu bilinmektedir. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi cinsel şiddetinde erkek şiddetini sürdürmeye yönelik olduğu bilinmektedir. Cinsel şiddet cinsel sağlığı olumsuz etkilemekte, benlik üzerinde psikolojik ve fiziksel hasara neden olmaktadır. Cinsel şiddet suçunda, saldırgan sadece mağdurun cinselliğinden yararlanma amacı gütmeyen, karşı tarafı utandırma, boyun eğdirmeye, zorlama amaçları arasındadır (Polat, 2016, s.26).

Bireyleri kontrol etme, güç kullanma, kontrol kurma ve cezalandırma yöntemi olarak maddi üstünlüğünün kullanılması ekonomik şiddet anlamına gelmektedir. Kişinin kazanç sağlanmasına engel olma, parasına el koyma, çalışmasına engel olma ve günümüzde belki de bize özgü olan maaş kartına el koyma, maaşın belli kısmına el koyma, ihtiyaçlarına erişimi engelleme ekonomik şiddete örnektir.

Aile içi şiddeti geniş bir yelpazede incelemek mümkündür. Aile içi şiddette kadınlar yakınında tanıdığı erkeklerden, tanımadığı erkeklerden ve aile içindeki kadınlardan şiddet görebilmektedir. Aile içi şiddet yaygın olarak evlilikte veya beraber yaşanan hanede yaşanmakta olup faili genellikle erkek olmaktadır. Aile içi şiddet önlenmesi gereken toplumsal bir sorundur. Aile içi şiddet kadına uygulanmakta genellikle anne, eş, yaşlı, engelli, çocuk kız kardeş mağdur olurken fail baba, erkek kardeş olmaktadır. Aile içi şiddetin en yaygın biçimi kadına, çocuğa yöneliktir. Aile içi şiddette genellikle kadın mağdur olmakla beraber anne, baba tarafından çocuğa da uygulanmaktadır.

Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi aile içi şiddet konusu da baskı, kısıtlama ve engelleme barındırmaktadır. Aile içi şiddet birçok boyutu içinde bulunduran toplumsal bir sorundur. Aile içi şiddet hane içindeki bireylerin bedensel, ruhsal açıdan yaralanmasına, zarar görmesine yol açan ya da açma ihtimali olan davranışları içinde bulunduran bir olgudur. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi aile içi şiddet denilince de ilk önce akla fiziksel şiddettir. Fiziksel şiddet tekme atma, tokat atma, vurma, itme, çekiştirme gibi kavramları akla getirmektedir. Oysa fiziksel şiddet aile içi şiddetin sadece bir boyutudur. Aile içi şiddet fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik ve teknolojinin yaygınlaşmasıyla beraber dijital olarak gerçekleşmektedir. Aile içi şiddet genellikle görmezden gelinmektedir. Üstelik ailede yaşandığı için çoğu zaman dile getirilmemekte, görmezden gelinmekte ya da şiddet mağduru sessiz kalmak zorunda bırakılmaktadır. Aile içi şiddet hem ülkemizde hem dünyada gitgide artan ciddi bir sorundur. Aile içi şiddet dünyanın birçok yerinde yaşansa da şiddet mağduru her yerde kadın olmaktadır. Aile içi şiddet ölümle sonuçlanabilmekte ya da ciddi travma ve sakatlanmalara yol açabilmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ülkemizde birtakım hareketler ortaya çıkmış ve özel olan politiktir söylemini dile getirmişlerdir. Mahremiyet, aile içi denilerek dillendirilmeyen kadına yönelik şiddete dikkat çekmektedirler. Aile içi şiddet; ailevi mesele, ailenin iç meselesi olarak görülmekte ve mağdur acı çekmeye, zulüm görmeye devam etmektedir. Bu anlayış yüzünden kadın aile içi şiddete boyun eğmekte,

sessiz kalmakta çoğu zaman yakın çevresiyle dahi paylaşamamaktadır. Aile içi şiddet mahremiyet olarak değerlendirilemez. Bu görüşü ülkemizde ilk defa 1980'lerde ortaya çıkan kadın hareketi dillendirmiştir. Kadın, erkek iradenin izin verdiği ölçüde imkânlarla erişebilmektedir. Bu sebeple yaşanan şiddet olayları çoğu zaman ört pas edilmektedir. Kadınlar çok yönlü ataerkil toplum yapısında eşitsizliklere uğramaktadır. Aile içi şiddet eş veya birlikte olunan partner şiddeti şeklinde ele alınmaktadır. Birlikte olma olgusu kültür, yaşanan bölge gibi farklılıklardan dolayı aile içi şiddeti ifade etmemektedir. Her iki durumda da kadın mağdur, erkek fail olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içi şiddet görülmezden gelinmesi ve gittikçe artan boyutu eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır.

Dijital şiddet günümüzde artan ve tehdit haline gelen bir kavramdır. Diğer şiddet türlerini içinde barındıran, çok yönlü tüm dünyada yaygın olan bir şiddet türüdür. Dijital şiddet türleri olarak toplumsal cinsiyete dayalı dijital şiddet, genç kuşaklar için fiziksel görünümü dayalı dijital şiddet ve etnik kimliğe dayalı dijital şiddet sayılmaktadır. Dijital şiddet, bireyin ya da grubun başka bir bireyi ya da grubu teknoloji aracılığıyla tehdit ve taciz etmesi, aşağılaması, nefret söylemlerine maruz bırakmasıdır. Diğer şiddet türlerinin temelinde olduğu gibi dijital şiddetin de temelinde başkaları üzerinde baskı kurmak, kontrol etmek, güç uygulamak yatmaktadır. Diğer şiddet türlerinden farklı olarak burada eylem dijital ortamda teknoloji aracılığıyla gerçekleşmektedir. Teknoloji aracılığıyla eposta ve mesaj atabilir, ısrarlı takipte bulunabilir vb. birçok yol izleyebilir. Dijital şiddet kavramının yanı sıra literatürde siber şiddet, çevrimiçi şiddet, siber zorbalık çevrimiçi taciz gibi kavramlarda kullanılmaktadır. Avrupa Konseyi'nin tanımında "fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acıyla sonuçlanan veya sonuçlanması olası olan, kişilere karşı şiddete neden olmak, şiddeti kolaylaştırmak veya kişileri tehdit etmek için bilgisayar sistemlerinin kullanılması ve bireyin koşullarının, özelliklerinin veya kırılganlıklarının sömürülmesini içerir" (Avrupa Konseyi, 2018, s.5). Dijital şiddet diğer şiddet türlerinde olduğu gibi fail ya da failer tarafından kişiler üzerinde baskı kurmaya, güç, iktidar oluşturmaya yöneliktir. Dijital şiddet; sanal ortamda teknoloji aracılığıyla gerçekleşmektedir. Web siteleri, oyun odaları, sohbet odaları, sosyal medya platformları çevrimiçi forumlar, arkadaşlık uygulamaları gibi birden çok platformlarda gerçekleşmektedir. Fail Teknoloji aracılığıyla kişi ya da kişileri itibarsızlaştırmak için teknolojiyi dijital ortamları kullanır. Fail karşı tarafı küçümsemek, itibarsızlaştırmak için birtakım yollar izleyebilir. Fail karşı taraf adına sahte hesap açabilir, bilgilerini ele geçirmeye çalışabilir ve yayabilir. Fail kişinin tanıdığı biri olabileceği gibi tanımadığı iletişimde olmadığı biri de olabilir. Fail sahte bilgiler yaymak, kişiyi itibarsızlaştırmak, sürekli izlemek amacı güdebilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin failin şiddet uygulamasını beş nedenle kolaylaştığı öne sürülmektedir: anonimlik, eylem mesafesi, otomasyon, ulaşılabilirlik, yaygınlık. Bu beş maddeye değinecek olursak: anonimlik fail internet ortamında gerçek kimliğini saklayabilmektedir. Eylem mesafesi, şiddet eylemi fiziksel temas gerçekleşmeden uzaktan gerçekleşebilmektedir. Otomasyon, teknoloji failin işini kolaylaştırmasını olanaklı kılmaktadır. Ulaşılabilirlik, cep telefonu ve sosyal medya

dijital şiddetin oluşması için yeterlidir. Yaygınlık, şiddet içerikli gönderiler, iletiler hızla yayılabilir.

Dijital şiddet türleri hakaret, küfür, tehdit, taciz mesajları ve ısrarlı takip oluşturmaktadır. İnsanlar dijital şiddetle baş edebilmek için engelleme, şikâyet etme gibi yollara başvurmaktadır. Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği'nin gerçekleştirdiği Türkiye'de Dijital Şiddet Araştırması adlı raporda 3346 kişiyle bir anket gerçekleştirmiştir. Yayınlanan raporda Türkiye'de her beş kişiden biri dijital şiddete maruz kalmaktadır. Dijital şiddetin gerçekleştiği platformlar Instagram (%53), Facebook (%35) ve Twitter (%19) şeklindedir. Rapor verilerine göre daha çok tanımadığı kişiler tarafından dijital şiddete aruz kalındığı belirtilmektedir. Dijital şiddete maruz kalanların daha gençler olduğu görülmektedir. 15-17 yaş arası her beş gençten biri, 18-32 yaş arası her üç gençten biri dijital şiddete uğramaktadır. 15-17 yaş arası gençler fiziksel görünüşleri nedeniyle dijital şiddete maruz kalırken, 18-32 yaş arası gençler cinsiyeti, siyasi görüşleri ve yaşlarından dolayı dijital şiddete uğramaktadır. Kadınlar erkelere oranla daha fazla dijital şiddete maruz kalmaktadır. Özellikle dijital şiddet türleri açısından belirgin bir fark ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet açısından kadınlar %52, fiziksel görünüşleri açısından %21, erkekler siyasi görüşlerinden %30, ötürü dijital şiddete maruz kalmaktadır. Cinsiyetlerinden ötürü kadınlar dijital ortamlarda sesli, görüntülü ya da yazılı taciz mesajları almakta ve ısrarlı takibe uğramaktadır.

Dijital şiddet; nefret söylemi, intikam pornosu, kimlik hırsızlığı, kişisel bilgilere erişme ve yayma, etek altı görüntü çekme, siber taciz, ısrarlı takip, gizlilik ihlali gibi farklı türlerde karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji ile beraber tüm dünyada artış göstermesi önemli bir toplumsal sorun teşkil etmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) çevrimiçi anketi U-Report'un verilerine göre 30 ülkede gençlerin üçte biri dijital şiddete maruz kaldığını belirtmektedir (UNICEF, 2019).

PEW araştırma Merkezi'nin gerçekleştirdiği anket verilerine göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yetişkinlerin %41'i çevrimiçi tacize maruz kaldığını belirtmektedir. %75'i çevrimiçi tacizin sosyal medya platformlarında gerçekleştiğini belirtmektedir. Yine aynı anket verilerine göre, katılımcıların %20 'siyasi görüşleri nedeniyle tacize maruz kaldıklarını belirtmektedir. Yine bu araştırmada, 30 yaş altı gençler 30 yaş üstü kişilerden; Lezbiyen Gay Biseksüel Transgender İntersex (LGBTİ+) heteroseksüellerden; siyahlar ve İspanyol kökenliler beyazlardan; demokratlar cumhuriyetçilerden daha çok çevrimiçi tacize maruz kalmaktadır. Tacizin türü açısından bakıldığında kadınların çevrimiçi ortamlarda erkelere oranla daha çok cinsel tacize ve ısrarlı takibe maruz kaldığı görülmektedir. Birçok araştırmanın ortaya koyduğu üzere kadınlar, çocuklar, LGBTİ+lar etnik veya dini azınlıklar, ötekileştirilen kesimler, göçmenler daha çok dijital şiddete maruz kalmaktadır. Dijital şiddet olgusu toplumda yatan eşitsiz güç ilişkilerinden ayrı düşünülememektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün gerçekleştirdiği bir ankette kadınların %41'nin en az bir defa çevrimiçi tacize uğradığını ortaya koymaktadır. Avrupa Parlamentosu FEMM Komitesi'nin yaptığı bir

araştırmada her 10 kadından 1'nin 15 yaşından itibaren siber tacize uğradığını ortaya koymaktadır. Bununla beraber kamusal alanda daha fazla görünür olan kadınların daha fazla dijital şiddete uğradığı görülmektedir. Yani kadınların kamusal alanda daha çok görülmesi politikacı vb. meslekler de yer alıyor olması dijital şiddete uğramasına engel değildir. Birleşmiş Millet Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün bir araştırmasına göre, kadın gazeteciler, kadın politikacılar daha fazla dijital şiddete uğramaktadır. Kadın gazetecilerin %73'ü çevrimiçi tehdide maruz kalıyor, %25'i fiziksel şiddete uğruyor, %18'i cinsel tehdit alıyor ve kadın gazetecilerin 520'si çevrimiçi saldırıya uğrarken çevrimdışı da saldırıya uğramaktadır.

1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Kökenleri

Şiddet kavramı çok yönlü ve birçok türü bulunan karmaşık ve birçok boyutu içinde barındıran bir olgudur. Şiddet insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Kadına yönelik şiddetin literatürde yerini alması ise çok yakın zamana denk gelmektedir. Kadına yönelik şiddet, şiddetin en yaygın biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet konusunda başta toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil toplumsal yapı olmak üzere pek çok birleşenden bahsedilebilir. Ataerkil toplumsal yapı ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi kavramlara değinmeden yapılacak bir analiz eksik kalabilmektedir. Toplumsal cinsiyet uzun bir toplumsallaşma dayatmasının ve toplumsal inşa sürecinin ürünüdür. Bu süreç doğada yazılı olmayan cinsiyete dayalı yatkınlıklar ortaya atmıştır. Toplumsal cinsiyet tarihsel ve kültürel bağlamda şekillenmiş ve biyolojik cinsiyetten farklıdır. Toplumsal cinsiyet kimlikleri sosyolojik ve psikolojik olarak belirlenir. Bu kimliklerle erkekler ve kadınlar var edilir. Erkekler ve kadınlardan beklenen davranış ve tepkiler de buna dâhildir. Toplumsal cinsiyet; toplumun kadın ve erkek olarak cinsiyeti kesin olarak ayrıştırdığı ve onlardan beklediği davranış kalıplarına verilen isimdir. "İdeal kadın" ve "ideal erkek" olmak adına beklenen davranışları bireyler sergilemek zorunda bırakılmaktadır (Vatandaş, 2011, s.36). Kadınlar ve erkekler farklıdır ancak; tüm erkekler ya da tüm kadınlar da aynı değildir erkekler de aynı değildir, kadınlarda aynı değildir. Farklı yeteneklere ve farklı tercihlere, farklı eğilimlere sahiptirler ve bu gayet doğaldır. Doğal olmayan bu farklılıkların hayatı zorlaştırmasıdır. Bu durum cinsiyete dayalı şiddete ve ayrımcılığa, eşitsizliğe neden olmaktadır. Toplumsal inşa sürecinde erklerden ve kadınlardan beklenen roller ve statüler vardır. Bu rol ve statüler kadın ve erkek kimliğini belirler. Bu kimlikler toplum tarafından kabul edilebilir ve normal sayılmaktadır. Normal sayılmak adına erkekler; erkeklik olarak görülen davranışları sergilemektedir. Erkeklik çocukken silah ve araba gibi oyuncaklarla oynayarak başlar, ilerleyen süreçte eğitim alır, askere gider, iş bulur ve evlenir. Tüm bunlar törenlerle herkese ilan edilerek gerçekleşir. Toplumsal cinsiyet kavramıyla rol ve statüler cinsiyete göre belirlenir ve değiştirilemezdir. Erkeklik, içinde kadınlara nasıl davranılacağını ve taşıdığı avantajları da barındırır. Kadına yönelik şiddet bu ayrıcalık taşıma hakkının bir sonucudur. Kadına yönelik şiddet; erkeğin kadına yönelik iktidarının bir yansımasıdır. Kadına yönelik şiddetin kökenlerini ataerkil toplum yapısı, toplumsal cinsiyet ve kamusal özel alan

ayrımında aramak gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil toplum yapısı, kamusal alan özel alan ayrımı aşağıda detaylı ele alınıp açıklanacaktır.

1.3.1. Toplumsal cinsiyet

Cinsiyet (sex) kavramı kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönüyle alakalıdır. Başka bir ifadeyle insan doğarken dişi ya da erkek olarak doğmaktadır. Bireyler arasındaki biyolojik ve fiziksel farklılıklar biyolojik cinsiyetle açıklanmaktadır. Biyolojik cinsiyet ile alakalı olarak bazı özellikler insanlar arasında fiziksel farklılıklar doğurmaktadır. Bu fiziksel farklılıklar kadın veya erkek olarak sınıflandırmayı ifade etmektedir. Biyolojik cinsiyetten kaynaklı özellikler yani doğurganlık, cinsel uzuvlar, üremedeki özellikler fiziksel farklılıklara yol açmaktadır. Cinsiyet doğaldır, değişmez, öğrenilmez, biyolojiktir, her yerde aynıdır kültür vs. etkileyemez belirleyemez (Bingöl,2014, s.108).

Toplumsal cinsiyet (gender) ise; kadınlara ve erkeklere toplumun hazırladığı bir senaryodur. Bu senaryo da toplumun kadın ve erkeği kodlamaları, rolleri, beklentileri yer alır. Toplumsal cinsiyet kültürel yapıyla birebir ilişkilidir. Bütün toplumlarda süregelen bireylere biçilen roller, bireyi şekillendirir, denetler, yönlendirir, nasıl davranması gerektiğini belirler, erkek ve kadını tanımlar sosyo-kültürel değerlerle bireyi kuşatır. Birey biyolojik cinsiyetiyle doğar fakat sonrasında onu bekleyen kadınlık ve erkeklik rolleri yani toplumsal cinsiyet devreye girer. Bireyin bütün hayatına yayılabilecek sınırlar artık çizilmiştir nasıl davranacak, neler uygun, hangi oyuncakla oynamalı, hangi kıyafeti giymeli, hangi mesleği seçmeli, nasıl bir eş olmalı ve bu böyle devam eder. Toplumsal cinsiyet tam da bu anlama gelmektedir kim olacaksın, nasıl olacaksın kadınsan kalıbın ayrı erkek isen kalıbın ayrı ve bu kalıplardan çıkmak kolay olmamaktadır. Daha çok kadını ikincilleştirdiği, ötekileştirdiği, kadını hiç saydığı, görmezden geldiği, köleleştirdiğine ve tüm bunları meşrulaştırdığına dikkat çekilir ancak son zamanlarda yapılan çalışmalar erkekler içinde baskı unsuru olduğunu gözler önüne sermekte ise de ağırlıklı olarak kadını etkilemektedir.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı hem kadınların hem de erkeklerin yaşamını şekillendirmekte ve bu çeşitlilik sadece farklılıktan daha fazla anlam taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili birkaç örnek verecek olursak erkekler ağlamaz, bozulmaz, güçlüdür, makinedir, erkek dediğin ve bu böyle devam eder bu kalıplar erkekler üzerinde de psikolojik baskı yaratır toplumun bu beklentilerini yerine getiremediği durumlarda depresyon, intihar gibi durumlara yol açmaktadır (Saraç,2013, s.28). Ama genellikle toplumsal cinsiyet ayrımcılığı kadınları erkeklere oranla olumsuz yönde daha fazla etkilemekte ve mağdur etmektedir.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadınlara kadın olmalarından dolayı uygulanan şiddete verilen addır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle kadına yönelik şiddet kavramları sıklıkla birbirinin yerin kullanılmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadına yönelik şiddet arasında şöyle bir fark bulunmaktadır; kadına yönelik şiddet kadınlara kadın olmalarından dolayı uygulanan şiddeti, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise; hem kadınlara hem de

erkekler cinsiyetinden dolayı uygulanan şiddeti ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddet kadının insan hakları ihlali ve kadına yönelik ayrımcılığın yansımasıdır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadınları ve erkekleri her ne kadar mağdur etse de, kadınları orantısız biçimde etkilemektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadın veya erkeğin şiddet mağduru ve aynı zamanda şiddet faili olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Bu durum toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin karmaşık, çok yönlü geniş bir anlama sahip olduğunu göstermektedir. Şiddet eşit olmayan toplumsal cinsiyet güç ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet erkeklerin uğradığı cinsel saldırıları, sözel, psikolojik şiddet ve LGBTIQ+ bireylerin uğradığı nefret söylemleri buna örnek gösterilebilir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet LGBTIQ+ bireyler, erkekler, erkek çocukları bu şiddet türünün mağduru olabilmektedir. Bu tarz şiddet tesadüfi ve bireysel şiddet içermektedir. Kadınlara yönelik şiddet bu kapsamın dışında kalmaktadır. Cinsiyetçi yapılar içinde beslenen, sistemli ve insan hakları ihlali, ayrımcılığın tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet denilince akla kadınlar ve kız çocukları gelmektedir. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet kadın ve kız çocuklarını mağdur etmekle beraber erkekleri ve çocukları da mağdur etmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramı bu yüzden kadınları, erkekleri ve erkek çocuklarını kapsamaktadır. Toplumsal cinsiyet temelli şiddete en çok kadınlar maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet yüzyıllardır devam eden hem ülkemizde hem dünya çapında ciddi bir sorun oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin en önemli nedenlerinden biri toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Kadına yönelik şiddet eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ekonomik gelişmişlik, coğrafi sınır tanımaksızın birçok kültürde yaygın olarak görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin temel kaynağı toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil toplum yapısı kaynaklı asimetrik güç ilişkisidir. Kadına yönelik şiddet insan hakları ihlali, suç ve toplumsal bir sorun oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının genellikle ve çoğunlukla kadın ve kız çocuklarından oluştuğu kaçınılmaz bir gerçektir. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde, iktidar ilişkisi meşrulaştırılmakta ve iktidar adına araçsallaştırılmaktadır. Şiddet güç sahibinin gücünü elinde tutmak için başvurduğu bir yöntemdir. Ataerkil toplumsal yapılarda şiddet, kadına cinsiyetinden dolayı uygulanır. Kadına yönelik ayrımcılığın ve eşitsizliğin bir göstergesi ve erkeğe verilmiş bir ayrıcalıktır. Erkeklik olgusu bu sayede yeniden üretilir, erkekler ataerkil toplumsal yapının kendilerine lütfettikleri karşısında kadınları baskılamakta ve ataerkil yapı içinde şiddeti kullanmaktadır. Bu sebeple kadın çalışmalarının ana sorunlarından biri şiddet konusudur. Kadın çalışmaları kapsamında kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet gibi isimler kullanılmaktadır. Kadına yönelik şiddet ekonomik, psikolojik, fiziksel, cinsel ve dijital olarak meydana gelebilmektedir. Yaşanılan koşulların değişmesi şiddeti yeniden üretmekte ve türetmektedir.

1.3.2. Toplumsal cinsiyetin aile ve evlilikte inşası

Aile kelimesi ilk kez Romalılarca kullanılmıştır. Anne, çocuk ve tutsaklardan ve bir başkan tarafından yönetilen kurumdur. Aile başkanı tüm üyeler üzerinde söz sahibidir. Kadın üzerindeki asıl baskı evlilikle olur. Çünkü kadınların erkeklere bağımlılığı ataerkillikle mümkün olmakta ve evlilik de bunu taçlandırmaktadır. Kadınlar doğurganlık özelliklerinden dolayı biyolojik yapılarının esiri olmuşlardır. Doğum yapma, süt verme gibi durumlar, başka erkeklere yani baba, eş, kardeş gibi, bağımlı kılmaktadır. Kadınların doğurganlık özelliği ev içi iş bölümüne de etki etmektedir. Bu yüzden kadınların kendi bedenleri üzerinde denetimi ele geçirmeleri gerekmektedir. Çocuk bakımı ve çocuğun birey olma sürecine kadar geçen zamanda anneye olan bağımlılığı azalacaktır. Hane içi iş bölümü sorunu da böylece ortadan kalkacaktır (Atan,2015, s.13).

Kadının erkek denetiminde olması; çocuk doğurması, bakması ve yetiştirilme süreciyle ilgilenmesinden kaynaklanmaktadır. Kadının tüm tarihsellik boyunca biyolojik yapısından dolayı ezilmiş ve baskı görmüştür. Kadının ezilme ve baskı görme nedenlerinden bir diğeri de erkeklere karşı duydukları sevgidir, sevgi bireyin karşısındakine boyun eğmesidir. Kadınlar sevgiye ihtiyaç duymaktadır, kendilerine beğendirmek için her tür yarışın içine girmektedirler. Bu da kadınlarının değersizleşmesine yol açmaktadır. Aile kurumunun ortadan kalkması kadınların özerkliklerini kazanması, doğurma ve bebek bakımı gibi yüklerinden kurtulmalarına bağlıdır. Aile kurumu bağımlılık ve aitlik duygusu getirir bu da kadınların aleyhine bir durumdur aile ortadan kalkınca kadının özgürleşmesi, özerkleşmesi de olanaklı olacaktır (Atan, 2015, s.15).

Kadın yalnızca ev içindeki işleri yapmakla kalmaz kocasının dışarıdan getirdiği işleri de yapar, kocasının boş zamanlarında ona kendini iyi hissettirecek cinsel, duygusal anlamda da destek olur. Aile kadınların sömürüsü üzerine kuruludur. Özellikle kırsal kesimlerde kadın hem ev içinde hem ev dışında sömürülmektedir. Kadınlar ücretli olarak dışarıda çalışsalar bile aile içindeki yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadırlar (Karkıner, 2011, s.33).

Aile denilince bir başka kadının ezilmişliği ile ilgili durum özel mülkiyet konusudur. Evlilik kime miras bırakılacağı ve sahiplenileceği konusunda da erkeklerin lehinedir. Çünkü mülkiyet erkek tarafından sahiplenilir ve kendi soyundan olan erkeklere bırakılır. Bir başka husus ise; erkeğin ekonomik anlamdaki üstünlüğü durumudur. Bir diğeri ise, bekâret inancıdır, kürtajın yasaklanması, doğumdan korunmanın çok mümkün olmaması kadına cinsel özgürlük ve bedeni üzerinde konuşma hakkı tanımamaktadır. Ailenin babanın malı olarak görülmesine olanak tanıyan ataerkil sistem oldukça cinsel devrimin gerçekleşmesi mümkün gözükmemektedir. Kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması ataerkil sistemi sarsacaktır. Çocuk bakımı ve doğurma işlevinden kurtulan kadınla beraber de aile temelinden sarsılacak ve kadın özgürleşecektir.

Kadın evlendiğinde erkeğin gücünü çocuk yoluyla devam ettiren bir araç olarak görülür. Kate Millet; ataerkil yönetimi erkeklerin, kadın üzerinde kurdukları denetim biçimi olarak tanımlar ve bunun iki aşamasından söz eder. İlki erkeklerin kadınlara egemen olması, diğeri erkeklerin genç erkeklere egemen olmasıdır. Millet ataerkilliğin biyolojik güçten kaynaklandığı savının çürütüldüğünü belirtir. Bunun sebebi olarak teknolojinin ilerlemesini ve artık her şeyin makineler tarafından yapıldığını öne sürer. Ataerkilliğin hala devam ediyor olmasını biyolojik farklılıklara değil kültürel etmenlere dayandırır. Ataerkillik eşi olmayan egemen bir düşünce biçimidir (Atan, 2015, s.11).

Ataerkilliğinin ortaya çıkmasına değinecek olursak; Kent devletlerinin gelişmesi, söz konusu devletlerin birbiriyle mücadele etmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durumda asker ve kayıt tutma tekeline sahip rahiplerin mülk sahibi sınıfları oluşturduğu; sınıflı yapının oluşmasına sebep olmuştur. Böylelikle mülkiyetin babadan oğluna geçmesini sağlayan ve buradan hareketle kadınların cinselliğinin denetiminin erkeklere veren ataerkil aile kurumsallaşmıştır. Bu çerçevede kadınların cinselliği önce babanın sonra kocanın malı olarak belirlenmiştir (Kadılar,2012, s.26).

Kadına yönelik şiddet eşitsizliklerden ve ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır. Özellikle son yıllarda ülkemizde kadına yönelik şiddet hızla artış göstermektedir. Bunun yanı sıra dünyanın hemen her yerinde kadınlar şiddet mağduru olmaktadır. Kadına yönelik şiddet ailede, yaşanan evde, sokakta, iş yerinde gerçekleşebilmektedir. Kadına yönelik şiddetin mağduru eş, partner, eski eş, oğul, baba olabilmekte yani erkekler tarafından mağdur edilmektedir. Kadına yönelik şiddetin temelini kadının erkeğin malı olarak görülmesi fikri beslemektedir. Sosyo-ekonomik faktörler, eğitim seviyesi, kamusal alana katılma, istihdama katılma eşitsizliği beslemektedir. Erkekler kadınlara oranla eğitim düzeyi daha yüksek, kamusal alanda daha çok görünür, daha fazla istihdam edilmektedir. Tüm bu faktörler kadınların şiddet mağduru olmasına kaynaklık etmektedir. Yapılan araştırmalarda kamusal alanda görünür olan kadınlar şiddete maruz kaldıklarında özellikle fiziksel şiddet gördüklerinde evliliklerini, ilişkilerini sonlandırmaktadır. Kente has olan bu durum ne yazık ki kırsalda böyle olmamakta, kadınlar sessiz sakin hayatlarına devam etmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadının statüsünün geliştirilmesi ve sosyo-ekonomik faktörlerin rolü büyüktür. Sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi, istihdama katılım şiddete dur demekte önemli olmaktadır. Toplumsal hayatta kadınların karşılaştığı tüm bu eşitsizlikler şiddetin önünü açmakta dahası sürekliliğini sağlamaktadır. Ülkemizde kadına yönelik şiddet konusunda eşitsizliği besleyen unsurların bir diğeri eğitim ve eğitim olanaklarına ulaşmadır. Yapılan araştırmalarda kadınlar eğitime ulaşamıyor, engellerle karşılaşıyor ve eğitim alamamaktadırlar. Eşitsizlikle mücadelede çeşitli kurumlar ve yapılar artmış ve olumlu sonuç alınmıştır. İlkokul düzeyinde eğitime katılımda kız çocukları ve erkek sayısı eşit hale gelmiştir. Eğitim seviyesi artan kadınlar maalesef erkeklerle aynı oranla iş hayatına katılamamaktadır. Eğitim düzeyi artan kadınlar iş hayatına ve istihdama kısmen katılma şansı yakalamaktadır. Eğitime katılmada kadınlar, erkeklerle aynı orana ulaşırsalar bile eşitsizlikler

ortadan kalkmamaktadır. Sınavlarda kadın öğrenciler -kız çocukları, erkek öğrencilerden daha yüksek puanlar alabilmektedir. Okullara yerleşmede ve okulda dereceye girmede kadınlar erkeklerden daha üstün durumdadırlar. Sınavların, yarışmaların, sınıfın, okulun en başarılısı kadın olurken iş bulma da erkekler öne geçmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre cinsiyete göre yönetici pozisyonundaki bireylerin oranı (2012-2017), 2012 yılında erkek yüzdesi %85,6 iken, kadınların %14,4 'tür.2017 yılına gelindiğinde erkek yüzdesi %82,7 iken kadınlarda bu sayı %17,3 'tür. Yine TÜİK verilerine göre cinsiyete göre büyükelçi sayısı ve oranı (2009-2018),2009 yılında toplam büyükelçi sayısı 157 ve erkek büyükelçi sayısı 140 olmuştur. 2018 yılında 253 büyükelçiden yalnızca 56'sı kadınlardan oluşmaktadır. Ülkemizde 600 milletvekilinden yalnızca 104'ü kadındır (Yüksek Seçim Kurulu www.ysk.gov.tr (Erişim Tarihi: 25.01.2022)

Bu durum akademisyen sayısında da benzer bir tablo sergilemektedir. Ülkemizde akademisyenlerin %61,8'i erkek, %38,2'i kadındır. Başlangıçta bir cinsiyet eşitliği söz konusu iken unvan değiştikçe eşitsizlik artış göstermektedir. Araştırma görevlisi kadrolarında %50 kadın-%50 erkek oranıyla eşitsizlik söz konusudur. Doktor öğretim üyesi kadroları %60 erkek-%40 kadından oluşmaktadır. Doçent kadrolarında oran %61,2 erkek iken, %38,8 kadındır. Profesörlerin %68,8'i erkek %31,2'i kadındır, bu durum yönetim kademesinde eşitsizliğe yol açmaktadır. Rektörlerin %9,1'i kadın, rektör yardımcılarının %10,3'ü kadın ve dekanların %21,3 'ü kadınlardan oluşmaktadır (Altuntaş & Tekmen, 2019, s.10).

Kadınların yaşadığı eşitliklerin önüne geçmede eğitim düzeyinin artması kısmen etkili olsa da yetersiz kalmaktadır. Eşitsizliğin yaşanmasında ve sürekliliğinde sosyal politikaların yetersizliği, ataerkil toplumsal yapı ve yerleşik kültür etkili olmaktadır. Tüm bu unsurlar hem eğitime erişimde hem iş hayatına katılımı etkili olmakta eşitsizliklerin önünü açmaktadır (Karal & Aydemir, 2012, s, 17). Türkiye'de kadına yönelik şiddet kadınların ve erkeklerin eğitim düzeyinin artması ve kadına yönelik şiddet ve eğitim arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Son dönem yapılan araştırmalar bu ilişkiyi ortaya koysa da öte yandan kadınların eğitim düzeyinin artmasına iş hayatına katılım için yeterli olmamaktadır.

1.3.3. Ataerki ve cinsel ayrımcılık

Ataerkil sistem erkek iktidarını, erkeğin kadın üzerindeki tarihi baskısını ifade eden bir kavramdır. Ataerkil sistem her yerde aynı olmayıp farklılıklar göstermektedir. Tanımını yapmak zordur bu zorluk ataerkinin gücünü nerden aldığından belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Erkek egemenliğini, baskısını ifade etmek için kullanıldığı ise aşikârdır. Ataerkillik erkeğin, kadın üstündeki tarihi baskısını ve erkeklerin kadınlar üstündeki güçleriyle egolarını tatmin etmek, kadın emeğini sömürmek, siyasal alanda ve cinsel anlamda üstünlük sağlamak olarak tanımlanır. Şiddet uygulamak ise bunun bir başka ayağını oluşturur zira elde edilen gücü sürdürme amacı vardır (Atan, 2015, s.11).

Ataerkillik dini, siyasi ve toplumsal yapıyla iç içe geçmiştir. Evlilik ise ataerkilliğin bir diğer ayağını oluşturmaktadır. Baskının kaynağını oluşturan bir kurumdur. Kadın evlendiğinde erkeğin gücünü çocuk yoluyla devam ettiren bir araç olarak görülür. Kate Millet; ataerkil yönetimi erkeklerin, kadın üzerinde kurdukları denetim biçimi olarak tanımlar ve bunun iki aşamasından söz eder. İlki erkeklerin kadınlara egemen olması, diğeri erkeklerin genç erkeklere egemen olmasıdır. Millet ataerkilliğin biyolojik güçten kaynaklandığı savının çürütüldüğünü belirtir. Bunun sebebi olarak teknolojinin ilerlemesini ve artık her şeyin makineler tarafından yapıldığını öne sürer. Ataerkilliğin hala devam ediyor olmasını biyolojik farklılıklara değil kültürel etmenlere dayandırır. Ataerkillik eşi olmayan egemen bir düşünce biçimidir (Atan, 2015, s.11).

Ataerkilliğinin ortaya çıkmasına değinecek olursak; Kent devletlerinin gelişmesi, söz konusu devletlerin birbiriyle mücadele etmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durumda asker ve kayıt tutma tekeline sahip rahiplerin mülk sahibi sınıfları oluşturduğu; sınıflı yapının oluşmasına sebep olmuştur. Böylelikle mülkiyetin babadan oğula geçmesini sağlayan ve buradan hareketle kadınların cinselliğinin denetiminin erkeklere veren ataerkil aile kurumsallaşmıştır. Bu çerçevede kadınların cinselliği önce babanın sonra kocanın malı olarak belirlenmiştir (Kadılar,2012, s.26).

Ataerkil aile yapısının güçlenmesi de bu dönemde olmuştur. Askerlerin kayıtlarını tutan tapınak rahipleri sınıflı bir toplum yapısının ortaya çıkarmıştır. Rahipler tuttukları kayıtlarla mülk sahibi sınıfı oluşturmuş, mülkiyetin babadan oğula miras yoluyla geçmesini olanaklı kılmıştır. Böylece kadınların denetimi erkeklere verilmiş ve ataerkil aile yapısı kurumsal hale gelmiştir. Mülkiyetin miras yoluyla babadan oğula geçmesi yasalara geçirilmiş ve devlet güvencesine alınmıştır. Ataerkil ideolojinin kolektif bilinçaltımıza işlenmesi aile, akrabalık ve mülkün aktarımı üzerinden gerçekleşmiştir. Ataerkil aile yapısının kurumsal hale gelmesiyle kadınlar ikincil ve aşağı oldukları inancı yaygınlaşmıştır.

Ataerkillik dini, siyasi ve toplumsal yapıyla iç içe geçmiştir. Evlilik ise ataerkilliğin bir diğer ayağını oluşturmaktadır. Baskının kaynağını oluşturan bir kurumdur.

1.3.4. Ataerki ve şiddet ilişkisi

Ataerkil sistem erkeğin kadın üzerindeki tarihi baskısını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Erkek şiddeti, erkeğin kadın üzerindeki iktidarının bir yansımasıdır. Erkekler için şiddet uygulamak doğuştan gelen bir ayrıcalıktır. Doğada yazılı bulunmayan uzun bir toplumsallaştırma sonucunda bu durumun kendilerine bahşedildiğini düşünmektedirler. Kadına yönelik şiddet, ataerkil yapı, toplum, kültür ideoloji ve politika ele alınıp incelenmesi gereken bir durumdur. Tüm bunlar farklılıkları barındırsa da genel olarak bir erkeklik inşasından söz edilebilir. Erkeklik toplumun erkeğe yüklediği ve cinsiyetinden dolayı kendisinden beklenenlerin tümünü kapsamaktadır. Çocukluktan itibaren hangi oyuncağı oynayacağı, nasıl giyineceği, hangi olaylara nasıl tepki vereceğine kadar uzun bir süreci

kapsamaktadır. Normal sayılmak, toplum nazarında onay almak için tüm bunlara bireyin uyması beklenir. Aslında toplumsal cinsiyet açısından mağdur olan sadece kadın değildir. Normal sayılmak adına erkekten beklenen, erkeğe yüklenen ödevler erkekleri de mağdur etmektedir.

Kadınların ve erkelerin farklı özellik ve yeteneklere sahip olması doğaldır. Ancak aradaki farkların sonuçları doğal değildir. Kadınların hayatı zora sokulmakta ve biyolojik farklılıkları göz önüne alınmaktadır. Kadınların hayatının zorlaştırılması nihayetinde eşitsizliğe, zorbalığa, ayrımcılığa ve şiddete neden olmaktadır doğal olmayan doğal gösterilmekte ve bu durumu olanaklı kılan hiç kuşkusuz toplumsal cinsiyettir.

Erkeklik kadına yönelik şiddetin temelini oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddet ataerkil yapının bir sonucudur. Erkek şiddeti, erkelerin kadınlar üzerindeki güçlü olma durumunu ortaya çıkarmak için başvurduğu bir yöntemdir. Diğer canlı türleri içerisinde en gelişmiş olanı olan insan sadece cinsiyeti farklı olduğu için karşı cinsi aşağılamak güç göstermek için şiddete başvurabilmektedir. Ataerkil sistem en genel anlamıyla erkek egemen sistem anlamına gelmektedir. Ataerkil kelime olarak baba ya da aile reisi olan erkeğin yönetimini, erkek egemen aile türünü ifade etmektedir. Ataerkil sistemde erkek egemendir ve baba ya da aile reisi olan erkek diğer aile üyelerini hane halkını yönetir. Ataerkil toplum yapısı Eski Mezopotamya'da İ.Ö.3500-3000 yıllarında yani yaklaşık olarak yazının da keşfedildiği dönemde kent devletlerinin ortaya çıkmasıyla görülen bir olgu olduğu dile getirilmektedir. Kent devletlerinin ortaya çıkışıyla askeri rekabet ve egemenlik mücadelesi önemli hale gelmiştir (Kına, 2020, s.153). Egemenliğin ve askeri rekabetin önem kazanması erkek egemenliğinin güçlenmesini olanaklı kılmıştır. Kadını ötekileştiren algının arkasında Din Devleti, Saray Tapınak Ordu üçlemesi yer almaktadır. Bu dönemi anlamak için Antik Yunan mitolojisini ele almak gerekmektedir. Antik Yunan mitolojisinde Zeus'un Prometheus'u cezalandırmak için kurduğu tuzanın ismine Pandora denmiştir. Pandora Antik Yunan mitolojisinde ilk kadının ismidir. Pandora ışıltılı bir gelinlikle elinde kutuyla kendini kabul edecek adama gider ve kutu açıldığında dünyaya kötülükler saçılacaktır. İlk demokrasi örneği olarak geçen Atina 'da kadın yurttaş yer almamaktadır. Antik Yunan 'da din toplumun merkezini siyasi hayatının temelini oluşturmaktadır. Kurban ayinleri din içinde önemlidir bu ayinler Tanrılar ve erkekler arasındaki uyumun göstergesidir. Antik Yunan 'da kadınlar din ve siyasal hayattan dışlanmaktadır. Roma Hukuk'u içinde aynı durumu görmek mümkündür (Arıkoğlu & Ündücü, 2016, s.4). Kadınlar özel alana hapsedilmiş siyaset ve hukuktan dışlanmıştır. Kamusal alanda erkeklerin yönetim alanını ifade etmektedir. Bu noktada kamusal alan özel alan ayırımına yer vermek faydalı olacaktır.

1.3.5. Kamusal alan özel alan ayırımı

Kamusal alan, özel alan ayırımı eski Yunan düşüncesinden türetilmiştir. Kamusal alan özel alan ayırımı, polis ve oikos kavramlarına dayanır. Polis, (kamusal alanı) erkeklerin yönetim alanı, oikos, (özel alanı) hane içini ifade eder. Kamusal alan erkelerin yönetim alanı ve insan

olmayla eşdeğer kabul edilir. Kadınların ve çocukların yeri olan özel alan ise özgürlüklerin olmadığı yerdir. Kamusal alan, özel alan ayrımında kamusal alan siyasete katılım, politik kararlara katılım yani siyasete dair bir alan olarak ifade edilirken, özel alan hane içi, aile ve bu ailenin günlük ihtiyaçlarının karşılandığı yer olarak görülür. Ailenin başı olarak görülen erkek kamusal alana yani siyasete katılan, ev içine ait olan kadın ise bebek bakımı, yemek yapımı, çamaşır yıkamak gibi günlük işlere ait olarak görülmüştür. Kadınlar kamusal alandan dışlanmaktadır. Buradaki hâkim görüşe göre kadınlar zaten kamusal alanda yani siyaset mekanizmasında yer alamazlar doğuştan geldiği kabul edilen özellikleri doğal olarak buna engeldir. Biyolojik farklılıkları siyasi alana taşıyarak kamusal alanı, özel alandan; özel alanı da siyasetten soyutlayarak bu ayrıma meşruluk kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle hane içinde yaşananlar kamusal alanın dışında siyasi düzenlemelerin ilgilendiği bir alan olamaz. Buradan hareketle kadınların hane içi emeği ya da şiddete uğraması, ayrımcılığa uğraması siyasi düzenlemelerin dışında bırakılmıştır (Ayata,2011, s.66).

Kadın hakları mücadelesi öncelikle kadınların kamusal yaşamda kendilerine yer edinme mücadelesi ile başlamıştır. Oy hakkı mücadelesinden, eşit işe eşit ücret mücadelesine kadar uzanan çizgide başlıca tartışma, kadınların kamusal yaşamda erkeklerle eşit haklara sahip olma talebinden ilham almıştır. Kadın mücadelesinin ilerlemesiyle, feminist eleştiri özel/kamusal ayrımını eleştirmiş özel alanla kamusal alanın birbiriyle karşıtlık içinde tanımlanmasına karşı çıkmıştır. Buradaki temel öncülleri özel alanla yaşanan ve kişisel olarak nitelendirilen sorunların bütünlüklü bir toplumsal egemenlik sisteminin çeşitli yüzleri olduğuydu özel olan politiktir sloganı tamda bu anlayışı betimleyen slogan olmuştur.

Özel/kamusal alan ayrımının tarihsel kökenleri antik Yunana kadar uzanmaktadır. Antik Yunan'da kadınlar ve köleler siyasetin dışında tutulmuştur. Çünkü Antik Yunan'da siyaset özgür yurttaşların faaliyeti olarak tanımlanmıştır. Özgür olmayan kadınlar ve köleler ise bu alanın dışında özel alana ait olarak görülmüştür. Kamusal/özel alan ayrımı eski Yunan da polis ve oikos kavramlarından türetilmiştir. Polis erkeklerin söz sahibi olduğu alan olarak görülmüş, oikos ise kadınların ait oldukları ev içi alanı ifade etmektedir. Kamusal /özel alan ayrımının modern anlamda yeniden nasıl üretildiğine bakacak olursak ikili bir yaklaşımın bulunduğunu söyleyebiliriz. Birincisi hane içini, özel alan bunun dışındaki tüm toplumsallığı ise kamusal alan olarak gören bir yaklaşımdan söz edebiliriz. İki kişi arasında olan ilişkiler dışı kapalıdır ve özel alan olarak belirlenir yani aile içi ilişkiler özel alandır ve dış müdahaleye kapalıdır. Hukuksal düzenlemelere karşı sorumlu değildir. Hukuksal boyutunun yanına sanayileşmeyle beraber yeni bir boyut eklenmiştir. Eril olan kamu dışıl olan ise özel alan olarak karşımıza çıkmakta ve modern kapitalist toplumda yeni bir boyut kazanmaktadır. 17. ve 18. Yüzyılda kadının eve ait olduğu genel kabul gören bir yaklaşımdı, 19. Yüzyılda yaşanan sanayi devrimi kadının eve ait olduğunu bir kez daha yinelemiştir. Sanayileşme öncesi üretim birimi olarak ev kadına da bir alan açıyordu; fakat sanayileşmeyle beraber kadının bu hakkı elinden alınmakta ve kadın eve hapsedilmektedir. Sanayileşmenin kadınlar için yarattığı bir başka olumsuz durum ise erkeklerin kamusal alandaki emeklerinin ücretli

olması, ev içinde sarf edilen kadın emeğinin ücretsiz olmasıdır. Feministlerin deyişyle görünmeyen emek kavramı tam da bu noktaya tekabül eder. Yani modern toplumda da bu ayırım devam etmiş ve korunmuştur (Atan, 2015, s.4).

Aile, hukuk, ekonomi, din, eğitim, medya döngüsü ataerkilliği pekiştirmekte meşrulaştırmakta ve ayakta tutmaktadır. Erkek egemenliğini telkin eden bu araçlar zihinlere bunu işler ve bunun aksinin olmaması için çaba gösterir. Tüm dünyada hemen hemen egemen olan ataerkil sistem çeşitlilik gösterir farklı mezhep, sınıf din ve kültürler ve tarih belirleyicidir. Ancak her yerde her dönemde ortak olan erkeğin kadın üzerinde kurduğu egemenlik ve güç ilişkisidir. Bu sistem kadına yönelik ayrımcılığı doğurmakta ve öyle ki çağa göre yeniden üretmektedir. Kadının her çağda, her dönemde ikincilleştirilmesi, değersiz görülmesi, yok sayılması sıkça karşılaşılan bir durumdur. İlkel toplumlara dayandırabileceğimiz kadın erkek ilişkileri bugün ileri teknoloji çağında hala devam etmektedir öyle ki; kadının tüm gününü verdiği ev işleri pişirme, bebek bakımı, hasta bakımı vs. işleri hala ev dışında çalışan erkeğin emeğinden daha az değerlidir, ya da zaten hiç değeri yoktur. Erkeklerle aynı işi yapan kadınların aldığı ücret erkeklere oranla daha düşük olabilmektedir. Hayrete düşüren ileri teknoloji, sıra erkek kadın ilişkilerine geldiğinde ilkel çağları aratmamaktadır.

Sıklıkla verilen örnek; Jetgiller adlı çizgi filmde her şey olağanüstü tasarlanmıştır öyle ki küçük bir kapsül yemeğe dönüşür fakat bu kapsülü fırına atma işini kadın üstlenir, jetlerle ulaşım sağlanır ancak çocuğu okuldan almaya anne gider çizgi filmi tasarlayan ileri zihin kadının rolünü tasarlarlarken pek ileri görülmemektedir. Bir başka örnek ise; yapay zekâ ürünü olan dijital asistanlarda kadın sesi kullanılmasıdır. Emir kulu olan bu asistanlar için kadın sesi uygun görülmüştür. Emir kulu, hizmete hazır, itaatkâr, uysal olarak görülen kadındır ve dijital asistanlar için kadın sesi kullanılması da bu görüşü destekler. Cinsiyetçi görüşü körükleyen bu durum teknolojinin uzantısı internet çağında sanal ortamda da hüküm sürmektedir. Yapay zekâ teknolojisinde kullanılan kadın sesi ve kadın kişiliği kadınların hizmet etmesi gereken varlıklar olduğu görüşünü kuvvetlendirmektedir. Yapay zekâ kullanılan bir dönemde kadınlar hala hizmet etmesi gereken varlıklar olarak görülmektedir. Bu durumun sebebi teknoloji alanında erkek egemenliğin sürmesidir. Üstelik durum bundan ibaret de değil şöyle ki; dijital asistana sarkıntılık eden erkekler ve dijital asistanın buna yüzüm kızarırdı şeklinde karşılık vermesi kadına biçilen kişiliği gözler önüne sermektedir. Kendisine sarkıntılık edilen kadın yüzü kızarması gereken varlık olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra ilkel erkek dürtülerinin böyle bir ortamda bile devam ettiği görülmektedir. Günümüzde her şey makinedir ancak kadın yine ev işini yapar, dişil görevdir çünkü erkek makine kullanır ve birincisi ikincisinden daha az değere layıktır buradan çıkan sonuca göre; piyasada da erkek egemenliği hüküm sürmekte kendini çağa göre tekrar tekrar inşa etmektedir. Burada göze çarpan bir başka husus kapitalizmin sınıfsal eşitsizlikleri ile cinsiyete dayalı eşitsizliklerin nasıl birbirinden güç aldığı, birbirini var ettiği ve tüm bunları meşrulaştırdığıdır. Kadına yönelik şiddet konusu gündeme geldiğinde geçmiş yıllardan beri

kabul gören kadınların eğitim alması, meslek edinmesi, iş hayatına atılması gibi kavramlar öne sürülmüştür. Yani kadının özel alandan, kamusal alana girmesi kadına yönelik şiddetin önüne geçecek engelleyecektir. Ancak bugün görülmektedir ki eğitim alan kadınlar belli bölümlerde eğitim almakta, kadın mesleği olarak nitelendirilen işleri yapmakta, bir işte çalışsa bile maaş kartı eşinde, babasında ya da erkek kardeşinde bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet denilince genellikle kadınların okuması çare olarak gösterilmektedir. Bu konu ile alakalı olarak eğitilmiş, okumuş kadın denilince hayatının büyük bir kısmını eğitim olarak geçirmiş kadın akademisyenler akla gelmektedir. Bu açıdan kadın akademisyenlerin durumuna bakmak faydalı olacaktır.

Akademisyen kadınların sayısının düşük olması ilk göze çarpan unsur olmakla beraber bu durum erkek egemen toplumda kadına yüklenen cinsiyet rolleri nedeniyle sosyo-kültürel, politik ve ekonomik alanlarda kadının erkeğe oranla daha düşük konumlarda bulunması şeklinde açıklanabilir. Kadınlar bu durumu aşip eğitim alsın, işe girse bile bu defada kadının işinde yükselmesi engellenip, yavaşlatılmaktadır. Türkiye’de kadın akademisyen ve rektör sayısına bakmak yeterli olacaktır. Yine erkek akademisyen ve kadın akademisyenlerin unvanları kadınların daha yavaş ilerleğini göstermektedir. Kadının ilerlemesinin önündeki engeller şiddetin başka biçimlerde kendini göstermesinden ve şiddete neden olan unsurların farklı yerlerde farklı biçimler kendini göstermesidir. Kadınlarla ilgili genellikle ortaya atılan kadın narin, zayıf, duygusal rekabet edemeyecek bir varlıktır bu alanlar kadına göre değildir. Kadın erkek tarafından korunması gerektir ve ona bağımlıdır, bu kalıp yargılara göre eğitim, sosyal ve iş yaşantısında da geri planda kalması kaçınılmazdır (Saraç,2012, s.27). Bu durum aslında biyoloji ya da doğadan değil toplumdan kaynaklanmaktadır. Kadına yönelik ayrımcılık en temel baskı şeklidir, tarihte ilk baskı gören gruplar kadınlar olmuş ve en hızlı yayılan baskı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlara sadece kadın olmalarından yani cinsiyetlerinden dolayı baskı uygulanmaktadır.

Cinsel ayrımcılığın yol açtığı uygulamalar hayatın her alanında vardır. Meslek seçerken ya da işe alınırken veya iş yerinde, terfi etmede, işten ayrılırken, tazminat vs. bekâr olup olmama çocuk sahibi olup olmama konusunda da hep devam eder. Duygularını ifade etmede, giyecek seçerken, evlilik öncesinde ya da boşanırken durum hep kadınların aleyhinedir. Aile, din, toplum, gelenek kısılacı olan hep kadındır. Mesela erkeklerin evlilik öncesinde ilişki yaşaması olağandır kadının böyle bir hakkı yoktur aksi takdirde cezalandırılır. Çünkü din böyle ister ya da gelenekler ya da toplum. Başka bir cinsel ayrımcılık örneği ise; iktidar ve politikalarda karşımıza çıkar boşanma hakkı mesela, miras hakkı, oy verme, karar alım süreçlerine katılma konusunda kadın ya hiç yoktur ya da kısıtlı hakkı vardır.

Eğitim hakkından yararlanır ama göreve gelirken kadının yeri yoktur örneğin hukuk fakültesini dereceyle tamamlar ama hâkim, savcı erkek sayısı kadınla oranla çok daha fazladır, Ya da siyasal bilimler bitirir ama kadın kaymakam sayısı neredeyse hiç yok denilecek kadardır. Tüm bunlar kadını pasif bir durumdaymış gibi göstermekte, cinsel ayrımcılığı

devam ettirmekte ve pekiştirmektedir. Bu unsurların tamamı kadını özel alana ait gören hâkim görüşün yansımasıdır, bu konuya aşağıda detaylı yer verilecektir.

1.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

Kadına yönelik şiddet yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda insanlığın var olduğu zamana kadar geriye gittiği görülmektedir. Kadına yönelik şiddet dünyada ve ülkemizde gitgide yaygınlaşan bir hal almaktadır. Kadına yönelik şiddet feminist mücadelenin temel meselesini oluşturmaktadır. Bu yüzden kadına yönelik şiddeti konuşmak feminist mücadele sayesinde olmuştur. Kadına yönelik şiddeti Türkiye’de ve dünyada görünür kılan, kamusal alana dışına şiddeti taşıyan feminist mücadeledir. Bu doğrultuda feminizmin ortaya çıkışına değinecek olursak; Feminizmin kadın hareketi olarak ortaya çıkışı 1800’lü yıllara dayanır bu tarihi 16.yüzyıla kadar götüren düşünürlerde vardır. Fransız Devrimiyle beraber toplumsal üretimde kadınlar yer almaya başlamıştır. Feminizm toplumdaki kadın-erkek eşitsizliğine bir başkaldırıdır. Birinci dalga feminizmden başlayarak farklı farklı feminist söylemler ortaya çıkmıştır. Kadın mücadelesi tarihsel süreç içerisinde her zaman var olmuştur. Kadın hareketinin içeriği ve sınırları konusunda net çizgiler bulunmamaktadır. Feminizm kelime olarak Latince’ de kadın anlamına gelen “femine” kelimesinden türetilmiştir. Feminist düşünce kadınların sırf kadın oldukları için uğradıkları haksızlığa karşı bir başkaldırıdır. Feminizm özellikle ataerkil toplumlarda kadının dışlanmasını, aşağılanmasını, ezilişini, kendisine yabancılaştırılmasını irdeleyen kadınların tüm bunlardan kurtulma adına verdikleri mücadelenin adıdır. Feminizm günümüz kavramlarından gibi algılansa da aslında kökeni Çin ve Yunan Medeniyetlerine kadar gider. Christine de Pisan tarafından ele alınan 1405 yılında İtalya’da yayınlanan “Hanımefendiler Şehrinin Kitabı” bugünkü feminizmin birçok fikrini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra genel kabul gören yaklaşım 17.yüzyıl ve çoğunlukla 18.yüzyıldır (Atan,2015, s.5).

Feminizm ile anılan Mary Wollstonecraft’ın “A Vindication of the Right of Women”(Kadın haklarının savunusu) adlı eseriyle feminizmi akademik alan içine sokmuştur. Feminizm, kadınların eşit haklar ve özgürlükler için başlattıkları mücadelenin adıdır. Birçok alanda olduğu gibi feminizmle ilgili pek çok tanım bulunmaktadır bunun sebebi hem feminist ideolojinin tarihsel süreçler içerisindeki tutumu hem de feminizmi ele alan kadınların içinde bulunduğu ideoloji ve sınıfların etkisidir. Bu tanımlardan Hooks’a ait olan; cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeyi amaçlayan bir hareket olarak açıklamış cinsiyetçiliği bir sorun olarak ortaya koymuştur (Taş,2016, s.165).

Feminizm 18.yüzyıl ideolojisi olarak bilinen yine çoğu kaynakta bu dönemde ortaya çıkmış ve kadınların hak mücadelesi, erkek egemen zihniyetine başkaldırıyla özdeşleşmiş bir kavramdır. Mary W.’in kaleme aldığı Kadın Haklarının Savunusu adlı eserle akademik hayata girmiş olur. Bütün zamanlarda kadına yönelik baskı var olmuş dönem dönem farklılıklar sergilemiştir. Mücadele edilmesi en zor olan baskı, şiddet kadınlara yönelik olandır

Genel olarak aydınlanma dönemi sonrasına dayandırılan kadın başkaldırı süreci kadınların eşitsizliklere ve toplumsal rollerine karşı seslerini yükseltme fırsatı buldukları bir dönemdir. Fransız Devrimiyle insan haklarına yapılan vurgu kadınları hak talep etme konusunda tetikler. Fransız Devrimiyle beraber protestolara; boykot, toplu dilekçe gibi yeni boyutlar eklenmiştir. Buralardan yükselen talepler “eşit işe eşit ücret, oy kullanma hakkı” gibi temel insan haklarıdır. Toplumdan dışlanmış olan grupların talebidir adında bunlar yok sayılanların görünme çabasıdır. Kadınların yurttaşlık haklarını kazanmak adına verdikleri mücadele en köklü mücadelelerdendir. Avrupa’da ortaya çıkan mücadele eşitlik, özgürlük mücadelesidir. Erken modern Avrupa’da kadınlar ayaklanmalara eşlik etmiş hatta önderlik etmiş Fransız Devrimi bunun önde gelenidir bu sebeptendir ki kadınlar “kışkırtıcı” ilan edilmişlerdir. Böylelikle Fransız Devrimiyle adı anılan kadınlar tarih sahnesini çıkmış olurlar. Devrimin sembolü haline gelen kadınlar eşitlik, özgürlük, kardeşlik sloganlarına dayanarak hak talebinde bulunmuşlardır. Kadınları devrimi sahiplenmiş, inşa etmiş, tüm süreçlerinde yer almış olmalarına rağmen hakları verilmemiştir. Bunun aksini dile getiren görüş ise; kadınlara dernek, toplantı gibi bir ortam sunmuş ve kadınları örgütlü hale getirdiğinden, bilinç yükselttiğinden söz etmiştir. Bu iki görüşünde haklı olduğu yanlar bulunmaktadır. Ancak vaat edilenler gerçekleşmemiş kadınlar mücadeleye devam etmiştir. Devrimin ardından kadınların yurttaş olarak toplumda yer almaları feminist hareketin temellerini oluşturmuştur. Ancak devrimden sonra ilan edilen ‘İnsan Hakları Bildirgesi’ de kadınlara yer vermemiştir. Bu durum karşısında örgütlü ve bilinçli kadınların yeşerttiği feminist hareket hızlanmıştır.

İnsan hakları bildirgesinde metinlere aydınlanmanın tesir etmesinden kaynaklı kadın ve kadın haklarından söz edilememektedir. Aydınlanma düşüncesi özünde dünyanın matematik kurallarıyla açıklanması yoluyla aklın yüceltilmesine dayanır. Dünyayı akılla açıklayan bu düşüncede akıl dışı görülümüştür bunu dayanağı ise kadının kendi bedeni üzerinde denetim kuramadığı şeklinde iddia edilir. Felsefi düşüncenin doğuşundan beri kadınlık durumu esrarlı, karanlık, gizemli, şeylerle bir tutulmuştur. Kadının irrasyonel olarak görülmesi tarihsel ezilmişliğinin altında yatan bedeniyle ilişkilendirilen üreme durumudur. Erkek bedeni denetimli, kadın beden, denetimsiz olarak görülmüş bunun dayanağı olarak da hamile olma, emzirme, gibi durumlar gösterilmektedir. Bu yüzden kadın denetlenmesi gerektirir (Şenol,2010, s.5).

İnsan hakları bildirgesinde kadın haklarının yer almayışının bir başka açıklaması ise Sanayi Devriminin net sınırlar getirdiği kamusal-özel alan ayrışmasıdır. Bu ayrımla erkek kamusal alana ait, kadın ise özel alana mahkûmdur. Hane içi alan yani özel alan rasyonellik gerektirmez ve bunun karşısına kamusal alan konulur ve sınır çizilmiş olur. Kadınlık ve erkeklik sürecini belirleyen dışlamada aslında burada saklıdır. Bu dışlanmışlık ise en çok iktidarın işine gelir. Tarihte yaşanan bu gelişmelere rağmen kadınların ikincil durumu devam etmiş ve bu durumu sorgulamışlardır. Egemen sınıfta yer alan soylu kadınlar başkaldırıda bulunmuş ve bu durum tüm topluma yayılmıştır. 17.yüzyılda tüm Avrupa’da Mavi Çoraplılar

hareketini oluşturmuşlardır. Devrim sonrasında kadınların durumlarında değişiklik olmamış kadınlar bu durumu salonlarda sorgulamışlardır. Üst sınıfa ait kadınların katıldığı bu toplantılarda yurttaşlık ve evlilikte eşitlik talepleri baş göstermiştir. Kadın hakları mücadelesi için kurulmuş kulüplerin çabasıyla Nisan 1791'de veraset kanununda eşitlik sağlanmış, 1791 Anayasa'sında evlilik yurttaş sözleşmesi olarak yer almıştır. 20 Nisan 1792'de ise taraflar karşılıklı olmak kaydıyla boşanma yasası kabul edilmiş hemen ardından 17 Temmuz 1791'de Fransa Krallının monarşiyi yeniden inşa etmek için kaçması sonrasında isyanlar başlamış Champs de Mars katliamı gerçekleşmiş bunun sonucunda kulüpler kapatılmış olması kadın mücadelesinin ertelenmesine yol açmıştır (Şenol, 2010,s.8).

Feminizmden bahsettikten sonra, feminizmin tarihsel süreçlerine yer vermek faydalı olacaktır. Feminizmin tarihsel süreçleri; 1. Feminist dalga, kadınların temel yurttaşlık haklarını elde edebilmek adına verdikleri mücadeleyi içeren hareket ifade etmektedir. 19.yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında belirginleşen, feminist dalga Wollstonecraft'ın kadın haklarının savunusu adlı eserde çizdiği hatlar üzerindedir. Bu talepler genel hatlarıyla kadınların oy kullanması, eğitimde fırsat eşitliği ve kadınların mülkiyet haklarını içermektedir. America'nın Bağımsızlık Bildirisinde, Fransa'nın İnsan Hakları Bildirisinde ve Doğal Haklar Doktrininde kadın haklarına yer verilmeyişi kadınları siyasal ve sosyal alanlarda birtakım haklar talep etmeye itmiştir. Bunun yanı sıra 19.yüzyıl ve 20.yüzyıl başlarında dünyanın çeşitli yerlerinde kadınların oy kullanma hakkı bir sorun olma niteliğini korumaktadır. Bu dönemde kadınlar hem sosyal ve siyasal haklar için hem de ırkçılığa karşı mücadele etmiştir.

Birinci dalga feminizmde temel alınan en önemli sonuç ataerkil toplum yapısına karşı direnmektir. 19. yüzyıl feminizmi de kendi egemen beyaz erkeklerin ve onların devletinin önyargılarını keşfetmişlerdir. Bu dönemden sonra feministler farklı sosyal, siyasal ekonomik, hukuki taleplerde bulunmaya başlamışlardır. Kadın mücadelesi kamu ve özel alanda eşitlikçi ve özgürlükçü haklara sahip olunması için mücadele vermişlerdir. Kısaca; toplumsal, sınıfsal, ırksal, etnik vb. eşitsizlikleri dikkate almayan salt yasa önünde eşitliği ve medeni siyasal hakların tanınmasını içermektedir. Kadınlara karşı eşitsizliğin devlet tarafından giderilmesini savunmuşlardır. Yine bu dönem feministleri eğitim kurumlarına ve medyaya savaş açmış cinsiyetçiliğe ve ayrımcılığa dikkat çekmişlerdir.

İkinci Feminist dalga 1960'lı yıllarda ABD ve Avrupa'da başlamıştır. 2.Dalga feminist hareketin ortaya çıkışında 1968 yılında yaşanan gençlik hareketi etkili olmuştur. Birinci dalga feminizmde görülen erkeklerle eşit haklara sahip olma, ikinci dalga feminizmde yerini radikal bir söyleme bırakmıştır. İkinci dalga feminizmin amacı kadın kimliği ile kamusal alanda yer almaktır. Kamusal alana geçişte o dönem yaşanan savaş ve duyulan işgücü etkilidir. Yine bu dönemde teknolojik gelişmeler, iletişim araçlarının yaygınlaşması kadınları da etkilemiştir.1960'lı yıllarda devrimci hareketler içinde gençler, siyahlar ve öğrenciler öne çıkmakta ve kadın hareketi tüm bunların toplamıdır. Kadın kurtuluş hareketinin ortaya

çıkmasında devrimci gruplar içinde yer alan kadınların yoldaşları tarafından pek de önemli görülmeyen işleri yaptıkları, dışlandıklarını fark etmeleri etkili olmuştur. İkinci dalga feminizmin karakteristik özelliği küçük gruplar şeklinde ve liderliği reddetmeleridir. İkinci dalga feminist hareketi tanımlayan ve sloganı haline gelen özel olan politiktir söylemidir. İkinci dalga feminist hareketle anılan başka bir kavram bilinç yükseltmedir. Bilinç yükseltme küçük gruplar şeklinde yapılan toplantıları ifade etmektedir (Şenol, 2010, s.19).

Başka göze çarpan bir özellikte teknolojinin gelişmesiyle kadın sağlığı açısından son derece önemli olan güvenli doğum ve doğum kontrol yöntemleridir. Ancak kadınların birçoğu bu imkânlarla ulaşamamakta ve kullanmada zorluklarla karşılaşmaktadır. Kadınlar bu dönemde tutucu ve baskıcı yasalara karşı mücadeleye girişmişlerdir. Kadınlar yasalar önünde erkeklerle eşit olmalarını yasalarla güvence altına almış olsalar da uygulamada birçok farklılıklar ve engellerle karşılaşmaktadır. Bu dönemde ayrıca kadın grupları patriarkal yapıların aile içi ve ev içi alanda eşitsiz rollerin devam ettiğini dile getirmektedir. Kadınlar bedenlerinin erkek denetiminden çıkmasını dile getirmişlerdir. Cinsellik ve doğurganlığın birbirinden ayrılması ve doğum kontrolünün yaygınlaşması yine bu talepler arasındadır (Kolay,2015, s.8).

Bu dönem feminizm sadece belli gruplarla değil tüm kadınları kapsamaktadır. Bu durum farklı sınıflar, din, dil ve etnik kökenli kadınların birbirini tanımaya olanak vermiştir. Kadınlar, kadınları ilgilendiren tüm konuların politikasını yapma eğilimi içindedir. Kadınların bu farklı yapılardan gelmeleri bir bilinç yükselmesine neden olmuştur. Bu durum beraberinde “kız kardeşlik” argümanını ortaya çıkarmıştır. İkinci dalga feministler artık eşitsizlikleri kadının ezilmesinin ana nedeni olarak görmüyor tersine kadının erkeklerden farklı yanlarının kadın özgürlüğünün tohumlarını içerdiğini düşünmekteydi. Erkeklik ve kadınlık arasındaki kutuplaşmayı azaltmak yerine, kadınların tarihsel ve psikolojik deneyimlerinden onlar için güç kaynağı olacak yanlar bulup tanımlamaya çalışıyorlardı. Bu dönem feministler hem ideolojik hem siyasi ve özel alanda mücadelelerine devam etmişlerdir (Taş,2016, s.170). Üçüncü dalga feminizm 1990’ların başında ikinci dalga feminizmin algılardaki yanlışlıklarına tepki olarak doğmuştur. Tepkinin kaynağı feminizmin üst, orta ve beyaz kadınlara indirgenen bakış açısıdır. Bu dönem feministler daha çok kadına yönelik şiddet, cinsellik ve kadının güçlendirilmesi gibi mikro politikalarla ilgilenmişlerdir. Genellikle toplumsal cinsiyet sınıfı, ırk, etnisite, cinsellik, milliyetçilik, siyaset vb. konulara yönelmiştir. Yine bu dönem feminizm farklılıkları değerli ve önem arz eden bir durum olduğuna inanmaktadır. Kimlikçi, farklılıkları ön plana koyan bir anlayış belirlemektedir. Kadınların erkeklere karşı mevcut durumunu eleştirmekle kalmamış bununla birlikte savaş, güvenlik, ekonomik kalkınma az gelişmişlik, çevre sorunları gibi konulara kadın bakışıyla alternatifler geliştirmişlerdir. Genel olarak ataerkil toplumsal düzeni eleştirmekte ancak mevcut sorunlara çözüm getirememektedirler.

Bu dönemlere dek yazılanlardan ortak sonuç; kadının ikincil durumunun asıl suçlusunun eğitim oluşudur. Bu nedenle kadın hareketinin ilk talebi eğitim olmuştur. Kadınlara verilen

eğitim hakkı iyi anne ve iyi eş olma öğretisi barındırmaktadır. Kate Millet bu konuyla ilgili J.J Rousseau 'un bir eserinde geçen kadınların eğitimi, erkeklerin eğitimine orantılıdır yani; erkelere hizmet, hoş görünme gibi çocukluklarından başlayarak kadınlar bu değerler öğretilmeli şeklinde ifadesini kanıt göstermektedir. Millet'e göre 19.yüzyıl eğitiminin özetidir bu durum tüm bunların yanı sıra 18.yüzyılda başlayan kadınların eğitim talebi ancak 19.yüzyıl ortalarında gerçekleşmiştir (Şenol,2010, s.11).

Çeşitli projelerde yer alan kadınlar kendi inisiyatiflerin de gruplar kurarak çalışmalarını yürütmüş başta erkeklerin kontrolünde olan hayırseverlik işini üstlenmişlerdir. Bu durum savaş ve ekonomik krizlerde ortaya çıkan sorunlara kadınların eğilim göstermesine yol açmıştır. Kendi gruplarını finanse etmek adına kermes vb. organizasyonlar düzenlemiş böylece tüketicilikten çıkmalarına ve ticaretle tanışmaları sonucunu doğurmuştur. Sadece kadın olmalarından kaynaklı bir arada bulunan çeşitli din, dil ve etnik kökenden kadınlar sonraları kendi içinde çelişkiye düşmüştür. Geneli soylu ve burjuva sınıfı kadınlarından oluşan bu feminist oluşum entelektüel bir görünümdeyken 19.yüzyıla damgasını vuran sosyalizmle değişim yaşamıştır.

Sait Simon ve Charles Fourier ortaya attıkları fikirler kadınlar tarafından da rağbet görmüştür. Ütopik sosyalistlerin kadınların ezeli baskı nedenini evliliğe bağlamışlar ve cinsel eşitliğe ve ahlaki üstünlüğe dikkat çekmişlerdir. Ardından devrimci sosyalistler Karl Marks ve Friedrich Engels kapitalizmin çözümlemesini ve sınıf kavramına vurgu yapmışlardır ve o zamana dek eşitlik, özgürlük, kardeşlik gibi etkenleri esas alan liberal feminizmin yerini Marksist feminizm almıştır. Engels'in "Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin kökeni adlı eserde ve Bebel'in "Kadın ve Sosyalizm" adlı eserinde ortaya koydukları feminizm ve ittifakıdır. Marksist feminizm Almanya ve Fransa'da etkili olmuştur. İşçi kadınlar sendikalarda, derneklerde ve Sosyalist Parti çatısı altında örgütlenmişler temel taleplerini oy hakkı oluşturmaktadır. İngiltere'de kadınların oy hakkı için başlattıkları imza kampanyası 30.000 ne varan imzaya ulaşmış ve bunda John Start Mill'in parlamentoya vermiş olduğu önerenin reddi üzerine yazmış olduğu "Kadınların Boyun Eğmişliği" adlı eserin etkisidir. Bu durum Avrupa'da büyük etki yaratmış ve kadınlar "suffrage dernekleri" adlı dernek bünyesinde mücadele vermişler bu mücadele 15 yıl sürmüştür ve sonunda gelir getiren yâda mülk sahibi kadınlara oy kullanma hakkı verilmiş ve 10 yıl sonra bu hak tüm kadınları kapsamıştır. Amerika'da ise genellikle köleliğe karşı ve ulusal bağımsızlık hareketi içinde yükselen kadın hareketi güçlü bir yapı sergilemiştir (Şenol, 2010, s. 15).

İşçi kadınlar reform birliği, yasal eşitlik birliği oldukça dikkat çekmiştir. Elisabeth Cady Stanton ve Lucretio Matt öncülüğünde kadın hakları toplantısı 1848 yılında yapılmış ve "declaration of sentiments (duyular bildirisi) yayınlamışlardır. Stanton ve Suzan Anthony önderliğinde "National Women's Suffrage Assocation (oy hakkı için uluslararası kadın birliği) kurulmuş ve kadın çalışmaları hızlanmıştır. Sonraları yaşanan dünya savaşları kadınların fabrikalarda erkeklerin yerine geçmesiyle iş yaşamına girmiş olmaları gelir buradan yükselen

grevlerde kadınlar birtakım haklar elde etmekle kalmayıp 1918'de Versailles Antlaşması ve Milletler Cemiyeti Sözleşmesine "eşit işe eşit ücret" maddesi koydurmayı başarmışlardır. Savaşın arkasından 21 ülke kadınlara oy hakkı tanımıştır. Ancak İtalya, İspanya, Almanya gibi ülkelerde iktidar olan faşist rejimlerden kadınlarda etkilenmiş mücadele sekteye uğramıştır kadınlar faşist rejimle de mücadele etmek zorunda kalmışlar direniş göstermişler ve toplama kamplarında hayatlarını kaybetmişlerdir (Şenol,2010, s.15).

Kadın hareketi içerisinde bir başka kırılma 1960'larda yaşanmaktadır. Bu dönemde kendini gösteren gençlik hareketi kuşkusuz kadın hareketini de etkilemiştir. Kadınlar o zamana dek erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesi verirken /talep de bulunurken yani kadınlar haklarının genişletilmesini isterken bu dönem kadınların kurtuluşunu sağlamak dile getirilmiştir. Daha önceki feminizme göre radikal bir söylemi barındırmaktadır. 1965'ten sonra kadın hareketi yerine kadın kurtuluş hareketi adıyla hareket etmiştir. Bu dönem kadınların iyi eğitim almış olmaları ve bu nesli eğitilmiş kadınların yetiştirmiş olduğuna vurgu yapılır ve Avrupa'da Amerika'da etkili olan devrimci hareketin içinden gelen kadınlardan oluştuğu açıktır. Kadın kurtuluş hareketi yalnızca kadınlardan oluşur ve liderliği reddeder küçük gruplar oluşturularak hareket ederler ve içlerinde lider bulunmaz bir araya gelip sorunlarını konuşur yazdıkları metinleri paylaşırlar burada dikkat çekici olan nokta kadınların özel alanda yaşadıkları sorunları dile getirmeleri, paylaşımları sayesinde özel olanın politik olduğu bilincine varmalarıdır. İkinci dalga feminizme denk düşen ve slogan haline gelen "özel olan politiktir" söylemi bu döneme damgasını vurmuştur. Bu dönem dile getirilen kavramlar arasında toplumsal cinsiyet, ataerkillik, cinsiyetçilik yer almaktadır. Ataerkillik Millet'in eserinde yer aldığı şekliyle erkeklerin yönetimi, toplumsal cinsiyet Simon de Beauvoir'in "İkinci Cins" adlı eserinde yer verdiği "Kadın Doğulmaz, Kadın Olunur" şeklindeki ifadesi gibidir. Bu dönem mücadele ataerkillik ve ataerkil sitemin etkisinin tüm kurumlardan silinmesi için mücadele verilmesi üzerinedir. Önceden beri dile getirilen eşitlik kavramı artık yerini farklılıklara bırakmıştır. Kadın ve erkeğin eşit olması değil farklılıkların yüceltilmesi dile getirilmektedir. 1990 öncesi feminizm, kadınlar arasında bir "kız kardeşlik" ve "kadın -erkek eşitliği" "kadınların ezilmişliği ve şiddet" yaklaşımları söz konusuysen, 1990'lardan sonra bu yeni kavramsal tartışmalara yerini bırakmıştır. Feminizmin türlerine değinecek olursak feminizm erkek egemenliğine karşı kadın haklarını anlamayı amaç edinen sosyolojik, ahlaki, politik yönleri bulunan bir akımdır. Ataerkillik karşısında kadının kendine yabancılaşması, kadının dışlanması, aşağılanması ve ezilişini konu edinen bir harekettir. Feminizmin ortaya çıkması ise ister biyolojik ister sosyal olarak kadın -erkek olmak arasındaki farklılıktan doğmaktadır. Esas olarak 18. yüzyılda ortaya çıkan 19.yüzyıldan itibaren şekillenen feminizm hareketi kadınların kadın olmalarından dolayı uğradıkları haksızlık, baskı, şiddete karşı mücadele ve direniş göstermelerini ifade etmektedir (Atan, 2015, s.5).

Kadınların hak ve özgürlük mücadelesi olarak adlandırabileceğimiz feminizmin ortaya çıkışı 18. yüzyıla dayanmaktadır. Feminizm hareketinde zamanla değişiklikler yaşanmıştır. Birinci

dalga feminizm toplumsal cinsiyet bağlamında daha çok kadın-erkek eşitliği üzerinedir. Biyolojik ve cinsel farklılığa dikkat çeken ikinci dalga feminizm liberal feminizm olarak da adlandırılır. Marksist feminizm akımı içinde; ikinci dalga feministlerde yer almaktadır. Günümüzde üçüncü dalga feminizm olarak bilinen radikal feministlerle oldukça farklılıklar barındıran bir akım olmuştur. 18. yüzyılda ortaya çıkan feminizm 21.yüzyıla gelindiğine içeriği ve anlamında değişiklikler olduğu görülmektedir (Ecevit, 2011, s.11).

1960lı yıllara kadar siyasi haklar elde edilmiş ancak kadın sorunlarının çözülemediği siyasi olarak ele alınan alanın kadına yönelik baskının kişisel, psikolojik, cinsel yönlerine dikkat çekilmiştir. 1990lı yıllarda feminizm batılı ve gelişmekte olan ülkelerde etkili olaya başlamıştır. Bu dönem feminizmde farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Liberal feminizm daha çok hak eşitliği kapsamında, kanun önünde eşitlik, kamusal alanda eşitlik üzerinden şekillenir. Radikal feminizm ise kadınların sırf kadın olmalarından kaynaklı sınıfsal, ırksal, etnik farklılıklara bakılmaksızın erkek baskısına uğramaları şeklinde ifade edilir. Marksist feministler ise kadınlar arasındaki sınıfsal farklılıklara dikkat çekmektedir (Atan, 2015, s.6).

Liberal feminizm toplumun yapısına bakılmaksızın kadınlara daha ileri haklar ve olanaklar verilmesini isteyen feminizm akımıdır. Genel olarak eşitlik, özgürlük ve adalet üzerinden yükselmektedir. Çoğu zaman klasik feminizm olarak da adlandırılır. Kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gidermek için kamusal alanda eşitlik ve kanun önünde eşitlik eğitim hakkı, seçme hakkı, çalışma ve kariyer hakkı bu kapsamda düşünülmektedir. Bireyler cinsiyet, ırk, dil, etnik ve mezhepsel, dinine bakılmaksızın eşittir. İstenilen eşitliği üç başlıkta toplayabiliriz; bunlar aile yaşamında, toplumsal yaşamda ve sosyal yaşamda eşitliktir. Özgürlüklerin kapısını açan ve eşitliği sağlayan temel kavram kadının kamusal alanda çalışmasıdır. Ancak liberal feminist görüş zamanla daha geniş içeriğe kavuşmuştur. Liberal feministler mülkiyet hakkı ve oy kullanma hakkı üzerinde durmuşlardır. Günümüzde ise toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama şeklindedir (Dilekçi, 2016, s.524).

Marksist feminizm temelde Karl Marks ve Friedrich Engels'in düşüncelerinden etkilenmiştir. Marksist feministler sadece kadın olmalarından dolayı kadınların çıkarlarını savunmayı amaçlamışlardır. Marksistler kadınların ezilmesinin asıl nedeni olarak sınıf farklılığına dikkat çekmektedir. Marksist feminizme göre kadının ezilmişliğin asıl sorumlusu kapitalist sistemdir. Sömürülen işçi sınıfının ve kadının kurtuluşu ancak sosyalizme geçişle mümkün olacak, ekonomik olarak bağımlılık ortadan kalkacak ve kadınlar erkeklerden bağımsız olacaktır (Demir, 1997, s.56). Marksist feministler bunu söylerken bir taraftan da daha çok kadınların kendi aralarında eşitsizlik yarattığına vurgu yapmaktadır. Bu eşitsizlik sınıfsal, ırksal, dilsel ve ekonomik farklılıktan kaynaklanmaktadır. Sistemin üst sınıftan kadınlara çok fazla dokunmadığı ve alt sınıftan insanları ezdiği kadınların kadın olduğu için ikinci kez ezildiği şeklinde açıklamaktadırlar. Kapitalist sistem içinde kadınlar ezilen erkeklere kıyasla daha çok ezilmektedir. Kadınlar çalıştıklarında hane içi işlerden kurtulamamakta erkekler

karşısında daha az hakları bulunmaktadır. Erkekler çalışıp eve geldiğinde tüm yükümlülüğü bitmiş ve hane içi işlere karışmamaktadır. Marksist feministlerde ataerkil toplumsal yapı içinde bulunan aile kurumuna alternatif bir aile tarzı sunmaktadır. Sınıfsız bir toplumda kadın özgürleşebilir ve kadın sorunu ortadan kalkacaktır. Sınıfsız bir toplum ancak kapitalist sistemin ortadan kalkmasıyla mümkün olacaktır. Kapitalist sistemi yeniden üreten ailenin sona ermesi gerekmektedir. Kadın sorununun çözümü toplumsal sorunların çözümünden bağımsız değildir. Bu nedenle Marksist feministler, liberal feminizmi daha dar kapsamlı bulurlar ve kadının köleliğinin ortadan kalkmasını ailenin yeniden düzenlenmesine bağlarlar.

Radikal feminizm temellerini 1960'ların sonunda e 70'lerin başlarında New York ve Boston 'da temel yurttaşlık hakları ve savaş karşıtı politik etkinliklere katılan bir grup eski eylemci kadın tarafından atılmıştır. Radikal feministler kadının ezilmişliğinin sorumlusu olarak ataerkilliği gösterirler. Ataerkillik erkek egemenliğini temsil eder ve hayatın her alanına nüfuz etmiştir. Ataerkillik; erkelerin kadınlara hâkim olduğuna ve hangi çağda olursa olsun var olduğu ve sürekli olduğu ve toplumsal her alanda erkek egemenliğinin var olduğuna dikkat çekerler. Radikal feministler üreme, annelik, cinsellik gibi konulara vurgu yaparak kadının ezilmesini biyolojik kimliğine bağlarlar. Kadınların cinselliklerini ve yaşamlarını kontrol edebileceklerine vurgu yaparlar. Bu anlamda kadın bedenini aşağıladığı için pornografiye ve fuhuşça karşıdırlar ve tecavüzü destekleyen araçlar olarak görürler. Radikal feminizmin, feminist düşünceye en önemli katkısı erkeklerin doğal olarak saldırgan yapıda oldukları ve kadına yönelik şiddetin eleştirisini yapmış olmalarıdır. Radikal feministler insanlar arasındaki en köklü çatışma biçiminin cinsiyet çatışması olduğunu ortaya koyar. Çünkü kadının ezilmesinin kurumsallaştığı asıl yer toplumdur. Yine kadınların erkeklerle bağımlı olması biyolojik farkla ilgili değil toplumdan kaynaklıdır. Bu toplum yapısı ise ataerkilliğin bir sonucudur. Erkek iktidarını ve egemenliğini temsil eden ataerkillik her alandadır. Bu ataerkil sistem erkek çıkarları üzerine kuruludur. Kadın hak sahibi olabilmek için mücadele etmek zorundadır (Atan, 2015, s.8).

1.4.1. Türkiye'de kadının durumu

Feminizmin tarihsel gelişimine, süreçlerine ve gelişimine ve türlerine kısaca değindikten sonra Türkiye'de kadının durumuna bakmak, kadına yönelik şiddetle mücadele tarihi açısından faydalı olacaktır. Türkiye de kadın hem erkekler hem de toplumdan kaynaklı bir ayrıma tabi tutulur. Bunun nedeni toplumun yüzyıllarca, oluşturduğu kimlikten bağımsız düşünülemez. Kendine has bir yapısı ve birbiriyle karşıt yapılar bulundurur. Karşıt yapıların tarihi kökenlerini İslamiyet'in kabulüne dayandırmak mümkündür. İslamiyet'ten önce Türklerde kadın; yaşamın başlangıcını ve koruyuculuğunu yüklenmiş olan tanrılar hep kadın olarak düşünüldüğü gerekçesiyle hayli önemli bir yere sahiptir. Kadınlar devlet törenlerine, konuklara verilen davetlere, av sonrası ziyafetlere hatta savaşlara erkeklerle beraber katılabiliyordu. İslamiyet'ten önceki Türklerde kadınların yine yabancı erkeklerden kaçmadığı ve örtünmediği görülür. Kız çocukları da erkek çocuklarla beraber ata biner ve ok

atmayı öğrenirlerdi. Buradan da görüleceği üzere kadınlardan beklenenin kahramanlık ve savaşçılık olduğu açıktır. Kadınlar devlet görevlerinde yer almış ve Hatun (hükümdarın eşi olan) davetlileri karşılar ve yabancı ülke misafirlerini kabul ederdi. Pek çok kaynakta geçen giyiminde serbest, aile içi kararlarda söz sahibi, savaşlara katılan, ata binen, çalışan bir konuma sahiptir. Türklerde kadınların İslamiyet ile beraber çoğu haklarını kaybettiği ifade edilmektedir (Sevim,2005, s.92). Orta Asya Türklerine gönderme yaparak yüceltilen feminizm ve bu savı ortaya atanlar Türk milliyetçiliği üzerinden bir kadın yaratma eğilimi gösterir. Bu savın amacı tam da Kemalist ideolojiye ön ayak olacak şekilde milliyetçilik üzerinden kadını tasvir etmek ve bunu da erkek egemen zihniyetiyle yapmakta ve bahsedildiği gibi ayrıcalıklı bir kadın sınıfı değil güdümlü bir projenin aracı yapılmak istendiğinden bu yola başvurulmuştur. İlerde değinileceği üzerine Yeşim Arat'ın bu konuya ışık tutacak çalışmaları bu savı çürütmüştür dolayısıyla Orta Asya Türklerinde ki kadına vurgu Kemalizm adınadır.

İslamiyet öncesinde ise kadını hedef alan toplumsal cinsiyet ayrımı neredeyse yok denecek kadar, kadın ve erkek eşit görülmüştür. Evin idaresini erkekle eşit şekilde yürütür, Hatun (hükümdarın eşi) ülke yönetiminde söz sahibidir. Altaylarda kadın ve erkek görüşmelerinde herhangi bir kısıtlama olmaz, kadın örtünmek zorunda da değildir. İslamiyet'in kabulü ile kadınıla ilgili önemli değişiklikler görülmektedir. Kadının statüsü başkalaşmaya bu dönemde başlamıştır. İslamiyet'in kadına büyük haklar vermiş olmasına rağmen bazı hadis ve ayetlerde yer alan hükümlerin yorumlanmasından kaynaklı sıkıntılar doğurmuştur.

Şahitlik konusunda bir erkeğe karşılık iki kadının şahitliği geçerlidir. Daha önce de değinildiği üzere İslamiyet'in kabul edildiği dönem ve sosyo-kültürel yapı Kur-an'ın yorumlanmasına da etki etmektedir. Bu yanlış yorumlardan dolayı kadın başkalaştırılmış, ikincil konuma itilmiş ve bu sindirilmiştir. Kadın ev içine hapsedilmiş ve erkeğin çok eşliliği onay görmüştür. Kadının ikincil konumunun nedeni İslamiyet'in kabulüyle İran, Arap ve Bizans kültürlerinin etkisidir. Hem İslamiyet'in kabulü hem de Doğu kültürü kadını zor durumu sokmuş toplumda görünmez kılmıştır. Bu görüşe İslamcı feministler karşı çıkmaktadır. İslam'da insana insan olduğu için değer verilir. İslam'ın devrimci ve ilerici din olduğu fikri yaygındır. Kadına ilişkin cahili dönemi kapattığı ve insanlara genel olarak seslendiği kadın erkek ayrımı yapmadığı ayet ve hadislerde mevcuttur. İslam dini hiçbir medeniyette ve dinde olmadığı kadar kadına değer vermiştir. Kadın erkek eşitliğini vurgulayan ayet ve sureler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Şura suresi, Araf suresi, Ahzap suresi, Leyl suresi örnek gösterilebilir. Kuran insanlara kadın ve erkek ayrımı yapmadan seslenir (Gürhan, 2010, s.70).

İslamcı feministlerin yaptığı çalışmalarda esasen ayrımın yorumlardan kaynaklandığı belirtilmektedir. İslam'da kadın erkek ayrımının olmadığı "Allah katında en üstün olanınız en çok takva sahibi olanınızdır" ayeti ile bireylerin eşit olduğuna üstün olanın takva ile belirlendiğine dikkat çekilir. İnsanlar kadın erkek olarak değil bir ayrıma tabi tutulmazlar. Feminist İslamcı olarak bilinen Amina Wadud 'un ifade ettiği gibi Kuran'da isim takmak

yasaklanmış bunun nedeni ise; bireylerin birbirleri üzerinde üstünlük kurmalarına imkân vermesi olarak açıklar bu düşünceye Seyyid Kutub'da katılmaktadır. Havva'nın Âdem uyurken kaburgasından bir parça alınarak Havva'nın yaratıldığı yani kadının erkeğin bir türü olarak yaratıldığı fikrine karşı çıkmaktadır (Aynur, 2013, s.94).

Kutsal metinlerde bir ayırım bulunmadığına göre nasıl referans gösterilerek kadın ikincil konuma düşürülmektedir bunu şöyle açıklayabilmekteyiz. Kuran'ın tek bir yorumu olduğu gerçeği yansıtmaz ve yorumlayan çevrenin sosyo-kültürel yapısı da etkili olmaktadır. Kuran'ın şimdiye kadar erkekler tarafında okunduğu ve yorumlandığı bu yüzden kadının ikincil konumunun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Zira kadın erkek ayırımında din referans gösterilirken kadınların peygamber olmadığı tanrının bunu istemediği ortaya atılır. Ancak peygamberi diğer bireylerden ayıran unsur vahiy gelmesidir. Kadın peygamber olmadığı iddiaları doğru değildir çünkü Hz. Meryem'e ve Hz. Asiye 'ye vahiy gelmiştir. Hz. Asiye' ye gelen vahiy ile bebeğini suya bırakması ve ileride bu bebeğin peygamber olacağı, Hz. Meryem'e İsa'nın doğacağı ve hamile olduğu vahiy ile bildirilmiştir. İslamcı feministlerin dikkat çektiği üzere kadına karşı ayrımcılık dinden değil dini yorumlardan kaynaklanmaktadır. Bu konuyla alakalı ülkemizde yaşanan süreçle alakalı geçmişe Osmanlıya bakacak olursak; kadına karşı ayrımcılık Osmanlı Döneminde daha kötüleşmiş kadının eşini seçme hatta görme hakkı dahi elinden alınmıştır. Osmanlı Dönemi erkeğin otoritesinin kesinleştiği dönem olmaktadır. Osmanlıda kadını erkeğin himayesine sokan ve çok eşliliği meşrulaştıran uygulamalar görülmektedir. Kadının sadece üreme aracı olarak gören bir yaklaşım sergilenmektedir (Bingöl,2014, s.111).

Osmanlı da kadının konumunun tartışılmaya başlaması Tanzimat dönemine rastlar. İslam hukukun geçerli olduğu tüm toplumlarda olduğu gibi Osmanlıda da durum aynıdır, değil batıdaki kamusal alanda var olma çabasında bulunma, sokağa çıkma, sosyal güvenceden yoksunluk, eğitim hakkından yoksunlukla, çalışma hayatının da dışında tutulmuştur. Üst kesimden oluşan kadınlar dergi ve derneklerden üzerinden mücadele ettiler ve kadın haklarının bahsi böylece geçmeye başladı. Batıda ortaya çıkan feminist hareket, diğer coğrafyalara yayılmış ancak yansımaları aynı olmamıştır. Bu nedenle Osmanlıya gelişi de farklı koşullarda olmuştur.1839-76 dönemi Osmanlı bürokratlarının Fransız Devriminin getirdiği özgürlük, eşitlik, yurttaşlık gibi gelişmeleri takip ederek yasal ve eğitim alanında reform çalışmalarına giriştiği görülür. Ancak İslami devlet savunucuları karşı çıkmış ve tartışmalar yaşanmıştır. Kadınların statüsünde değişiklik ancak 1939'da Tazimatın ilanı ile birlikte olmuştur.1856' da ki ıslahat fermanı ile birlikte hiç kimsenin cinsiyetinden dolayı ikincil duruma düşmeyeceği yer almıştır. Çiftlerin evlenmek için izin almaları ve nikâh memuru olması dönemin önemli gelişmesidir. Kadınların eğitim hakkı Tanzimat öncesinde sübyan mektepleriyle sınırlı olurken erkekler Enderun'da gidebilmektedir. Tazimatla beraber kadınlara eğitim kapısı açılmıştır. (Sezgin,2014,s.30)

1864 yılında ilk kız sanat okulu Rusçuk'a açılmış,1869'da dikimhane niteliğinde kız sanayi mektebi, 1858 de kız lisesi açıldı. Ancak yaygınlaşması Abdülhamit'e kadar gerçekleşemedi 1870'de kızlar için ilköğretim okulu açıldı. Abdülhamit kızların eğitimine sıcak bakmamış yaşanan gelişmeler ve talepler karşısında da duramamıştır.1880 yılında kızlar için idadi açılmıştır (Yılmaz,2010, s.199).

Osmanlıda kadın kimliğinin biçimlenmesi geleneksel toplumsal yapının izin verdiği ölçüde var olmuştur. İslam'da geçerli olduğu gerekçesiyle kadın erkek karşısında doğal olarak ikincil durumdaydı. Osmanlı kadınları destekleyen, söylemin sınırlarını çizen erkek aydınlar, kadın eğitiminin gerekliliğini batıda ki gibi iyi annelik ve iyi eş olmaları konusunda sadece desteklemektedirler. Osmanlıda erkeklerin kadın sorununa ilgi duymaları; kendileri modernleşme çabasında olan üst ve orta sınıf erkeklerin, eşleri birbirine yabancılaştıran geleneksel kadın-erkek ilişkilerinden görücü usulüyle evlenmelerinden duydukları hoşnutsuzluktur (Berktaş,2004, s.12).

Tanzimat döneminde kadınları ilgilendiren hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Tanzimat döneminde kadınlar özellikle savaşlarda yaralananlar için kurdukları komitelerde öne çıkmaktadırlar. Kadınlar ilk yardım derneklerinde bir araya gelerek örgütlenmişlerdir. Kadınlar ülke sorunlarına çözüm bulmak için de dernekler kurmuşlardır. Osmanlıda Tanzimat ile başlayan kadının konumunda ki değişimler ikinci meşrutiyet döneminde etkisini göstermiştir. Osmanlı kadınları ilk defa bu dönemde 1914'te İstanbul darülfünunda başlayan kadınlara yönelik derslerle yüksek öğrenime kavuşmuşlardır. Toplumun pek çok kesimi gibi kadınlarda Tanzimat'tan umduklarını bulamaları da görece özgürlük ortamından yararlanmış ve kamusal alanda gözükmeye başlamışlardır (Şenol,2010, s.30).

Osmanlı son dönemine denk gelen süreçte kamusal alanda yer almaya başlayan kadınlar Kurtuluş Savaşının başladığı yıllarda da etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Kurtuluş Savaşı yıllarının kadınların kitlesel biçimde politik mücadele verdikleri ifade edilmektedir. İstanbul'un işgalinden itibaren farklı sınıflardan kadınların örgütlenmeye başladığı, mitinglere katıldığı ve savaş başladığında da hem cephede hem cephe gerisinde fiilen yer almışlardır (Şenol, 2010, s.42).

İkinci meşrutiyet ile beraber Osmanlıda bahsi geçen feminizm; aydın kadınlar hak eşitliği talep eden yayınlar yapmış dernekler kurmuşlardır. Bu dönem de imparatorluğun büyük kentlerinde kısa süreli yaşanan demokrasi ve özgürlük ittifak ve terakkinin diktatörlüğü ve ardından gelen savaş ile yeşertilen feminizm sönmüştür (Tekeli,1982, s.62).

Ancak Osmanlıda özellikle 16.yüzyıldan beri süre gelen İslam ile meşrulaştırılan kadının erkeğe göre ikincil durumu batıda yaşanan gelişmelerle değişime uğramış ve devamında Tanzimat ile gelen görece özgürlük ortamında birtakım haklar elde etmişlerdir. Bu hakların toplumun tüm kesimini kapsamadığı sınırlı kaldığı ise açıktır. Devamında yaşanan savaş da toplumun farklı kesimlerinden gelen kadınlar örgütlenme fırsatı yakalamış ancak savaş

sonunda gerçekleşen Kemalist Devrimle savaş ortamında ki örgütlülük sönükleşmiştir. Kadın mücadelesi Kemalizm ile beraber farklı bir boyuta doğru evrilmiştir.

1.Dünya Savaşı sırasında kadınların konumunda kırılmalar olmuştur. Kadınlar savaşa giden erkeklerin yerini almaya başlamışlar postanelerde, hastanelerde ve çeşitli memuriyet alanlarında bulundular. Hemşirelik ve ortaokul öğretmenliği yapmaya ve sosyal yardım işleriyle uğraşmaya başladılar. Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği zemini Cumhuriyet devrimleriyle olmuştur. Kadınların kamusal alana girmelerinin önü açılmıştır, eğitim alanındaki kısıtlamalar kaldırılmıştır. Türk Medeni Kanunu’nda kadına temel haklar tanınmış tek eşlilik kabul edilmiş mülk edinme konusundaki engel ortadan kaldırılmıştır.

Bunun yanı sıra seçme ve seçilme hakkı da tanınmıştır. Mustafa Kemal Atatürk ile beraber kadının geleceği çarpıcı ve ilerici olduğu açıktır. Cumhuriyetle birlikte hep kadın ön planda oldu. Törenlerde şort giyip gösteri yaptı, askeri üniforma giyip bayrak taşıdı, balolarda modern giysilerle dans etti. Kadınlar birçok ikilikten en azından yasalar önünde kurtulmuştur. Kadının toplumsal görünürlüğü medeniyet değişimi ile sağlanmıştır. Kamusal alana çıkışları, görünürlük kazanmaları, siyasal haklar verilmesi, kamusal alanda yer almalarının önünün açılması Kemalist politikaları değerlendirirken vurgulanması gerekir (Bingöl, 2014, s.112).

Ancak Cumhuriyet döneminin de yeniden inşa edilen kadının konumu birçok eleştiriyi de beraberinde getirmiştir. Kadının konumu belirlenmiş belli kalıplar getirmiştir. Cumhuriyet dönemine kadar var olan Osmanlı ataerkilliğinin yerini batı ataerkilliği aldığı ve devlet feminizmi inşa edildiği için eleştirilmiş ve kadına yeni kalıplar getirdiği vurgulanmıştır. Kemalist rejimin uygulamalarının üst sınıf kadınları bağladığı ve kırsal alt sınıftan kadınları kapsamadığı dile getirilmekte ve eleştirilmektedir. Uygulamalardan yararlananlar asker, varlıklı ve elit kadınların yararlandığı dile getirilmektedir. Bunun yanı sıra devlet feminizmi uygulandığı bir başka eleştiri noktasını oluşturur. Çünkü kadınlara seçme seçilme hakkı tanınmış olmasına rağmen kadınların çizilen kalıpların içinde kalması uygun görülür. Türk Kadınlar Birliği oldukça saygın bir yere sahiptir üyelerinden olan Nezihe Muhittin Kadınlar Halk Fırkasını kurmuş ancak hemen peşinden kapatılmıştır. Bu da devlet feminizmi konusunu gündeme getirmiştir 1923 yılında Cumhuriyet’in kurulmasının ardından Avrupalılaştırma süreci gündeme gelmiştir. Birtakım reformlar hayata geçirilmiş ve sadece siyasi rejim değişikliği değil aynı zamanda yeni hayat tarzı ve bu tarza uygun insandır. Cumhuriyet dönemi modernleşmesi Osmanlı’nın son döneminde başlayan sürece benzemektedir. Mustafa Kemal Atatürk ile başlayan reformların hedefi dinsel kimlik temelinde yapılanmış toplum yerine ulus temelli modern devlet inşasıdır. Dinin toplumsal yaşamdan izolasyonuna yönelik birtakım düzenlemeler getirilmiştir. Bu yeni oluşumun öncüleri bürokrat, asker, aydın ve kadınlar olmuştur. Cumhuriyetle beraber üç proje gündeme gelmiştir ulusal kimlik oluşturmak çağdaş toplumlar arasında yer alabilmek için gerekli siyasi yapının oluşturulması ve çağdaşlaşma yolundaki adımları hızlandırmaktır (Şenol,2010, s.43).

Yeni kurulan Cumhuriyetin yerli bir burjuvaziye ihtiyacı vardı ve savaş sonrası çalışma hayatına katılan kadın yeni oluşturulacak kent soylu sınıf için ideal bir örnekti batılı tipteki bu kadın figürü ülkede azınlığı temsil ediyor ve ülkede büyük çoğunluk tarlalarda, kırsalda, fabrikalarda çalışıyor savaş dulları olarak hayatını idame gayretindeydi. Cumhuriyetin kurulmasıyla bir takım haklara sahip olan kadınların sorunlarıyla kırsaldaki kadınların öncelikli sorunları farklıydı (Şimşek,2013, s.56).

Cumhuriyeti ilan eden Kemalist kadro kendinden önceki entelektüel-bürokrat kesimin siyasetini benimseyerek kadını adeta medeniyet değişiminin bir aracı haline getirmiştir. Kadın konusunda ki reformlarla Cumhuriyet devrimi bir sosyal taban olarak kadınlara yaslatılmak istenmiştir. Cumhuriyet döneminde kasın meselesi Kemalist reformların bir unsuru olarak görülmüştür. Kadınlara tanınan haklar ulusal bağımsızlık mücadelesinin sembolü haline getirilmeye çalışılmıştır. Kemalist rejim tarafından yeniden tanımlanan "modernist feminite " içinde kadınlar eğitilmiş, meslek sahibi; iyi eğitilmiş eş ve anne olarak inşa edilmeye çalışılmıştır(Sezgin,2014,s.35).

Modern devlet görüntüsü vermek isteyen yeni kurulmuş devletler kadın meselesini ele alırken de uluslararası arenada yerini alabilme adına değinmiştir. Kadın konusunda ki reformların önceki imparatorlukla bağların koparılması adına gösterge için yapmışlardır. Modernleşme sürecine Ortadoğu ülkeleri gibi ilan edilen Türkiye Cumhuriyeti ilanıyla başlayan modernleşme çabaları içerisinde kadınlara ayrı bir önem verilmiştir. Yeni kurulan rejimde yaratılmak istenen rejime uygun kadın kimliğidir. Kemalist rejime uygun kadın kimliği Türkçü ve Batıcı görüşlerin harmanlanmasından oluşmaktadır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber sosyal, siyasal alanda pek çok hakka sahip olmuştur. Hilafetin kaldırılmasının ardından laiklik ilkesine en uygun düşen İsviçre Medeni Kanunu tercüme edilerek kabul edilmiştir (Şenol,2010, s.6).

1926'da şeriatın yerini almak üzere Medeni Kanun 'un kabul edilmesi, İslami muhalefete indirilmiş ağır bir darbe olup, 1934'te kadınlara oy hakkının tanınması otoriter uygulamalara karşı yeni Cumhuriyetin demokratik özlemlerindedir. Orta Asya'daki Türk geçmişine vurgu yapılması da Türk geçmişine dayanarak milliyetçi efsaneye vurgu yapmaktan başka bir şey olmadığı ortadadır. Bu reformları yapan Kemalistler toplumun çıkarını ancak kendilerinin bildiğine inanmaktadırlar. Bu çıkarlar kadınların çıkarlarına da denk düşmektedir. Demokrasinin bütün icaplarını sırası geldikçe tatbikata koyulmalıdır kadın haklarını tanımak da bunun bir icabıdır (Arat,1991, s.87).

Cumhuriyet reformları Osmanlı karşısında kadına geniş haklar tanımıştır. Medeni kanunla verilen sosyal hakların yanı sıra seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Ancak kadınlara verilen bu hakların zamanlaması feministler tarafından çok eleştirilmiştir. Şirin Tekeli' ye göre kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkının Avrupa ülkelerinden önce verilmiş olmasını 1930'lu yıllarda ortaya çıkan Avrupa'da ki gelişmelere bağlamaktadır. Tekeli Kemalizm'in kendi döneminde Almanya ve İtalya'da faşist iktidarlardan ayrılmak adına kadınlara seçme ve

seçilme hakkı verildiğinin altını çizmektedir. Kadınlara tanınan haklarla kadınlar kamusal alana çıkmaya başlamış ve Türkiye demokratik bir görüntüye sahip olmuştur. Kemalizm'den feminizmi içeren bir ideoloji şeklinde söz edilmesi "devlet feminizmi" kavramını doğurmuştur. Feministler tarafından eleştiriye tutulan bu görüş Batıda kadınlar ve devlet arasında sağlanan uzlaşma sonucunda kadınların lehine sonuçlanmıştır. Türkiye'de ise; kadın alanında yapılan reformlar kadınlar lehine olmak bir tarafa devletin projelerinin bir aracı durumundadır (Şenol,2010, s.47).

Müdafai Hukuku Nisvan Cemiyeti 1913'te kurulmuş ve kadınların siyasi arenada var olma mücadelesi yansıtır.1923'te Halk Partisi Kadın Kollarının kurulması ve 1924'tü Türk Kadınlar Birliğinin kurulmasıyla devam etmiştir. Cemiyet içerisinde oluşan kadın örgütlenmesi Halk Partisinin Kadın Kollarına dönüşmüştür.1923 yılında milletvekili seçme kanunu mecliste görüşülürken kadınlara bu hakkın verilmesi konusunda çeşitli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar sonucunda kadınlara seçme hakkı verilmemiştir. Nezihe Muhittin'in başkanı olduğu Kadınlar Halk Fırkası 16 Haziran 1923'te kurulmuş kadınların eğitim, ekonomi ve diğer alanlardaki eksikliklerini giderme amacı güttüğünü dile getirmiştir. Bu eksikliklerden başlıca kadınların siyasal haklarıdır partiye izin verilmemesi üzerine 7 Şubat 1924'te Türk Kadınlar Birliği kurularak buradan kadınların siyasal hak talepleri dile getirilmiştir (Şimşek ,2013, s.8).

Türk Kadınlar Birliği 1935 yılında Cumhuriyetin ilk uluslararası kadınlar birliği toplantısına da ev sahipliği yapmıştır.5.dönem milletvekili seçimlerinde meclise 18 kadın milletvekili girmiş ve Kadınlar birliği amaçlarını gerçekleştirdikleri düşüncesiyle fesih etme kararı almış bu karar birlik içindeki kadınları ikiye bölmüş radikal kesim fesih kararına karşı çıkmıştır (Kolay,2015, s.8).

Kadınlar Halk Fırkasıyla ilgili bir diğer görüş Yeşim Arat'tan gelmekte ve fırkanın açılma sürecini şöyle ifade etmektedir;1923 yılında Kadınlar Halk Fırkası kurmak için başvuru yapıldığında geri çevrilmiş ve kadın partisinin yakında kurulacak olan Cumhuriyet Halk Fırkasına ilgiyi azaltacağı iddia edilmiştir. Türk Kadınlar Birliği'de 1935'te Türkiye bir feminizm kongresine ev sahipliği yapmak için dünyanın çeşitli yerlerindeki feministlerle iş birliğine girip yükselmekte olan Nazi tehdidine karşı bir bildiri yayımlar bu bildiri üzerine modernleştirici elit (Kemalistler) bundan hoşlanmaz ve fırkayı uygun bir gerekçe bularak kapatır. Cumhuriyetin kadınlara zaten haklar verdiği ve kadın fırkasına gerek kalmadığı iddia edilir. Aslında Nazileri eleştirmeleri hükümetin uluslararası arenada yokken, bunu yapmaları hükümetten bağımsız bir politika izlendiği fikrini akıllara getirir ve kadınların bu isteği kabul görmez (Arat,1991, s.90).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında ortaya çıkan kadın hareket müdahalesi ile karşılaşmıştır. Sivil ve bağımsız bir hareket olarak gelişebilecekken feminist hareket engellenmeye çalışılmış ve ilerleyen süreçte bastırılmıştır. Unat'a göre; Atatürk 1926 yılında başlattığı kadınların toplumda ki durumu ile köklü reformların, kadın derneklerine fırsat

vermediğini, kadın hareketinin yerini devlet feminizmine bıraktığını dile getirmişlerdir (Şenol,2010, s. 51).

Mecliste bulunan az sayıdaki vekil kadınların siyasal hak taleplerini desteklemişlerdir. Ancak erkek egemen feodal kültür bu fikre karşı durmuştur. Seçme, seçilme aşamasının ilk aşaması olarak kadınların belediye seçimlerine katılması 3 Nisan 1930 gün ve 1580 sayılı yasa ile mümkün olmuştur kadınların erkeklerle eşit olduğu düşüncesi bu aşamadan sonra doğmuştur. Cumhuriyet Halk Fırkası her Türk partiye üye olabilir şeklindeki ifade kadınların üye olabileceği şeklinde yorumlanmasına yol açmıştır. Muhittin öncülüğündeki Kadınlar Birliği üyeleri partiye katılmak için başvuru yapmış ancak; engellemelerle karşılaşmışlardır.20.10.1924 tarihli kanunda seçme hakkına ilişkin erkek ve otuz yaş sınırı varken, 5.12.1934 tarihli değişiklikle kadın ve erkek otuz yaşını bitirmek şartı şeklinde değiştirilmiştir (Şimşek,2013,s.59).

Kadınların ilk kez katıldığı 1935 tarihli iki dereceli seçim sistemi tek parti olarak Cumhuriyet Halk Fırkasının yer aldığı bir süreçte gerçekleşmiştir. Bu seçimlerde meclise 17 kadın milletvekili girmiştir. Bu kadınların meclis çalışmaları eğitim ve sağlık konuları üzerinedir. Çocukların sağlık, eğitim ve çalışma koşulları kız çocuklarının eğitim konuları dile getirilmiştir. Siyasal hak talep etme süreci 1921 ve 1924 anayasalarında kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınmasıyla sonuçlanmıştır. Bu tarihten uzun zaman sonra kadınların ancak 1935 yılına gelindiğinde milletvekili olarak mecliste yer aldığını biliyoruz. Bu süreç içerisinde Türk Kadınlar Birliğinin bastırıldığını dolayısıyla bu görünenin modernleşmenin ataerkil kodu olduğu açıktır. Kadınların haklarını ver(me)dikleri mücadeleye değil devlete borçlu olduğu vurgusu yapılmıştır. Siyasete katılan kadınların edepli ve sessiz görünme çabaları bu durumu meşrulaştırır (Şenol,2013, s.60).

Cumhuriyetle köprü kurulan Türk Kadınlar Birliğinin kapatılması ile tabandaki bağımsız kadın hareketine son verilmiştir. Bu tarihten sonra ideolojik olarak feminizmden kopan ve kendilerini Kemalizm ile özdeşleştiren kadın kuşağı oluşmuştur. Cumhuriyetin eğitim ve meslek gibi kanallardan seçkin konumlara gelmelerinin payı olmuştur. Bu dönemin resmi ideolojisi Medeni kanun ve oy hakkıyla kadınlar konusunda yaratılan izlenim Cumhuriyet ile beraber kadının kurtuluşu halini aldı. İkinci meşrutiyet ile politize olan kadından 1935 yılından itibaren siyasi arenadan silindi. Bunların yerini alan kadınlar ise Cumhuriyete karşı minnettarlıklarını haykırma yarışına koyulmuşlardır. Bu konudaki ilk saptamayı 1970 yılında sol-sosyalist kadınlardan geldi.1980 yılında ise; İslamcı Feministler bu konuyu farklı boyutlarıyla tekrar dillendirdiler. Sonuç itibari ile Cumhuriyetin ilanı ile yeni kimlik inşasına bürünen Kemalist reformcular bu yeni devlet projesinin sembolü olarak kadını araçsallaştırdılar. Tek partili rejimde ulusal amaçlar çerçevesinde muasır medeniyet seviyesine ulaşma misyonu olarak kadın üzerinden proje geliştirildi. Kemalizm'in Cumhuriyeti yani yeni bir rejim kurarken modernleşme çabası içinde kadını dönüştürmek istediği açıktır Kadınlar Halk Fırkasının engellenmesi devlet feminizmini akla getirmiş ve

Kemalist ideolojinin açıkça muasır medeniyet seviyesini yakalamak adına bu adımları attığı aslında “Osmanlı ataerkilliğinin” yerine “batı ataerkilliğini” koyduğu görülmektedir (Sezgin,2014,s.38).Ancak bugün gelinen noktada dünyanın birçok yerinde yapılan kanunlar ve uygulamalar göz önüne alındığında Cumhuriyet dönemi yenilikleri hala ileri seviyededir. Kadın Devrimi olarak nitelendirilen cumhuriyetin kadınlara yönelik kazanımlarının hakkını vermek gerekir (Ündücü,2016, s.12). Kadına yönelik şiddetle mücadele tarihini Türkiye açısından yakın tarihe denk düşüğü görülmektedir.

1.4.2. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele

İlk olarak kadına yönelik şiddet çalışmaları 1800’lü yıllara dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddeti suç sayan ilk yasa 1883 yılında Maryland’de yapılmıştır.1975 yılında ise, Birleşmiş Milletler (BM)’in düzenlediği Birinci Dünya Kadın Konferansı dünyada kadına şiddeti konu alan ilk konferanstır. Bu konferansın ikincisi 1980 yılında Kopenhag’da gerçekleştirilmiştir.1985 yılında Nairobi’de yapılan konferans bu iki konferanstan ayrılmakta ve kadına şiddeti ciddi anlamda ele almaktadır (Yazıcı&Şahbaz ,2020, s.134).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusu yakın zamanda gündeme gelmiştir. Türkiye’de kadına yönelik şiddet deyince ilk akla gelen aile içi şiddet olmaktadır.1980 yılında yaşanan askeri darbe sonucu ortaya çıkan ideolojik boşluğu kadın hareketi doldurmuştur. Başlatılan ilk kampanya Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)’in fiili olarak uygulanması için başlatılan imza kampanyasıdır. Eşinden fiziksel şiddet görmüş bir hamile kadın boşanma davası açmış ve yargıç davayı reddetmiş bunun devamında kadınlar yargıca kaşı bir manevi tazminat davası açarak kadın hareketine ivme kazandırmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele tarihinde 17 Mayıs 1987’de gerçekleştirilen “Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü” son derece önemlidir (Altınay & Arat,2007, s.18). Çünkü bu tarihi yürüyüş ülkemizde kadınların kendi sorunları için yine kendilerinin organize ettiği bir eylem ve özel alanda yaşanan şiddeti kamusal alanda sorunsallaştırdıkları bir dönüm noktasıdır. Çok sayıda kadının katıldığı yürüyüş ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele tarihi açısından önemlidir. Bu yürüyüşle feminist politika sokağa dökülmüş ve kadınlar kendi örgütledikleri bir yürüyüşle meydanlara inmişlerdir. Kadına yönelik şiddetle mücadele fiziksel şiddete dur demek öncelik olmuştur. Buradan anlıyoruz ki fiziksel şiddetin yaygınlığı ve özellikle hane içinde ve eş tarafından yöneltiliyor oluşu, durumun ne kadar vahim olduğunu gözler önüne sermektedir. Dayağa karşı gerçekleştirilen bu eylem kadınların yaşadığı şiddeti farklı boyutlarıyla gözler önüne sermiştir. Kadın hareketinin kazanımları somut projeler haline gelmiştir. Devam eden süreçte kadınlar için bir dayanışma ağı haline gelen, örgütlenmeyi sağlayan “Bağır Herkes Duysun” isimli yayın çıkarılmıştır.

Kadına yönelik şiddetin farklı biçimleri 80’li yıllar boyunca devam etmiştir.80’li yıllar kadına yönelik şiddet protestolarına sıklıkla tanıklık etmiştir.1989 yılında Ankara’da “Bedenimiz Bizimdir”, “Cinsel Tacize Hayır” kampanyası İstanbul’da Mor İğne adıyla devam etti(Altınay

&Arat,2007,s.18). Cinsel tacize karşı Mor İğne bir savunma aracı oluyor ve cinsel tacizi görünür kılıyordu. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şöyle bir gerçek ortaya çıkıyor; yıllar önce yapılan bu kampanyada isim tartışması yapılmış ve adının Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır olması kararlaştırılmıştır. Tartışmanın çıkma nedeni kavramın bilinmemesi, yabancı olmasıdır. Bugün gelinen noktada cinsel taciz kavramı Türk Ceza Kanunu(TCK) içinde suç sayılmıştır. Bu durum kadına yönelik şiddetle mücadelede gelinen noktayı anlamak açısından önem arz etmektedir. Bugün herkes tarafından bilinen cinsel taciz kavramı 1990'lı yıllarda işyerinde cinsel taciz-evde cinsel taciz şeklinde devam edecekken, edemedi. Kadın hareketi içinde evde cinsel taciz konusu konuşulamıyor ve zorlanılıyordu, iş yerinde cinsel taciz yüz yüze bakılan erkeler olması nedeniyle erteleniyordu. Dahası ev içinde yaşanan cinsel tacize, cinsel taciz adını vermekte zorlanıldığı görülmektedir. Dönemin ikinci önemli kampanyası iffetli kadın vesikası dağıtmak olmuştur. TCK 438, Madde fahişelere tecavüzde ceza indirimi uygulaması ve Anayasa Mahkemesi tarafından verilen eşitlik ilkesini ihlal etmediği protestoların önünü açmıştır. İffetli kadın -iffetsiz kadın ayırımında asıl olan sokağa çıkan kadının iffetinin sorgulanmasıdır. Bu durum tüm kadınlara yönelik şiddetin meşru görülmesi anlamına gelmektedir. Yine bu dönem sokak gösterileri, yürüyüşler ve artan gruplar kadına yönelik şiddeti görünür kılmaktadır. 1984 yılında, İstanbul'da, Kadın Çevresi 1987 yılında Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği kurulmuştur. Ankara ilinde Perşembe Grubu ve diğer gruplar bir araya gelmeye başlamıştır. Süreç içerisinde öneme sahip, 1989 yılında İstanbul'da yapılan 1.Kadın Kurultayı 2500 kadını bir araya getirmesi açısından önemli ancak; kadınların kendilerini solcu ve feminist olarak tanımlamaları çatışmaya yol açmış ve grubu parçalamıştır. 1980'li yıllarda büyük şehirlerde yapılan feminist eylemler ve 1990'larda toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı mücadelede bir kırılma noktası oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele 1980'li yıllarda görünür hale gelmiş ve ülke geneline yayılım göstermiş ve feminist söylemi meşru hale getirmiştir.

1980'li yıllarda şiddetle mücadele ve ülke geneline yayılmasında büyük şehirlerdeki az sayıda kadının yürüttüğü feminist eylemler etkili olmuştur. Bu sayede toplumsal cinsiyete dayalı şiddet 1990'lı yıllarda sığrama yaşamıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele yaygın hale gelirken kurumsallaşması da gerçekleştirilmiştir.1980'li yıllarda devletin kurumları protesto edilirken 1990'lı yıllarda devlet kurumlarıyla iş birliği içine girildiği görülmektedir. Kadın hareketi kurumsallaşırken devleti de dönüştürmektedir. Kurumsallaşma sürecinde Mor Çatı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı etkili olmuştur. Bu iki vakıf kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda önemli bir yer tutmaktadır. Kadın dayanışması ve kurumsallaşmasına öncülük etmişlerdir. Şiddetin sadece fiziksel olarak değil, farklı yüzlerine de dikkat çekmektedir.

1980 sonrası dayağa karşı kampanya ve devamında sığınak açma ve aile içi şiddeti görünür kılmak, sorgulamak, şiddet mağdurlarına destek vermek amacıyla olan İstanbul Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Ankara'da Kadın Vakfı açılmıştır. Ankara Altındağ Belediyesinin desteğiyle 1993 yılında ilk bağımsız kadın sığınağı açılmış, yerel yönetimin değişmesiyle

1999 yılında kapanmıştır. Yine Mor Çatı 1995 yılında bir kadın sığınağı açmış ancak maddi zorluklardan dolayı 1998 yılında kapanmıştır. Bağımsız kadın kuruluşları tarafından işletilen tek sığınak vardır. Mor Çatı'nın 2006 yılında Beyoğlu Kaymakamlığı desteğiyle işletmeye başladığı sığınaktır. Sığınak deneyimleri süreklilik kazanamasa da kadına yönelik şiddetle mücadelede öncülük etmişlerdir. Yeni değerlerin ve kadın bakış açısının yerleşmesine katkıları büyüktür. Sığınakların önemine dikkat çekmiş, sığınağı kullanacak kadınların güvenlikleri ve önceliklerini şart koşmuşlar ve devlet kurumlarını eğitmişlerdir. Kadına yönelik şiddet kavramının görünür kılınmasında yaygınlaşmasında, anlaşılmasına ve bu sorunun gün yüzüne çıkmasına katkıları büyüktür. Kadınlara gönüllü eğitimi vererek ülkenin çeşitli yerlerinde kadın merkez ve vakıflarının açılmasına, yaygınlaşmasına olanak sağlamışlardır. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında 1997 yılında Diyarbakır'da kurulan Kadın Merkezi (KAMER) önemli bir sıçramadır (Ündücü,2016, s.10). 23 şehirde, 179 ilçede örgütlenen 30 bin kadın ağıyla örülmüştür. KAMER, ülkemizde ve dünyada ikinci dalga kadın hareketin bilinç yükseltme, farkındalık yaratma, grup çalışmasını sistematik hale getirmiş ve yaygınlaştırmıştır. KAMER yerel örgütlenmenin tamamıyla ilgili il ve ilçede yaşayan kadınların inisiyatifiyle başlatılmasına öncülük etmektedir. Vakıf ilgili il ve ilçelerde farkındalık yaratma grupları ile çalışmalarını sürdürmekte ve Diyarbakır 'da bulunan vakıf merkezi talep oldukça, bilgi ve deneyimlerini paylaşmaktadır. KAMER "yerinden örgütlenme modeli" benimsemiş, Ankara ve İstanbul'da yeşeren hareketin tabana inmesine öncülük etmektedir.1998 yılında İstanbul'da "25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son" günü bağlamında, Kadın Sığınakları Kurultay'ı toplanmıştır. Kadın sığınakları kurultayı dokuz yıl boyunca farklı illerde toplanmıştır. Kurultay kasım ayında ve üç gün sürmesi şeklinde planlanmıştır. Kurultay kadına yönelik şiddetle mücadele hareketi içerisindeki kadınların ve kadın kuruluşlarının dayanışma ve iletişim platformu haline gelmiş, hareketin bir baskı grubu olarak ve hareket kabiliyetini artırmasını sağlamıştır. Bir iletişim ağı olarak 2006 yılında 1200 üyeye ulaşan elektronik haberleşme ve tartışma grubu bu konuda önemli bir araç olmuştur.2000'li yıllarda devlet kurumlarının benimsediği şiddetle mücadele yöntemi ve politikalarının benimsendiği Kurultayın sonuç bildirgeleri 2000'li yıllarda devlet kurumlarının benimsediği şiddetle mücadele yöntemi ve politikalarının belirlendiği bir platform halini almıştır. Kurultay sığınakların nasıl olması gerektiği, sorunları ve ihtiyaçlarının konuşulduğu bir platform ve aynı zamanda kadına yönelik şiddet konusunda çalışmak isteyenlere hem bir kaynak ve destek olmuştur. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsallaşma, barolarda da kendini göstermiştir. Ankara ve İstanbul'da barolarda kadın danışma merkezleri açılmıştır. Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi 1998 yılında 52 gönüllü avukatla açılmış ve açıldığı yıl 715 kadın başvurmuştur. Türkiye Kadın Hakları Komisyonu, 1999 yılında İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu girişimiyle kurulmuştur. Türkiye Kadın Hakları Komisyonu aile içi şiddet dâhil, kadına yönelik her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirmek amaçlarındandır. Aynı şekilde, kadınların çeşitli kurumlara başvuru sürecinde karşılaştığı aşağılama, küçük görme, önemsememe durumlarının ortadan kaldırılması amaçları arasındadır. Ayrımcı davranışların ortadan

kaldırılması için çalışmak yine amacındadır.2001 yılına gelindiğinde komisyon sayısı ülke genelinde 40'a ulaşmıştır.1990'lı yıllarda iç ve dış dinamiklerle devlet kurumları üzerinde baskı kurulmuş ve kurumlar dönüştürülmüştür. Devlet kurumları kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna eğilmeye başlamış üniversite ve yerel yönetimler merkezler oluşturmuştur. Kadın hareketi devlet bürokrasisi ve denetimi konusunda endişeye kapılmış ancak zamanla destek vermeye başlamıştır. Bu dönem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Anavatan Partisi üyesi olan İmren Aykut Nairobi Dünya Kadınlar Konferansı'na katılmış ve Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı'nı kendi bakanlığına bağlanmasını sağlamıştır. Kurumların dönüşmesinde, kadın hareketi içinden gelen kadınların özverileri yadsınamaz. Bu dönüşüm hukuk alanında da kendini göstermiş ve ilk kazanım olan fuhuş yapanlara tecavüzde ceza indirimini öngören maddenin 1990 yılında yürürlükten kaldırılması olmuştur. Önemli bir gelişme olan başka bir hususta aile içi şiddete karşı kadınları korumaya yönelik kanunun 17 Ocak 1998 yılında yürürlüğe girmiş olmasıdır. Çünkü bilmekteyiz ki; mevcut yasalar ve sosyal politikalar şiddetin dönüşmesinde etkilidir. Sosyal kültürel yapıya, sosyal politikalar eşlik etmektedir dolayısıyla; sosyal kültürel yapının dönüşümü kadının toplum içerisindeki rollerini belirlemektedir. 17 Ocak 1998 yılında yürürlüğe giren Ailenin Korunmasına Dair Kanunu'nun çıkmasında yurt dışında yöneltilen eleştirilerin rolü büyüktür. CEDAW bağlamında feminist bürokrat ve akademisyenler 1996'da bir rapor hazırlamışlardır. Bu raporda Türkiye'nin kadına yönelik şiddetle mücadelede almış olduğu önlemlerin yetersizliğine yer verilmiştir. Kadın hareketinin etkin rolü ve özverisinin yanı sıra Kadından Sorumlu Devlet Bakanı Işıl Saygın'ın çabaları etkili olmuştur (Altınay & Arat,2007, s.27). Kanun (4320 sayılı kanun) şiddeti uygulayana yönelik tedbirlerle kadına ve çocuğa yönelik şiddetin engellenmesi için hapis, evden uzaklaştırma ve ihtarı öngörmektedir. İç ve dış dinamiklerin oluşturduğu olumlu baskı Medeni Kanun ve Ceza Kanunu kadınlara karşı ayrımcılık ve şiddet içeren maddelerden arındırılıp yeniden kabul edilmiştir. 1 Ocak 2002 yılında Yeni Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu yeni yasada ataerkil nitelikler taşıyan maddeler çıkarılmıştır. Yasa fiili eşitliği sağlamaya yönelik ev içi emeği tanıyan değişikliklerle formel eşitlik ilkelerinin kabul edilmesinin ötesine geçmiştir. Ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele konusu 1990'lı yıllardan sonra yasal bir süreç kazanmıştır. Başlangıçta kadın örgütlerinin karşı çıktığı devlet destekli mücadele sonraları yaygınlık kazanmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda devlet desteği önem arz etmektedir. Kanunlarla kadın hakları ve eşitlik gibi kavramlar konuşulmaya başlamıştır.1990'lı yıllardan sonra kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına kanunlar değiştirilmiş, kadın konuköyleri açılmış, kadını konu alan merkezler açılıp yaygınlaştırılmış, yerel yönetimler tarafından sığınma evleri açılmış, şiddetle mücadele adına yeni kurumlar oluşturulmuş, şiddete uğrayan kadınların korunması adına 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe konmuştur. Bu alanda atılan bir başka önemli adım ise; eşitliği esas alan, şiddete uğrayan kadınlar için 2004 yılında Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe konmuş olmasıdır.2005 yılında bir başka yenilik kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açılmış olmasıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuştur. Bu

komisyonun amacı Töre ve Namus Cinayetleriyle Kadınlar ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin belirlenmesidir. Bu komisyonun ardından Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmuştur.

1.4.3. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele adına yapılan düzenlemeler

4320 Ailenin Korunmasına Dair Kanun 1998 yılında kabul edilen Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içi şiddetle mücadele adına önemli bir adım ve şiddetin önlenmesine yönelik önemli bir güvencedir. Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile beraber aile içi şiddet hukuksal metinde yer almıştır. Bu kanun birçok ülkede olmayan bir yasadır. Kanunda üçüncü şahısların bildirimine yer verilmesi son derece önemlidir. Mağdurun şikâyeti gözetilmeksizin üçüncü şahısların bildiriyle polis ve adalet mekanizmaları harekete geçebilmektedir. Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile kadınları korumak amaçlanmış, resen kovuşturma yapılması olanaklı kılınmış ve “şiddeti uygulayanın evden uzaklaştırılması” ifadesine yer verilmiştir. Bu dönem yapılan düzenlemeler tecrübeli kadın kuruluşlarının istemlerini karşılayacak düzeydedir. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı tarafından Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasına yönelik çeşitli eğitim programları yürütmüş ve genelgeler çıkarmışlardır. Kanun taslağı oluşturulurken bakanlık ve kadın kuruluşları beraber çalışmışlardır. Bu süreçte kadın kuruluşlarına güç katan uluslararası sözleşmeler olmuştur. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele adına yapılan başka bir önemli düzenleme Ocak 2002 yılında yürürlüğe giren Yeni Medeni Kanun düzenlemesidir. Bu kanunla kadın –erkek eşitliğini hem kamusal hem özel alanda, çağdaş uluslararası kriterlere uygun hale gelmesine yasal temel sağlanmıştır. Yeni Medeni Kanun yeni bir anlayışla şekillenmiş eşler arası eşitsizlik içeren hükümlere (aile reisliği, ikametgâh seçimi, evlilik içinde edinilen malların boşanma söz konusu olduğunda eşit paylaşımı, çocuklarla ilgili konularda son söz hakkı gibi) yer verilmemiştir. Kanunla gelen değişikliklerle “ailenin reisi kocadır” hükmü değiştirilmiş evlilik birliğini eşler yürütür ifadesine yer verilmiştir. Eski kanunda evin seçimini kocanın yapacağı hükmü yerine eşlerin oturacağı evi birlikte seçmeleri hükmü getirilmiştir. Bir başka değişiklik evlilik birliğini temsil hakkı bazı haller dışında kocaya aitken, evlilik birliğini temsil hakkı eşlerin ikisine de verilmiştir. İş Kanunu Düzenlemesi 10 Haziran 2003 yılında yapılan düzenlemeyle iş yerinde cinsiyet temelli ayrımcılık yasaklanmıştır. Kanunda cinsel tacizle ilgili işyerinde işveren, işçi, üçüncü kişiler tarafından cinsel tacize uğraması ve işverene bildirmesine rağmen önlemlerin alınmaması işçinin haklı nedenle işi fesih hakkını vermiş olmasıdır (Madde 24). Bir başka değişiklik cinsiyetinden dolayı eşit işe daha düşük ücret verilmemesiyle ilgilidir. Kadınların sıkça karşılaştıkları hamilelik, doğum gibi nedenlerle işten çıkarma hak ihlallerini önleyici birtakım düzenlemeleri içermektedir. Bir başka düzenleme iş akdinin feshiyle ilgili cinsiyet, hamilelik, doğum, medeni hal, aile sorumluluğunun fesih için geçerli sebep teşkil etmeyeceğidir. Dönemin bakanının bu konuda pozitif yaklaşımı ve azmi yadsınamaz.4857 sayılı İş Kanunu Madde 5 eşit davranma ilkesi Anayasanın 10.Maddesinin Düzenlenmesi 4 Ekim 1926

tarihinde yürürlüğe girmiş olan Türk Kanunu Medenisinde kadın erkek eşitliğini hayata geçirmeye yönelik dair hükümlere yer verilmiş ve zamanla değişiklikler yapılmıştır. Anayasa'nın 41. ve 66. Maddeleri 2001 yılında, 10. Ve 90.maddeleri 2004 yılında, 10.maddesi 2010 yılında yapılan değişikliklerle kadın erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmiştir. Anayasanın 10.maddesinde yapılan değişiklik reform niteliğindedir. Bu değişiklikte devlete kadın erkek eşitliğini yaşama geçirme yükümlülüğü getirmiştir.2004 yılında yapılan 10.maddedeki değişiklikle Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir devlet bu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür hükmü yer almaktadır. Anayasanın 10.Maddesine 2010 yılında; "bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz" ifadesi eklenmiştir. Anayasanın 41.Maddesinde yapılan değişikle Aile Türk Toplumunun Temelidir ifadesinden sonra eşler arasında eşitliğe dayanır şeklinde ekleme yapılmıştır.90.Maddeye ekleme yapılarak CEDAW uluslararası düzenlemeler karşısında üstün kılınmıştır (Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla ulusal kanunların aynı konudaki farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletler arası antlaşma hükümleri esas alınır). Hukuk kültürüyle alakalı başka bir değişiklik hâkim perspektifini her türlü ön yargıdan uzak tutmak hukuk kültürüyle ilgili yapılan başka bir değişikliktir.

Madde 10 herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır. Türk Ceza Kanunu'nun Düzenlenmesi, TCK'n da 2005 yılında yapılan düzenlemeyle cinsel suçlar kişiye karşı işlenen suçlar olarak yer almıştır. Bu düzenleme kadın haklarının korunması açısından önemlidir. TCK'n da yapılan düzenlemeyle kadın -kız ayrımı kaldırılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerde uluslararası antlaşmaların yeri büyüktür. Düzenlemeye bakıldığında yasal alt yapı sağlıklı görünmektedir. Ancak ülkemizde kadın haklarının geliştiğini, korunduğunu söylemek mümkün değildir.4320 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa'nın eksikleri üzerinden gündeme gelmiş ve 20 Mart 2012 yılında onaylanmıştır. Yasanın hazırlanmasında kadın örgütleri aktif yer almıştır. Kadına yönelik şiddet konusu yeni olmamakla beraber, ülke gündemi girmesi oldukça yenidir. Kadın hareketinin mücadelesi sonrasında, 1980'li yıllarda kadına yönelik şiddet konusu konuşulmaya, tartışılması ve görünür kılınmaya çalışılmıştır. Ülke gündeminde kadına yönelik şiddete yer verilmesi, ancak 1990'lı yıllarda olmuştur. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda en önemli kilometre taşı 1987 yılında gerçekleştirilen Dayağa Karşı Kadın Dürüşü'dür. Takip eden süreçte, kadın hareketinin yürüttüğü kampanyalar, etkinlikler bazı kazanımların yolunu açmıştır. Ülkemizde kadın hareketinin en önemli adımı olan, 1990 yılında Mor Çatı'nın ve 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı'nın kurulmasıdır. Kadın hakları ve kadına yönelik şiddet konusunda, 1986 yılında CEDAW imzalamış olması, kurumsal düzeyde atılan en önemli adımdır. Türkiye'de kadınların temel insan haklarının korunması ve kadına karşı her türlü ayrımcılığın yok edilmesi mücadele 1980'li yıllarda ivme

kazanmıştır.1985 yılında CEDAW imzalanmasıyla, toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili bir sıçrama yaşanmıştır. Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliğini hayata geçirmek için eylem planları yürürlüğü koymuş, çeşitli yapılar ve kurumlar oluşturmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek için politikalar geliştirmekte ve temel yasal çerçevesini uyumlu hale getirmiştir.

Sözleşmenin hareket noktası ayrımcılığın kaldırılması olmakla beraber hem devletleri hem de bütün ilgili kişi, kurum, kuruluşların kadınlara karşı ayrımcılık yapmasını önlemek ve devletlerin ayrımcılığı yok etmek için somut adımlar atmalarıyla yükümlü kılınmıştır. Sözleşme ile ilgili bilgiyi yaygınlaştırma konusunda tüm ilgili kurum, kuruluş ve bireyleri görevlendirmektedir. Sözleşme 1.Maddesinde ayrımcılığın tanımına, Maddesinde Anayasa, Yasa ve Diğer Hukuki Düzenlemelerde Ayrımcılığın Kaldırılması yükümlülüğüne, Madde 4.Ayrımcılığın Kaldırılmasında Yönteme, Madde 5 Geleneksel Önyargıların ve Zihniyetin Değiştirilmesine, Yaşamın Her Alanında Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması başlığı altında Madde 6.Kadın ticareti ve istismarı, Madde 7.Siyasette, kamusal alanda, Madde 8.Uluslararası düzeyde temsilde, Madde 9.Vatandaşlığın kazanılmasında, Madde 10.Eğitimde, meslek ve sanata yönlendirmede, Madde 11.Çalışma yaşamında, Madde 12. Aile planlaması ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada, Madde 13. Ekonomik, kültürel ve sosyal alanda, Madde 14.Kırsal kesim kadınlarının sorunlarının çözümünde, Madde 15.Yasa önünde eşitlikte, Madde16.Evlilik ve aile ilişkilerinde, Denetim Organı Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi başlığı altında, Madde 17.Sözleşme'nin uygulanmasındaki gelişmeleri izlemekle görevli olmak üzere Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi kurulmuştur. Komitenin görevi; taraf ülkelerin dört yılda bir sunmak zorunda oldukları dönemsel Ülke Raporlarını incelemek; genel tavsiye kararları oluşturmak ve aynı zamanda üye ülkeleri kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeleri ve çekincelerin kaldırılması konusunda harekete geçirmektir. Bu konuda en gelişmiş düzenleme olan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, bildiğimiz adıyla İstanbul Sözleşmesi'ni 2011 yılında imzalamış, 2012 yılında TBMM'de kabul etmiştir.

1 Temmuz 2021 tarihinde Türkiye İstanbul Sözleşmesinden çekilmiştir. Gerekece olarak eşcinselliğin artması, ailenin yıkılması, dini ve kültürel yapının tahribine yol açacağı iddiaları öne sürülmüştür. CEDAW onaylandıktan sonra Türkiye; Hukuk alanında; 1990 yılında Kadından ve Aileden Sorumlu olarak görevlendirilmiştir.1992 yılında Medeni Kanun'da kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan 159.madde eşitlik ilkesine aykırılık gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.1995 yılında 4.Dünya Konferansında Pekin Sonuç Bildirgesi çekincesiz olarak kabul edilmiştir. Kadın okur-yazar sayısının artırılması ve bebek ölümlerinin önlenmesi taahhüt edilmiştir.1997 yılında zorunlu temel eğitim 5 yıldan 8 yıla çıkarıldı. Kız çocuklarının daha uzun süre okula devamı sağlanmıştır.1997 yılında Madeni Kanun'da değişiklik yapılarak evli kadına kocasının soyadı ile kendi soyadını da taşıma hakkı verilmiştir.1998 yılında Ailenin Korunmasına Dair Kanun kabul edildi. 4320 sayılı Kanun ile aile için şiddete uğrayan kişilerin korunmasına ve şiddet

uygulayanın evden uzaklaştırılmasına ve kararda belirtilen uzaklaştırma süresi için nafaka ödenmesine ilişkin tedbirlere hükmedilmesine yer verilmiştir.1998 yılında gelir vergisinde aile reisın beyanname vermesi uygulaması kaldırıldı. Kadınlar kocalarından ayrı olarak beyanname verme hakkına sahip olmuşlardır.1998 yılında Aile Hukuku bölümünde köklü değişiklikler yapılan Medeni Kanun Tasarısı tartışmaya açılmıştır.

2. BÖLÜM

DİJİTALLEŞME VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

2.1. Teknoloji Gelişimi ve Dijitalleşme

Özellikle 21.yüzyılda teknolojinin hızla gelişmesi ve yaygın hale gelmesi beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Teknolojinin olumlu yönleri olduğu kadar insanların çevrelerini genişleten, kolaylıkla iletişim kurabileceği, bilgi paylaşabileceği vb. olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bu gelişmeye paralel olarak dijital şiddet baş göstermektedir. Sanal ortamda kişiler gerçek kimliklerini gizleyerek sanal hayatın dışındaki hayatta söyleyemeyeceği şeyleri söyleyebilmekte, yapamayacağı eylemleri rahatlıkla yapabilmektedir. Amerikan Savunma Bakanlığı'nın bir kolu olan DARPA (Defence Advanced Research Project Agency) ile internetin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

İnternetin gelişimi ile ilgili 1969 yılında ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network) isimli bir ağ tasarımı ile olmuştur. Devamında 1971 yılında ilk e-posta ARPANET içerisinde kullanılmıştır. 1993 yılında geliştirilen World Wide Web (www-Dünya Çapında Ağ) isimli ağ Tim Lee Berners ve ekibi tarafından geliştirilmiş olup,2000'li yılların ortasında web 2.0 ile hem internet kullanan kişi sayısı artmış hem de sosyal medya kavramını hayatımıza sokmuştur. İnternetin yaygınlık kazanması dijital kültür kavramını ortaya çıkarmıştır. Dijital kültür, internet kültürü, siber kültür, siber toplum, sanal kültür gibi isimlerle birçok araştırmacı tarafından kavramsallaştırılmıştır. Jones (1998) sanal kültür ve sanal toplum adıyla, Levy (2001) siber kültür adıyla, Manovich (2001) tüm kültürlerin bilgisayar ortamı üretim, dağıtım ve iletişim biçimlerine dönüşmesi şeklinde adlandırıp kavramsal hale getirmişlerdir.

2.2. Dijital Alan-Siber Alan

Dijital alan kavramı teknoloji ile beraber hayatımıza girmiş bir kavramdır. Özellikle 21.yüzyılda yaygın hale gelen internet kullanımının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji özellikle 21.yüzyılda yaygın hale gelmiştir. İletişim teknolojilerinin yaygınlaşması özellikle cep telefonu kullanıcı sayısının artması ve buna bağlı gelişen sosyal medya kullanıcılarının artmasına neden olmaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde internetin yaygınlaşması ve bunu teknolojik cihazlarda kolaylıkla kullanılıyor olması iletişimi kolaylaştırmakta ve zaman tasarrufu sağlamaktadır. İnsanların çevrelerini genişletmesi, iletişim kurması, bilgi sahibi olması, bilgi paylaşma vb. birçok olumlu yönü bulunmaktadır.

Mcluhan Global köy isimli metninde dijitalleşen dünyanın iyi bir tasvirini yapmaktadır. Ona göre, 21.yüzyılın en önemli kavrayışı olabilecek şey, insanoğlunun ışık hızında yaşamak üzere tasarlanmamış olmasıdır. İnsanların ışık hızında yaşaması tasarlanmamış olsa da bunu kullanacak, belirleyecek kurallar ışık hızının gerisine düşmektedir (Başer& Akçe, 2011, s.20).

Bununla beraber, internet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79, oldu. Bu oran, bir önceki yıl %75,3'tü. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde; bu oranın erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu görüldü. Buradan da anlaşılacağı üzere internet kullanımı çok yaygındır. Sadece isteğe bağlı bir kullanım olmasının dışında günümüz dünyasında pek çok şey artık bu yollarla yapılabilmektedir. Dijital dünyanın dışında kalmak, izole olmak zor gözükmemektedir.

İnternetin ve bu kadar yaygın hale gelmesi beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Bunlardan ilki yakın zamanda karşımıza sıkça çıkan dijital şiddet kavramıdır. Dijital şiddet ile alakalı ortak bir tanım yapılabilmemiş değildir. Ancak siber zorbalık, siber şiddet, çevrimiçi şiddet, siber zorbalık, siber tartaklama gibi kavramlara karşılık gelmekte ve kullanılmaktadır. Siber zorbalık, siber şiddet ve siber tartaklama gibi kavramlarla ifade edilen bu yeni şiddet türü birey ya da grup tarafından diğerlerine bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla düşmanca bir tavırla mesaj ve resimlerin kasıtlı ve düzenli bir şekilde gönderilmesidir. Dijitalleşmeyle beraber yeni bir şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital şiddet en az diğer şiddet türleri kadar biz kadınları mağdur etmektedir. Dijital şiddet bilgisayar ve cep telefonları aracılığıyla yapılmaktadır (Aksaray, 2011: 405). Siber alan kavramı ise; internet üzerinde oluşan alan olarak isimlendirilmektedir. Siber alan kavramını ilk kullanan Amerikalı bir yazar olan William Gibson'dur. 1984 yılında Neuromancer isimli romanında ilk kez kullanmıştır. Siber alanı matematiksel kavramların öğretildiği çocuklar tarafından, her milletten milyarlarca yasal operatörün tecrübe ettiği, her gün yaşanan içgüdüsel ve tepkisel bir halüsinasyon şeklinde tanımlamıştır. Siber alan ile ilgili farklı tanımlamalar mevcuttur. Kollock ve Smith, milyonlarca insanın tanıştığı, tartıştığı, oyun oynadığı, bilgi alışverişinde bulunduğu bir alan olarak tanımlamışlardır. Kollock ve Smith'in vurgu yaptığı gerçek bir iletişim alanı olmadığı konusudur. İnsanlar birbirlerinden bir şeyler kaçırmalarına neden olduğu ve bir tartışma alanı olduğuna vurgu yapmışlardır. Gibson ise; siber alanı mekânı olmayan yer olarak tanımlanmakta, bilgisayar kullananların uzlaşimsal ortak halüsinasyonu şeklinde ifade etmektedir. Gibson'a göre; siber alan hayali yerdir ve gerçek değildir. Benedikt ise; sanal alan kavramını kullanmış ve bilgisayar temelinde küresel olarak birbirine bağlanmış, yapay ya da sanal gerçeklik şeklinde tanımlamaktadır. Amerikan Savunma Bakanlığı'nın bir kolu olan DARPA ile internetin ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Saatçioğlu&Öncel,2018, s.10). Sanal alan, siber alan, dijital gibi birçok isimle karşımıza çıkan kavram, gündelik hayatta yapabileceğimiz birçok şeyi internet ortamında çevrimiçi olarak yapabilmemizi olanaklı kılan bir ağıdır. Bu ağ sayesinde insanlar iletişim kurabilmekte, yeni çevreler edinebilmekte, tartışmalara katılım sağlayabilmekte ders dinleyebilmekte, alışveriş yapabilmekte ve daha birçok gündelik işlerini gerçekleştirebilmektedir. İletişim araçlarının ve internetin gelişmesiyle beraber internet olan her cihazda tüm bu saydıklarımızı gerçekleştirebilmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve yaygın kullanım alanı yakalaması sosyal medya ağlarının, blokların ve oyun odalarının artmasını ve çeşitlenmesini sağlamıştır.

2.3. Dijital Şiddet –Siber Zorbalık ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de dijital şiddete yönelik yasal düzenleme bulunmamaktadır. Dijital şiddet eylemleri bazı yasal düzenlemeler içerisinde değerlendirilmektedir. TCK’ da yer alan suçların kapsamında ele alınmaktadır. En çok karşılaşılan dijital şiddet eylemleri ve TCK ‘da yer alan suçlar ısrarlı takip; bireyin iletişim kurmaktan kaçındığı, istemediğini belirttiği halde aramak, mesaj atmak, konum bildirmeye zorlamak, fotoğraf atmaya zorlamak kısaca iletişim kurmada ısrarlı olmaktır. İsrarlı takip ile ilgili TCK ‘da karşılık bulan yasal düzenleme ise; TCK Madde 123 kişilerin huzur ve sükûnunu bozma kapsamında değerlendirilmektedir. TCK Madde 123 ‘de kişilerin huzur ve sükûnu bozma, bir kimseye sırf huzur ve sükûnu bozacak şekilde telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da kasıtlı rahatsız edecek hukuka aykırı eylemlerde bulunulması şeklinde yer almaktadır. İlgili suçla ilgili olası yaptırım ise; şikâyette bulunulması halinde faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Siber sömürü- cinsel içerikli şantaj; bireyin mahrem görüntülerini çekip sosyal ağlarda paylaşmak –paylaşmakla tehdit etmektir. TCK Madde 134 ‘yer alan özel hayatın gizliliğini ihlal kapsamında değerlendirilmekte ve olası yaptırım bir yıldan üç kadar hapis cezasıdır. Görüntü veya ses kaydı olarak gizlilik ihlal durumunda verilecek ceza bir kat arttırılır. Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya ses kayıtlarını ifşa etmenin olası yaptırımı iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır. İfşa edilen verilerin basın yayın yoluyla yayımlanması durumunda da aynı cezai yaptırım söz konusudur. Siber sömürü –cinsel içerikli şantaj eylemi ile ilgili yasal düzenleme TCK madde 106 tehdit suçu kapsamındadır. TCK Madde 106 bir başkasını kendisinin, yakınının vücut veya cinsel dokunulmazlığı, vücut dokunulmazlığına yönelik saldırı gerçekleştireceği konusunda tehdit etmek. Bu suçun olası yaptırımı altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. Mal varlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya kötülük edeceği konusunda tehdit etmenin olası yaptırımı altı aya kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Tehdidin silahla veya kendini tanınmayacak hale koyması suretiyle imzasız mektup veya özel işaretlerle birden fazla kişi tarafından var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanarak işlenmesi halinde olası yaptırım iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır. Siber sömürü-cinsel içerikli şantaj eylemi hakaret suçu kapsamında TCK Madde 125 yer almaktadır. Bu madde Bir kimseye onur, şeref saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat etmek veya sövmek suretiyle, bir kimsenin onu şeref saygınlığına saldırmak şeklinde düzenlenmiştir. Hakaret suçu karşının da olası cezai yaptırım, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Bir başka dijital şiddet eylemi siber taciz ise bir kimseye rızası dışında mesajlar veya görüntüler göndermektir. Bu suç ile ilgili yasal düzenleme TCK Madde 105’te yer alan cinsel tacizdir. İlgili maddede cinsel taciz bir kimseyi cinsel amaçlı tacizde bulunmak şeklinde yer almaktadır. Olası yaptırım üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Cinsel tacizin çocuğa karşı işlenmesi durumunda altı aydan üç yıla kadar hapis cezası olası yaptırımdır. Cinsel taciz nedeni ile mağdur işi bırakır, kuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda alır ise verilecek ceza bir yıldan az olmamaktadır. Bir başka dijital şiddet eylemi

gizlilik ihlalidir. Gizlilik ihlali bir kimseden izin alınmadan sosyal ağlardaki parolalarını alıp, giriş yapılması ve bilgilerine bakılmasıdır. Giriş yapılması bilgilerine bakılmasıdır. Bu eylem TCK Madde 135 kişisel verilerin kaydedilmesi kapsamında ele alınmaktadır. Hukuka aykırı olarak kişisel verilerin kaydedilmesinin olası cezai yaptırımını bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Kişisel verinin, bireylerin dini, siyasi, felsefi veya ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağları ile ilişkili olması durumunda olası cezai yaptırım; birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranda artırılır. Gizlilik ihlali eyleminin değerlendirilebileceği başka bir suç ve Madde 136 kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmektir. Bu suç karşısında olası yaptırım iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıdır. Bir başkası adına hesap açarak onun adına paylaşım yapma eylemi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme TCK Madde 136 'da düzenlenmiş, olası cezai yaptırım aynıdır. Dijital şiddet eylemlerinden nefret söylemi; sanal ortamda bir kimseyi hedef alarak küçük düşürmek, hedef haline getirmek, aşağılamak, hakaret içerikli cinsiyetçi mesajlar paylaşmak ve sanal linçe maruz bırakmaktır. Bu eylem hakaret TCK Madde 125, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama TCK Madde 226/2'de düzenlenmiş ve olası cezai yaptırımını altı aydan bir yıla kadar hapis cezası şeklindedir. Doxxing; biri hakkında internet üzerinden ayrıntılı bilgi toplamak ve kişiye zarar vermek üzere bu bilgileri yaymak ve kullanmak şeklindeki eylem, TCK Madde 136 verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, yayma kapsamında değerlendirilmekte ve olası cezai yaptırım altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Kontrol etme eylemi; bir kimsenin sanal ortamda yaptığı eylemlere müdahale etmek, karışmak sosyal ağlardaki iletişimini engellemeye çalışmak şeklinde, TCK Madde 124 haberleşmenin engellenmesi olarak karşımıza çıkmakta ve bununla ilgili cezai yaptırım şu şekilde çeşitlenmektedir; bireyler arasındaki haberleşmenin hukuka aykırı olarak engellenmesi durumunda cezai yaptırım altı aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Kamu kurumları arasındaki haberleşmeyi hukuka aykırı şekilde engellenmesi durumunda bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır. Tehdit –şantaj eylemi, bir kimseye dijital araçlar yoluyla fiziksel şiddet, cinsel saldırı ile tehdit etmek şantaj yapmaktır. Tehdit TCK Madde 106 kapsamında değerlendirilmekte ve olası cezai yaptırım altı aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Şantaj ise; TCK Madde 107 hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağı veya yapmayacağı konusunda, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı şeyi yapmaya veya yapmamaya yâda haksız çıkar sağlamaya zorlamak şeklinde yer almaktadır. Olası cezai yaptırım bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıdır. Kişisel veri ifşası eylemi, kişisel verileri ifşa etmektir ve bununla ilgili suç ve yasal düzenleme TCK Madde 135,136,137,138'de kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme şeklindedir ve olası cezai yaptırım bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıdır (mevzuat.gov.tr ,2014).

2.3.1.Siber (bilişim) suçlar

Yeni bir suç unsuru olan siber suçlarla ilgili tek bir tanımlama bulunmamaktadır. İnternet bağlantılı suç, sanal suç, elektronik suç, ileri teknoloji suçu, ileri teknoloji suçu gibi terimlerle ifade edilmektedir. Türkiye’de ise bilişim suçu veya siber suç olarak anılmaktadır. Bilgisayar ve internet ortamına özgü olan, elektronik bir ortamda işlenen bir eylemin suç olarak tanımlanabilmesine bilişim suçları, siber suçlar denmektedir. Bilişim suçlarında suç sayılan hukuka aykırılık oluşturacak eylem bilişim sistemleri kanalıyla, bilişim sistemleri kullanılarak işlenmektedir. Siber suçlar yaygın ve evrensel boyutlara ulaşmıştır bir suç türüdür. Bilişim suçlarıyla mücadele etmek için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bunlardan ülkemizde yapılan düzenleme TCK ve 23 Kasım 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından Budapeşte’de imzaya açılan Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi, “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar” şeklinde dilimize çevrilen düzenlemedir.

Siber suçlar bilişim suçları adıyla da bilinmekte 5237 sayılı TCK’ un 243-246 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bilişim, bilginin elde edilmesi, saklanması, işlenmesi, tekrar kullanılması ve organize edilmesi gibi yöntemlerden oluşmaktadır. Yeni medya teknolojileri-bilişim teknolojileri eğitim, ticaret, ulaşım, iletişim gibi sektörlerde ve kamu hizmetlerinde, özel sektörde değişime yol açmış sosyal hayatı etkiler hale gelmiştir. Bu durum yeni bir suç, suç fiilleri ve tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alandaki suçlar Yeni Türk Ceza Kanunu’nda 5237 sayılı maddede bilişim alanında suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Aynı zamanda hırsızlık, dolandırıcılık gibi suçlar içerisinde de yer verilmiştir.

İletişim kurma becerilerinin değişmesinde bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin etkisi büyüktür. Dijitalleşme çağı iletişimin biçim ve içeriğini değiştirip dönüştürmektedir. İletişimin internete taşınması, çevrimiçi iletişimin artması ve Facebook ve Twitter ile dünyanın tanışmasıyla adeta çağ atlanmıştır. İnternetin yaygınlaşması, mobil cihazların artması, akıllı telefonların yaygınlaşması sosyal ağları kullananların sayısında artışa neden olmuştur. Hızla gelişen bu teknoloji gitgide popülerlik kazanmaktadır. Teknolojinin hızla gelişimi ve yaygınlaşmasıyla sosyal ilişkiler ve bireysel yaşam değişmiş dönüşüme uğramaktadır. Teknolojinin yaygınlaşması yeni medya teknolojileri günlük hayatta kendine yer edinmektedir. Teknolojinin hızlı yükselişi sosyal medya teknolojilerinin tanınırlığı artmış, farklı toplumlar birbirine yaklaşmış ve sanal dünya Teknolojinin hızlı gelişimi insanların hayatında önemli yer tutan, sosyal platform kullananların sayısında artışa yol açmıştır. Her yaştan, kültürden, cinsiyetten insanlar sosyal platformlarda rahatlıkla bir araya gelebilmektedir. Farklı yaş, cinsiyet ve kültürden insanlar birbiriyle iletişim kurabilmekte, tartışabilmekte, geçmiş deneyimlerini paylaşabilmektedir. Sosyal platformlar üzerinden kurulan bu iletişim biçimi karışık, karmaşık ve çok boyutludur. Sosyal platformlar insanlara istedikleri duygu, düşünce, beğendiği, sevdiği şeyleri rahatça yapabilme konusunda imkân sunmaktadır. İnsanlar tercihleri durumunda herkese açık profil oluşturabilmekte ve bu haliyle farklı türden saldırıların, tacizlerin odağı haline gelebilmektedir. Sosyal platformları

saat fark etmeksizin kullanan insanlar gitgide yüz yüze iletişimden uzaklaşmışlardır. Sosyal platformlar kullanılarak adına sosyalleşme denilen sanal iletişim ortaya çıkarmıştır. İnsanlar sosyal platformlar üzerinden kendilerini ifade edebilmekte zaman mekân fark etmeksizin çevrimiçi kalabilmektedir, bu durumun olumsuz sonuçları olabilmektedir. Yüz yüze iletişimin olmadığı, interaktif ve çok boyutlu kendini ifade etme süreci sosyal medyanın bilinçsizce ve kontrolsüz kullanımıyla sonuçlanmaktadır. Sosyal platformların kontrolsüz ve bilinçsiz kullanımı son zamanlarda sıkça duymaya başladığımız siber suçlar, bilişim suçları gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Türk Ceza Kanunu'nda siber suçlar; siber suçlar sanal ortamda teknoloji kullanılarak kişi veya kurumlara maddi manevi zarar verecek davranışları içermektedir. 21.yüzyıl Bilgi Çağı olarak nitelenmekte ve teknolojinin gelişen hızı durmaksızın tüm dünyayı sarmakta ve hayatın her safhasına nüfuz etmektedir. Teknolojinin yaygın kullanımı ve hızlı gelişimi siber suçlar kavramını ortaya çıkarmıştır.

2.3.2. Dijital şiddet-siber zorbalık

Dijital şiddet; siber şiddet, sanal şiddet, çevrimiçi şiddet gibi farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin yaygınlaşması ve internete erişimin artmasıyla beraber şiddetin yeni biçimi olan dijital şiddet kavramı gündeme gelmektedir. Şiddet sadece fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik olarak değil dijital olarak da gerçekleşmektedir. Dijital şiddet sonuçları itibariyle insanları gerçek hayatta olduğu kadar sanal hayatta da mağdur etmektedir. Dijital şiddet; bireyin kendi rızası dışında dijital platformlar üzerinden psikolojik, cinsel ve ekonomik zarar veren, zarar vermeyi amaçlayan saldırıların tümünü kapsamaktadır. Teknolojiden faydalanarak güç kazanmak için birilerini kasten ve düzenli olarak duygusal ve psikolojik yönden taciz etmeye verilen addır. Dijital şiddet kendini ısrarlı takip, konum paylaşma, çevrim içi olma durumu, sürekli gelen mail, mesaj şifre paylaşma, fotoğraf video göndermek, cinsel içeriğe sahip mesajlaşmanın paylaşılması tehdidi, intikam pornografisi, herhangi bir kamera aracılığıyla kadınların kıyafetlerinin altından fotoğraf ve video çekilip paylaşma tehdidi, cinsel içeriğe sahip fotoğraf ve videoların yakınlarla paylaşılması tehdidi, kişinin sosyal medya iletişimini kontrol edip sınırlamaya çalışmak şeklinde gösterebilir. Dijital şiddet -Siber zorbalık tüm dünyada yaygın ve küresel bir sorun haline gelmektedir. Siber zorbalık kavramı ilk kez 2000 yılında ABD tarafından "Cyberbullying" şeklinde kullanılmıştır. Cyberbullying kavramı Türkçeye "siber zorbalık" şeklinde çevrilmiştir. Siber zorbalık kavramıyla ilgili farklı tanımlar yapılmaktadır. Ortak bir dijital şiddet tanımı bulunmamakla beraber, siber şiddet, çevrimiçi şiddet, siber zorbalık gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Yabancı literatürde siber taciz, siber zorbalık, siber tartaklama gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Mevcut yasalarda dijital şiddet tanımı tanımlanmış değildir. Düşünürlerin tanımlarına bakıldığında bu zorbalık türünün cep telefonu gibi yaygın kullanılan iletişim teknolojisi aracılığıyla yapıldığı ve sanal ortamda gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Siber zorbalıkla ilgili bazı düşünürler ve tanımları şu şekildedir: Willard'a göre siber zorbalık internet ve iletişim araçları kullanılarak, insanlara sosyal saldırı gerçekleştirilmiştir. Patchin

ve Hinduja ise; düzenli olarak ve kasıtlı şekilde elektronik mesajlarla zarar vermeyi siber zorbalık olarak tanımlamaktadır. Belsey ise; birey veya bir grubun başka birey ya da gruplara kasten ve sistemli olarak iletişim teknolojileri yardımıyla saldırganca davranışlar sergilemesi şeklinde tanımlama yapmaktadır. Kowalksi ve Limber siber zorbalığı; iletişim teknolojileri aracılığıyla birey ya da gruplara zarar vermek için kullanılması şeklinde tanımlamaktadır. Siber zorbalığın beş adımda gerçekleştiğini belirten Sullivan bu adımları şu şekilde sıralamaktadır:1. Adım; Siber Zorbalığı Başlatmaya Karar Vermek: bu ilk adımda saldırganlar siber zorbalık için karar alırlar.2. Adım; Tipini Seçmek: Zorba –saldırgan bir hedef belirleyip onu küçük düşürmek, manüpile etmek, aşağılamak, itibarını zedelemek ve dışlamak amacındadır. Zorbalığın türleri ve en yaygın olanları; küfür içerikli eylemler (dissing), kışkırtma (flaming), taciz (online harassment), başkasının kimliğini kullanma (impersonation), sahte profil oluşturma (create fake profiles), bilgi veya görüntüleri afişe etme (outing) şeklinde sayılabilir.3. Adım; Teknoloji Metodunu Seçme: Zorbalık eylemini gerçekleştirmede cep telefonları veya bilgisayarlar kullanılmaktadır.4. Adım; Siber Zorbalık Aracını Seçme: Sullivan 4.adımı 6 başlık şeklinde ele almaktadır bunlar; anlık mesaj, sosyal medya siteleri, photoshop, bloglar, e-mail, twitter'dan oluşmaktadır. 5. Adım; Kara: Zorba-saldırgan bu adımda zorbalık yapma ya da yapmamaya karar verir (Küçük,2016,s.12).

Dijital şiddetin yaygın hale gelmesinde iletişim araçlarının çeşitlenmesi, internete erişim sağlaması etkili olmaktadır. Üstelik yapılan araştırmalar siber zorbalık yapan zorbanın zaman zaman siber zorbalık mağduru olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanlar hem siber zorbalık mağduru ve faili olabilmektedir. Dijital şiddet-siber zorbalık daha çok cep telefonu ve bilgisayar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Günümüzde bu araçlar yaygın olduğundan siber zorbalıkta küçümsenmeyecek kadar yaygınlaşmaktadır. Siber zorbalık-dijital şiddet büyüyen ve küresel bir sorundur. İnsanları gerçek dünyada uğradıkları şiddet kadar mağdur etmektedir. Öyle ki; yakın zamanlı dijital şiddet çalışmalarında gerçek alan –sanal alan ayrımı yapılmadığı görülmektedir. Dijital şiddet-siber zorbalık mağduru insanlar özgüven eksikliği, anksiyete, güven duygusu kaybı, depresyon, korku, içe kapanma, kızgınlık ve dışlanmışlık hissine kapılmaktadır. Saydığımız bu özellikler psikolojik gibi görünse de etkisi bakımından fiziksel acıya dönüşmekte ve mağdurun ruhsal yönden yıpranmasına yol açarken fiziksel sağlığını da bozabilmektedir. Dijital şiddette mağdur, fail arasında temas olmasa bile mağdurda diğer şiddet türlerinde olduğu kadar tedirginlik ve endişeye neden olduğu söylenmektedir. Dijital şiddet mağduru kadınların ağır depresyon yaşadığı ifade edilmektedir. Gerçek dünyada yaşanan zorbalık-şiddet gören mağdurların, dijital şiddet-siber zorbalık mağdurlarıyla kıyaslandığında dijital şiddet mağdurlarının değersizlik, hissi ve çaresizliği daha yoğun yaşadıkları ifade edilmektedir (Küçük,2016, s.17).

Dijital şiddet mağdurları genellikle kadınlar olsa da öğrencilerin de sıklıkla yaşadığı bir durum olduğu ortadadır. Dijital şiddet mağduru öğrencilerin, okula devamsızlığının arttığı ve okula gelirken yanında silah bulundurmalarına bağlı olarak tutuklanmaların yaşandığından söz edilmektedir. Okula gelirken yanında silah bulundurma durumu dijital şiddet-siber

zorbalık ile sekiz kat arttığı gözlenmektedir. Mağdur olan öğrencilerin devamsızlık, derslere ilgisizlik ve derslerde başarı durumunun düştüğü görülmektedir.

Dijital şiddete uğrayan insanlarda genel olarak stres, anksiyete, depresyon, utanma, iç kapanma, dışlanma, değersiz hissetme, iletişim sorunu yaşama, güven duygusu eksikliği görülmektedir. Dijital şiddeti uygulayan failin ise genellikle ilgi ve saldırganlık duygularının beslendiği ifade edilmektedir. Bu haliyle sanal alanda gerçekleşen zorbalık hali gerçek dünyadaki zorbalık hali ile örtüşmektedir. Gerçek alanda yaşanan zorbalık hali saldırganlık ve ilgiden beslenmektedir. Bu anlamda iki alanda da şiddetin benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. Temel farklılık temas yönünden kaynaklanmaktadır. Dijital alanda temas olmadan insanlar şiddet uygulayabilmekte ya da mağdur olabilmektedir. Bir diğer farklılık dijital alanda fail kimliği saklayabilir, sahte kimlik kullanabilir, diğerinde ise failin bilinmesi çoğu zaman olanaklı olmaktadır. Zaman ve mekâna bağlı olmaksızın, büyük bir gruba aynı anda dijital şiddet uygulayabilir. Dijital-siber alanda bir bilgi paylaşılabilir, hızlı şekilde yayılabilir, dağıtılabilir. Üstelik güç kullanmayı gerektirmeyen dijital alan da bilgisayar, cep telefonu kullanmayı bilmek yeterli olmaktadır. Çevrimdışı gerçek alanda yaşanan şiddet durumunda fail karşı tarafı görmekte, kasten acı çektirmekte ve bundan keyif almakta, kimliğini saklayamamakta ve belli bir zamana mekâna bağlı kalmaktadır.

İnternet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 oldu. Bu oran, bir önceki yıl %75,3'tü. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde; bu oranın erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu görülmektedir. Dijital şiddete maruz kalma; takip isteği, mailler, kısa mesajlar, görüntülerin yayınlanması, dijital ortamlar üzerinden aşağılama ve dijital ortamda ki her türlü taciz, tehdit şeklinde kendini göstermektedir. Genel olarak klasik şiddet olgusunun tüm yıkıcı zarar verici bütün özellikleri dijital şiddet olgusunda da kendini göstermektedir. Diğer şiddet türlerinde şiddeti uygulayan ve maruz kalan yüz yüze iken dijital şiddette web sitelerinde, oyunlarda, sohbet odalarında vb. sanal ortamda gerçekleşmektedir. Tüm bunlar kişilerde ve özellikle kadınlarda güvenlik kaygısına yol açmakta ve endişelendirmektedir. Yapılan araştırma ve çalışmalar göstermektedir ki dijital şiddet önemli bir sorun haline gelmektedir.

Dijital şiddet günümüzde artan ve tehdit haline gelen bir kavramdır. Diğer şiddet türlerini içinde barındıran, çok yönlü tüm dünyada yaygın olan bir şiddet türüdür. Dijital şiddet türleri olarak toplumsal cinsiyete dayalı dijital şiddet, genç kuşaklar için fiziksel görünüme dayalı dijital şiddet ve etnik kimliğe dayalı dijital şiddet sayılmaktadır. Dijital şiddet, bireyin ya da grubun başka bir bireyi ya da grubu teknoloji aracılığıyla tehdit ve taciz etmesi, aşağılaması, nefret söylemlerine maruz bırakmasıdır. Diğer şiddet türlerinin temelinde olduğu gibi dijital şiddetin de temelinde başkaları üzerinde baskı kurmak, kontrol etmek, güç uygulamak yatmaktadır. Diğer şiddet türlerinden farklı olarak burada eylem dijital ortamda teknoloji aracılığıyla gerçekleşmektedir. Teknoloji aracılığıyla eposta ve mesaj atabilir, ısrarlı takipte bulunabilir vb. birçok yol izleyebilir. Dijital şiddet kavramının yanı sıra literatürde siber

şiddet, çevrimiçi şiddet, siber zorbalık çevrimiçi taciz gibi kavramlarda kullanılmaktadır. Avrupa Konseyi'nin tanımında "fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acıyla sonuçlanan veya sonuçlanması olası olan, kişilere karşı şiddete neden olmak, şiddeti kolaylaştırmak veya kişileri tehdit etmek için bilgisayar sistemlerinin kullanılmasıdır ve bireyin koşullarının, özelliklerinin veya kırılabilirliklerinin sömürülmesini içerir" (Avrupa Konseyi, 2018, s.5).

Dijital şiddet diğer şiddet türlerinde olduğu gibi fail ya da failer tarafından kişiler üzerinde baskı kurmaya, güç, iktidar oluşturmaya yöneliktir. Dijital şiddet; sanal ortamda teknoloji aracılığıyla gerçekleşmektedir. Web siteleri, oyun odaları, sohbet odaları, sosyal medya platformları çevrimiçi forumlar, arkadaşlık uygulamaları gibi birden çok platformlarda gerçekleşmektedir. Fail Teknoloji aracılığıyla kişi ya da kişileri itibarsızlaştırmak için teknolojiyi dijital ortamları kullanır. Fail karşı tarafı küçümsemek, itibarsızlaştırmak için birtakım yollar izleyebilir. Fail karşı taraf adına sahte hesap açabilir, bilgilerini ele geçirmeye çalışabilir ve yayabilir. Fail kişinin tanıdığı biri olabileceği gibi tanımadığı iletişimde olmadığı biri de olabilir. Fail sahte bilgiler yaymak, kişiyi itibarsızlaştırmak, sürekli izlemek amacı güdebilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin failin şiddet uygulamasını beş nedenle kolaylaştırdığı öne sürülmektedir: anonimlik, eylem mesafesi, otomasyon, ulaşılabilirlik, yaygınlık. Bu beş maddeye değinecek olursak: anonimlik fail internet ortamında gerçek kimliğini saklayabilmektedir. Eylem mesafesi, şiddet eylemi fiziksel temas gerçekleşmeden uzaktan gerçekleşebilmektedir. Otomasyon, teknoloji failin işini kolaylaştırmasını olanaklı kılmaktadır. Ulaşılabilirlik, cep telefonu ve sosyal medya dijital şiddetin oluşması için yeterlidir. Yaygınlık, şiddet içerikli gönderiler, iletiler hızla yayılabilir.

Dijital şiddet türleri hakaret, küfür, tehdit, taciz mesajları ve ısrarlı takip oluşturmaktadır. İnsanlar dijital şiddetle baş edebilmek için engelleme, şikâyet etme gibi yollara başvurmaktadır. Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği'nin gerçekleştirdiği Türkiye'de Dijital Şiddet Araştırması adlı raporda 3346 kişiyle bir anket gerçekleştirmiştir. Yayımlanan raporda Türkiye'de her beş kişiden biri dijital şiddete maruz kalmaktadır. Dijital şiddetin sıklıkla gerçekleştiği platformlar Instagram (%53), Facebook (%35) ve Twitter (%19) olmaktadır. Rapor verilerine göre dijital şiddet mağdurlarının daha çok tanımadığı kişiler tarafından dijital şiddete maruz bırakıldığı belirtilmiştir. Dijital şiddete maruz kalanların daha çok gençlerden oluştuğu görülmektedir. 15-17 yaş arası her beş gençten biri, 18-32 yaş arası her üç gençten biri dijital şiddete uğramaktadır. 15-17 yaş arası gençler fiziksel görünüşleri nedeniyle dijital şiddete maruz kalırken, 18-32 yaş arası gençler cinsiyeti, siyasi görüşleri ve yaşlarından dolayı dijital şiddete uğramaktadır. Kadınlar erkelere oranla daha fazla dijital şiddete maruz kalmaktadır. Özellikle dijital şiddet türleri açısından belirgin bir fark ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet açısından kadınlar %52, fiziksel görünüşleri açısından %21, erkekler siyasi görüşlerinden %30, ötürü dijital şiddete maruz kalmaktadır. Cinsiyetlerinden ötürü kadınlar dijital ortamlarda sesli, görüntülü ya da yazılı taciz mesajları almakta ve ısrarlı takibe uğramaktadır.

Dijital şiddet; nefret söylemi, intikam pornosu, kimlik hırsızlığı, kişisel bilgilere erişme ve yayma, etek altı görüntü çekme, siber taciz, ısrarlı takip, gizlilik ihlali gibi farklı türlerde karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji ile beraber tüm dünyada artış göstermesi önemli bir toplumsal sorun teşkil etmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) çevrimiçi anketi U-Report'un verilerine göre 30 ülkede gençlerin üçte biri dijital şiddete maruz kaldığını belirtmektedir (UNICEF, 2019).

PEW Araştırma Merkezi'nin gerçekleştirdiği anket verilerine göre, ABD'de yetişkinlerin %41'i çevrimiçi tacize maruz kaldığını belirtmektedir. %75'i çevrimiçi tacizin sosyal medya platformlarında gerçekleştiğini belirtmektedir. Yine aynı anket verilerine göre, katılımcıların %20 'siyasi görüşleri nedeniyle tacize maruz kaldıklarını belirtmektedir. Yine bu araştırmada, 30 yaş altı gençler 30 yaş üstü kişilerden; LGBTİ + heteroseksüellerden; siyahlar ve İspanyol kökenliler beyazlardan; demokratlar cumhuriyetçilerden daha çok çevrimiçi tacize maruz kalmaktadır. Tacizin türü açısından bakıldığında kadınların çevrimiçi ortamlarda erkeklere oranla daha çok cinsel tacize ve ısrarlı takibe maruz kaldığı görülmektedir. Birçok araştırmanın ortaya koyduğu üzere kadınlar, çocuklar, LGBT+lar etnik veya dini azınlıklar, ötekileştirilen kesimler, göçmenler daha çok dijital şiddete maruz kalmaktadır. Dijital şiddet olgusu toplumda yatan eşitsiz güç ilişkilerinden ayrı düşünülememektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün gerçekleştirdiği bir ankette kadınların %41'nin en az bir defa çevrimiçi tacize uğradığını ortaya koymaktadır. Avrupa Parlamentosu FEMM Komitesi'nin yaptığı bir araştırmada her 10 kadından 1'nin 15 yaşından itibaren siber tacize uğradığını ortaya koymaktadır, Bununla beraber kamusal alanda daha fazla görünür olan kadınların daha fazla dijital şiddete uğradığı görülmektedir. Yani kadınların kamusal alanda daha çok görülmesi politikacı vb. mesleklerde yer alıyor olması dijital şiddete uğramasına engel değildir. UNESCO'nun bir araştırmasına göre, kadın gazeteciler, kadın politikacılar daha fazla dijital şiddete uğramaktadır. Kadın gazetecilerin %73'ü çevrimiçi tehdide maruz kalıyor, %25'i fiziksel şiddete uğruyor, %18'i cinsel tehdit alıyor ve kadın gazetecilerin 520'si çevrimiçi saldırıya uğrarken çevrimdışı da saldırıya uğramaktadır. Dijital şiddet mağdurları genellikle kadınlar olmaktadır. Dijital şiddet artan internet kullanımı sonucunda şiddet olaylarının dijital platformlara taşınmasını ifade etmektedir. Şiddet, istismar ve taciz olayları gerçek dünyada yaşandığı kadar çevrimiçi olarak da yaşanmaktadır. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi dijital şiddet olaylarında da kadınlar, çocuklar, mülteciler, LGBT+lar mağdur olmaktadır. Kadınların ayrıca cinsiyetlerinden dolayı bir kez daha mağdur olduğu yapılan araştırmalarca ortaya konmuştur. Mülteci, etnik kimliğe dayalı, dini inanışa, mezhebe dayalı şiddet mağduru olanların içinde kadınlar ayrıca kadın olmalarından dolayı şiddete maruz kalmaktadır (Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği, 2021). Ekonomik, fiziksel, cinsel, psikolojik şiddete en fazla maruz kalanlar kadınlardır. Cinsiyetçi anlayıştan ötürü sadece kadın oldukları için şiddet görmektedirler. Teknolojinin yaygınlaşması ve buna bağlı internet kullanımının artmasıyla dijital platformlarda da ayrımcılık olayları görülmektedir. Siber cinsiyetçilik olarak nitelendirilen bu durum günümüzde sıklıkla yaşanmakta ve yaşanan

şiddetin sorumlusu, suçlusu kadınlar görülmektedir. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi kadınlar yalnızlaştırılmaktadır. Dijital şiddet tıpkı diğer şiddet türleri gibi erkekleri ve kadınları mağdur etmektedir. Ancak; yapılan araştırmalar ortaya koymuştur ki, kadınların erkeklere oranla dijital şiddete maruz kalma olasılığı 27 kat fazladır. Bunun yanı sıra kadınları mağdur eden dijital şiddet kavramsal hale gelememiştir. Sanal, dijital ortamlar toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin olduğu alanlara dâhildir. Çevrimiçi kötüye kullanma sonucu kadınlar cinsiyetlerinden, cinsel kimliklerinden ötürü cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden beslenen dijital şiddet diğer şiddet türleri kadar kadınları ve kız çocuklarına yönelik olmaktadır. Mevcut yapısal eşitsizlikler toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şekillerini ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple kadınlar ve kız çocukları diğer şiddet türlerinde olduğu gibi aynı şekilde mağdur olmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ayrımcılıktan ve eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Kadınlar ve kız çocukları cinsiyetlerinden dolayı dijital şiddet faillerinin hedefi halindedirler.

Cinsiyetlerinden dolayı çünkü etnik kökeni, cinsel tercihi, eğitimi, mezhebi, siyasi görüşü, dini inancı dışında ayrıca kadın olmalarından ötürü bir kez daha mağdur edilmektedir. Kadınlar ve kız çocukları diğer alanlarda olduğu gibi çevrimiçi alanlarda da suiistimal edilmektedirler.

Kadınlar maruz bırakıldıkları dijital şiddet sonucunda, üzüntü, öfke, suçluluk, utanç, çaresizlik, stres ve kaygı yaşamakta ve toplum tarafından dışlanmaktadır. Diğer şiddet türlerinde failin fiziksel yakınlığı zararın ortaya konmasında etkenken, dijital şiddet olaylarında bu durum engele dönüşmektedir. Bu sebeple dijital şiddet doğası sebebiyle, kadınlar için tehdit oluşturmaya devam etmektedir. Kadınlar için dijital platformlar seslerini duyurma, dayanışma imkânı sunan kamusal alan görevi gören bir alan oluşturmuştur. Kadınlar aktif olarak seslerini duyurma ve katılım gösterme konusunda interneti aktif kullanmaktadırlar. Dijital platformları aktif kullanan kadın sayısı, erkek sayısından fazladır. Ancak artan dijital şiddet olayları sonrasında kadınların internet kullanım ve katılım oranlarında düşüş görülmektedir. Kadınlar dijital platformlarda ayrımcılık ve nefret söylemlerine sıklıkla maruz kalmaktadırlar. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadına yönelik ayrımcılığın bir sonucudur. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eşit olmayan kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde toplumsal cinsiyete dayalı şiddete sanal ortamlarda sıklıkla rastlanmaktadır. Teknolojinin yaygınlaşması sonucu internete erişim artmıştır. Kadınlar cinsiyetlerine, güvenliklerine açıkça saldıran tehditlere maruz kalmakta ve güvenlik sorunu yaşamaktadırlar. Kadına yönelik şiddet genellikle fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet olarak gruplandırılmaktadır. İnternete erişimin artmasıyla dijital platform kullanıcı sayısı artmış ve kadına yönelik şiddetin yeni türü olarak dijital şiddet gündeme gelmektedir. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi dijital şiddet olayları da mevcut yapısal eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Türkiye’de ve farklı ülkelerde yapılan araştırmalar ortaya koymuştur ki kadınlar ve kız çocukları daha fazla ısrarlı takip, siber taciz, siber zorbalık, online istismara maruz kalmaktadır. Dijital dünya yeni demokratik kamusal alan olarak görülmüşse de konu kadınlar olduğunda gerçek

dünyayla benzerlik göstermektedir. Gerçek dünya da yaşanan kadına yönelik ayrımcılık ve eşitsizlikler dijital dünyada devam etmektedir. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi dijital şiddet olaylarında da kadınlar suçlanmaktadır. Toplum tarafından kadınlar şiddetin sorumlusu ve suçlusu olarak dışlanmaktadır. Kadınlar yaşadıkları şiddet karşısında utanç, stres, üzüntü, kaygı yaşamaktadırlar. Cinsiyetçi söylem ve yaklaşımlar gerçek dünyada olduğu gibi sanal dünyada da kadını mağdur etmektedir.

Bu alanda Türkiye’de ve dünyada sayılı çalışma bulunmaktadır. Bunlardan Türkiye’de yapılan, Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği’nin (TBİD) KONDA Araştırma Şirketi’yle birlikte ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye’nin finansal desteğiyle gerçekleştirdiği Türkiye’ de Dijital Şiddet Araştırması’dır. Mayıs ayında 3346 kişiyle gerçekleştirilen anketin sonuçlarına göre Türkiye’de her beş kişiden biri dijital şiddete uğradığı görülmektedir. Dijital şiddet eylemlerinin en çok gerçekleştiği platformlar Instagram (%53), Facebook (%35) ve Twitter (%19) olmaktadır. Bireyler, dijital platformlarda en çok tanımadıkları kimseler ve troller tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Toplumun karşılaştığı dijital şiddetin türleri incelendiğinde, çoğunluğun hakaret, küfür ve tehdide, taciz mesajlarına ve ısrarlı takibe maruz kaldığı ortadadır. Dijital şiddetle başa çıkmak için en sık başvurulan yöntemler ise; bloklamak/engellemek (%65) ve uygulama içinde şikâyet etmektir (%39). Dijital şiddet türleri; toplumsal cinsiyete dayalı, etnik kimliğe dayalı, siyasi kimliğe dayalı, fiziksel görünüme dayalı olmak üzere sayılabilir (Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği ,2021).

Kadınların birçoğu güvenlik sorunu yaşamaktadır. Şiddetin sanal ortamda gerçekleşiyor olması şiddet boyutunu değiştirmemektedir. Dijital şiddete maruz kalma, takip isteği, mailler, kısa mesajlar, görüntülerin yayınlanması, dijital ortamlar üzerinden aşağılama ve dijital ortamda ki her türlü taciz, tehdit şeklinde kendini göstermektedir. Genel olarak klasik şiddet, şiddet olgusunun tüm yıkıcı zarar verici bütün özellikleri dijital şiddet olgusunda da kendini göstermektedir. Diğer şiddet türlerinde şiddeti uygulayan ve maruz kalan yüz yüze iken dijital şiddette web sitelerinde, oyunlarda, sohbet odalarında vb. sanal ortamda gerçekleşmektedir. Tüm bunlar kişilerde ve özellikle kadınlarda güvenlik kaygısına yol açmakta ve endişelendirmektedir. Yapılan araştırma ve çalışmalar göstermektedir ki dijital şiddet önemli bir sorun haline gelmektedir

2.4.Kadına Yönelik Dijital Şiddet –Siber Zorbalık

Zorbalık bir güç, menfaat elde etmek için karşı tarafa düzenli ve kasıtlı şekilde taciz etmesi, incitmesi ve fiziki saldırıda bulunması veya bununla tehdit etmesi şeklinde ifade edilmektedir. Zorbalık saldırganca davranışlar içermekte karşı tarafta fiziksel ve psikolojik acı çekmesine yol açmaktadır. Zorbalık kavramıyla ilgili ilk çalışmalar İskandinav ülkelerinde ve 1970’li yıllara dayanmaktadır. Bir bireyi veya grubu bir başka birey ya da grubun düzenli olarak fiziki olarak saldırıda bulunması ya da incitmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Besag zorbalığı; güçlü olanın, güçsüz olana karşı kendi menfaatini ve gücünü korumak adına

uyguladığı psikolojik, sosyal, fiziksel ve sözel olarak tekrarlayarak acı çektirmesi şeklinde tanımlamıştır. Son yıllarda zorbalık davranışı üzerine yapılan çalışmalarda artış görülmektedir. 1980-90'lı yıllarda bazı ülkelerde farkında olma durumunun arttığı görülmektedir. Bu ülkeler; İngiltere, Amerika, Japonya, Avustralya'dır. Birçok düşünür tarafından zorbalık tanımı yapılmakta ve en çok okul çağı çocuklarında görüldüğüne yer verilmektedir. Bilinçli kasten, sık sık yapılan bu eylemde zorba bireyin herhangi şekilde kışkırtılmasına gerek olmaksızın zorba eylemine devam etmektedir. Bunun önüne geçilmediği takdirde zorbalık uzun süreli bir hal almakta ve zorba bundan keyif almaktadır. Temel olarak zorba karşı tarafta bir güç elde etmek, menfaat sağlamak ve iktidar kurmak amacı güdebilmektedir. Kendini güçlü, karşı tarafı güçsüz görme, kendini üstün görme, baskın gelme gibi düşüncelerle, zorba hareket edebilmektedir. Öğrencilerde görülen zorbalık türünde; zorba özgüveni yüksek, saldırgan, empatiden uzak, mutsuz öğrenciler olduğu görülmektedir. Mağdur olan öğrencilerin ise daha çok, aşırı koruyucu aile yetişen, nazik, çekingen, özgüveni düşük öğrenciler olduğu görülmektedir. Okullarda görülen zorbalık oldukça yüksek rakamlarla ifade edilmekte ve yetkilileri harekete geçirmekte, Hem Türkiye'de hem dünya çapında yaygın olan okullarda ki zorbalık sadece okullarda sınırlı kalmamaktadır. Özellikle teknolojinin hızlı gelişimi ve buna bağlı olarak yaygınlaşan internet, zorbalığı sanal alana taşımakta ve gitgide yaygınlaşmaktadır. Adına siber zorbalık denen bu yeni zorbalık-şiddet türü olay her ne kadar sanal ortamda gerçekleşse de sonuçları bakımından gerçek dünyadan ayrı düşünülmemelidir. Siber zorbalık sanal -çevrimiçi alanda gerçekleşirken insanları gerçek dünya da karşılaştıkları zorbalık -şiddet kadar etkilemektedir. İnternetin yaygınlaşması ve failin anonim kalması gerçek dünyanın sunamadığı bir avantajlı durum sağlamaktadır. Bu yüzden siber zorbalık-dijital şiddet mağduru hızla çoğalmaktadır.

2.5.Siber Cinsiyetçilik

Kadınlara yönelik dijital şiddet, diğer şiddet türleri kadar kadınları mağdur etmektedir. Gündelik hayatın hemen her aşamasında sıkça karşılaşılan şiddet olayları dijital ortamlarda da vuku bulmaktadır. Birçok araştırmada erkeklerinde dijital şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Ancak erkekler; siyasi tercih, cinsel seçim, mezhep ve ırk ve mülteci olmalarından kaynaklı dijital şiddete maruz kalmaktadır. Aynı durum kadınlar için de geçerli olmakta ve ikinci kez mağdur olmaktadır. Şöyle ki; hem yukarıda saydığımız nedenler bir de kadın olmalarından dolayı ikinci kez mağdur olmaktadır. Üstelik erkekler şiddete uğrarken hedef kendisi değil yakını olan kadın olmaktadır. Bunlara değindikten sonra küfür, argo ve dille olan ilişkisine cinsiyetçiliğin yaygınlaşan internet kullanımı ile dijital ortamlarda tezahürünü bulan haline yani siber cinsiyetçiliğe değinmek faydalı olacaktır. Küfür iki anlam içermektedir, ilk anlamı ameli yok denen söz ve davranışlar, ikicisi ise; sövme, sövmek için kullanılan söz anlamına gelmektedir. Küfür sosyal bir ortamda hakaret edici, uygunsuz, onur kırıcı, aşağılayıcı ve kabul edilemez bir durumdur. Günümüzde küfür dilin bir parçası haline gelmiştir. Küfür erkelerin bir araya geldiklerinde edilmesi gerekir küfür etmeyen sili

kalmaktadır. Küfür kelimelerinin saldırgan yapıda olduğu bilinmektedir. Küfür hemen her toplumda kullanılmaktadır. Argo ise; Fransızca “argot” olarak yazılan kökeni 17.yüzyıla dayanan bir kelimedir. Argoda tıpkı küfür gibi her toplumda kullanılmaktadır. Bunla beraber toplumdan topluma değişik yapılarda o toplumu yansıtan bir iletişim kurma biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Argo kelimeler bünyesinde kültürel ve sosyal çıkarımlar barındırmaktadır (Çiçek & Yağbasan, 2019, s.16).

Dil bir cinsellik, cezalandırma ve şiddet aracı haline gelebilmektedir. Dijital ortamlar taciz ve tecavüz ortamına dönüşebilmektedir. Cezalandıran erkek, erkeklik olmakta ve kadınların küfür ve argo kullanımı, içerdiği kelimeler bakımından bunu göstermektedir. Küfredilirken mahrem ve kutsal olan, sakınılan, hedef alınmaktadır. Mahrem ve kutsal olan annelik, kadının bekâreti, kadının cinselliği, kadın bedeninin uzuvları vb.dir. Mahrem ve kutsalın cinsiyet eşitsizliğiyle olan yakın ilişkisi üzerinde durmamız gereken asıl konu olmaktadır. Çünkü cinsiyet eşitsizliği mahrem ve kutsal üzerinden toplumsallaşma eğilimindedir. Bunlar birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Küfür toplumsal yaşam alanlarını erkeklik üzerinden düzenlemekte ve kurmaktadır. Cinsiyetçilik dile de yansımaktadır. Öyle ki küfür ve argo kullanımı kadını, kadın bedenini hedef almaktadır. Kadınlar çevrimiçi tehdit ve tacizlerle karşılaşmaktadır. İnternete bağlanma istenilen her an ve her yerden ulaşım olanağı sağlasa da kadınların hayatını kâbusa çevirebiliyor. Sürekli denetim ve izleme mekanizması haline dönüşebilmektedir.

Yeni bir kavram olan toplumsal cinsiyete dayalı online istismar -siber cinsiyetçiliği gündeme getirmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise; kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, eş-partner şiddeti ve dijital şiddeti ifade etmektedir Kadınlar sadece kadın olmalarından dolayı yüzyıllardır ayrımcılığa ve bunun uzantısı olarak şiddete maruz kalmaktadırlar. Kadına yönelik dijital şiddet ise; toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikten beslenmektedir. Dijital şiddet gerçek dünyada ki şiddetten ayrı ve bağımsız değildir. Kadınların ve kız çocuklarının hayatlarına bir tehdit olarak farklı bir biçimde dijital ortamlarla baş göstermektedir. Sanal dünya dışında yaşanan ev içi şiddet, kadına yönelik şiddet kadınları ve kız çocuklarını mağdur etmektedir. Teknolojinin yaygın hale gelmesiyle kadınların uğradığı ayrımcılığa siber cinsiyetçilikte eklenmiştir. Kadınlar kadın olmalarından dolayı internet ortamında şiddete ve ayrımcılığa uğramaktadırlar.

Bu sebeple siber cinsiyetçilik gündeme gelmektedir. Cinsiyetçilik gündelik hayata etki ettiği kadar siber alana da etki etmektedir. Günümüzde birçok eylem sanal ortamlar, dijital platformlar üzerinden gerçekleşmektedir. Hatta bazı işleri yapabilme, iş görebilme sadece dijital platformlar üzerinden yürümektedir. Bu sebeple sanal alan dışında kalmak, izole olmak nerdeyse olanaksız gözükmektedir. Birçok kadın gerçek hayatta maruz aldığı eşitsizliğe dijital ortamlarda da maruz kalmaktadır. İnternetin her an her yerde kullanılabilmesinden sürekli izlenme ve denetime maruz bırakılmaktadır. Kadınlar dijital ortamlarda var olurken korku ve endişe duymaktadırlar. Kendilerini çevrimiçi olmaktan alıkoymakta ve bunu iradeleri dışında

yapmaktadırlar. Aksi durumlarda tehdit, küfür, taciz ve argo sözlere vb. maruz kalmaktadırlar. Tam da burada siber cinsiyetçilik tezahür etmektedir. Sıkça karşılaşılan küfür, argo ve tehdit içerikli kelimeler dijital ortamlarda yaygın olduğu görülmekte ve birçok kadını bu duruma maruz bırakmaktadır. Dijital platformlar üzerinden gelen mesajlar genellikle küfür, tehdit ve taciz içermektedir. Gelen mesajların birçoğu küfür, argo ve tehdit içermektedir. Burada şöyle bir ayırım yapmak; erkekler arasında gerçekleşen dijital şiddet olaylarında gelen mesajlar küfür ve argo içerse dahi hedef kadın ve kadın bedeni olmaktadır. Cinsiyetçi erkek zorbalığı küfürle yeniden üretilmektedir. Küfür, tahakkümcü erkek bakış açısının bilinçaltındaki sarsılmaz yerini daha da sağlamlaştırmaktadır. Küfür toplumdan topluma değişmekte ve şekillenmektedir. Ancak kadın cinselliğinin pasifliği ve erkek cinselliğinin aktifliği ortak noktalarıdır. Kadın bedeni aşağılanan taraf olmaktadır. Küfür karşısındaki bireyi itibarsızlaştırmak, aşağılamak, küçük düşürmek için kullanılmaktadır. Küfürler sarf edilirken kadın ve kadın bedeni değersizleştirilmektedir. Bu şekilde toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem yeniden üretilmekte hem de güçlendirilmektedir. Küfürün, kökeninde ataerki ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği bulunmaktadır.

Dijital ortamlarda şiddete uğrayan elbette sadece kadınlar değil, şiddeti besleyen ayrımcılık ve eşitsizlik olması bakımından kadınlar daha çok mağdur olmaktadır. Kadınlar dijital ortamlarda, cinsiyetlerine, cinsiyet kimliklerine, güvenliklere yönelik saldırılara maruz kalmaktadır. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet kadına yönelik ayrımcılığın bir tezahürüdür. Kadına yönelik dijital şiddet ve bu durumun sanal ortamlarda yaşanıyor olması daha az etkilememekle beraber faile daha çok yaptırım olanağı sağlamaktadır. İnternetin her an ve her yerden bağlanabilme olanağı bu durumu kolaylaştırmaktadır. Kadınlar uğradıkları dijital şiddet sonucu; her an korku duymakta, güvenlik endişesi yaşamakta, utanmakta ve utandırılmaktadır.

Dijital şiddet kadına yönelik şiddetin devamı durumundadır. Eşitsizlik ve cinsiyetçilik dijital ortamlara da yansımaktadır. Dijital şiddet sanal şiddet, sanal zorbalık, siber zorbalık, siber şiddet gibi kavramlarla karşımıza çıkmakta ve diğer şiddet türleri kadar kadınları mağdur etmektedir. Erkekleri ve çocukları da mağdur ettiği bilinse de köken itibarıyla ayrımcılıktan ve eşitsizlikten kaynaklandığı için kadınların maruz kaldığı şiddet oranı fazladır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bakımından kadınların, erkeklere oranla şiddete uğrama olasılığı daha yüksektir. Birçok çalışmada ortaya konduğu üzere kadınların dijital şiddete uğrama olasılığı da buna dâhil edilmektedir. Ancak dijital şiddete maruz kalan kadınlar ağırlıkta olmak üzere erkelerde maruz kalmaktadır.

Dijital şiddeti uygulayan birey saygın, tanınmış bir erkekse direk mağduru suçlamakta kendisinin yapmayacağını iddia edebilmektedir. Çeşitleri bu kadar fazla olan bir şiddet alanı kadınları olduğu kadar erkekleri de mağdur ettiğini açıklar. Yalnız birtakım farklılıklarla: Dijital şiddet mağduru erkek olduğunda ve hatta karşı tarafta erkek olduğu durumlarda farklılık kendini göstermektedir. Erkekler birbirlerini sanal ortamda tehdit ederken, hakaret

ederken, küfrederken ve şantaj konusu gündeme geldiğinde karşı tarafı hedef almamaktadır. Hedef alınan, şiddete maruz kalan, erkeğin yakınının da ki kadınlar olmaktadır. Kadın ve kadın bedeni küfrün odağı haline gelmektedir. Birçok erkek küfretmeyi “erkeklik” olarak algılamakta ve kullanmaktadır. Bunu yaparken muhatabını değil onun annesini, kardeşini, kızını hedef almaktadır. Kadın cinselliğinin pasifliği üzerinden yüklenerek kadını aşağılamaktadır. Erkek cinselliği yüceltilip, erkeklığe dair haline getirilmektedir. Küfür cinsiyet eşitsizliğini güçlendiren bir araç olmaktadır. Küfrün içeriğini cinsiyetçilik ve erkek egemen bakış açısı biçimlendirmektedir. Cinsiyetçi argo ve küfür dili kadın bedeninin aşağılanması şeklinde kendini şekillendirmektedir. Argo ve küfür dili insan bedeni, ırk, etnik köken, mezhep, hayvan bedeni üzerinden bir aşağılama aracı haline gelmektedir. Burada insan bedeninden kastedilen kadın bedeni olmakta, küfürler sarf edilirken kadın bedeni aşağılanmakta, kadın küfür nesnesi haline gelmektedir. Küfür; şiddeti, cinsel şiddeti besleyen bir işleve sahiptir. Kadını ve kadın bedenini hedef alan küfür söylemleri dilde ataerkil ve cinsiyetçi bir koşullanma olduğunu göstermektedir. Erkek küfrederken kendisine pay çıkartıp yüceltebiliyorken, kadın bedeni ise ters eğilim göstermektedir. Cinsiyetçi küfürler erkek egemen zihniyetin dilidir. Kadınlar gündelik hayatlarının her aşamasında sistematik olarak küfür ve tacize maruz kalmaktadır. Erkeklik erkek olma hali kültürel ve toplumsal alışkanlıklar bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkeklik hem erkekler arasında hem de kadınlar ve erkekler arasındaki güç şekillerinin bir biçimidir.

Dijital ortamlarda kadınlara yönelik siber cinsiyetçilik ön plana çıkmaktadır. Siber zorbalık, siber taciz, siber cinsiyetçilik kadınlara gerçek hayatta olduğu kadar, dijital ortamlarda da mağdur etmektedir. Siber cinsiyetçilik toplumsal cinsiyete dayanmaktadır. Diğer cinsiyet kimliklerini de hedef haline getirirse de kadınlara daha çok hedef almaktadır. Diğer şiddet türlerinden ayrılması cinsiyet kimliğini hedef almasındandır. Siber cinsiyetçilik, cinsiyetçi bir söylem geliştirmektedir. Kadınlar gündelik hayatta karşılaştıkları cinsiyetçi söylem ve eylemlere dijital ortamlarda da maruz bırakılmaktadır. Kadınların dijital ortamlarda gündelik hayatta olduğu kadar küfür ve argo söze maruz bırakılmaktadır. Dijital ortamlar aracılığıyla gelen tehdit, tacizler kadının bedeni ve cinselliğini hedef almaktadır. Kadınlar bu yüzden dijital ortamlarda tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi korkarak hareket etmekte, tedirgin olmaktadır. Yapılan araştırmalarda çevrimiçi ortamın cinsiyet eşitsizliğini teşvik ettiği ortaya konmaktadır. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla sanal alan kamusal alan haline dönüşmektedir. Twitter, facebook, Instagram, sohbet odaları, oyunlar vb. üzerinden insanlar birçok amaç için bir araya gelmektedir. Kadınlar maruz bırakıldıkları dijital şiddet yüzünden sanal alandan uzak durmaya çalışmakta, çevrimiçi oldukları sürece tedirgin olmaktadır. Bu sebeple siber cinsiyetçilik baş göstermektedir.

İnternet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 oldu. Bu oran, bir önceki yıl %75,3'tü. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde; bu oranın erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu görüldü. ([https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-)

Arastirmasi-2020). Yapılan araştırmalara ve BM “Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Siber Şiddet–Dünya geneli Acil Eylem Çağırısı “raporundaki verilere göre tüm dünyada kadınların çevrimiçi şiddete maruz kalma ihtimalini erkeklere göre kadınların 27 kat fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Buradan da anlıyoruz ki toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dijital ortamlarda da söz konusudur. Kadınlar dijital ortamlarda var olurken korku ve endişe duymaktadırlar. Kendilerini çevrimiçi olmaktan alıkoymaya ve bunu iradeleri dışında yapmaktadırlar. Aksi durumlarda tehdit, küfür ve argo sözlere maruz kalmaktadırlar Tam da burada siber cinsiyetçilik tezahür etmektedir. Sıkça karşılaşılan küfür, argo ve tehdit içerikli kelimeler dijital ortamlarda yaygın olduğu görülmekte ve birçok kadını bu duruma maruz bırakmaktadır. Günümüzde insanlar arası iletişim bir parçası haline gelen sanal ortamda da küfürler yaygın hale gelmiş durumda. Cinsiyetçi erkek zorbalığı küfürle yeniden üretiliyor. Küfür tahakkümcü erkek bakış açısının bilinçaltındaki sarsılmaz yerini daha sağlamlaştırmaktadır.

Dijital ortamlarda şiddete uğrayan elbette sadece kadınlar değil, şiddeti besleyen ayrımcılık ve eşitsizlik olması bakımından kadınlar daha çok mağdur olmaktadır. Kadınlar dijital ortamlarda, cinsiyetlerine, cinsiyet kimliklerine, güvenliklere yönelik saldırılara maruz kalmaktadır. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet kadına yönelik ayrımcılığın bir tezahürüdür. Kadına yönelik dijital şiddet ve bu durumun sanal ortamlarda yaşanıyor olması daha az etkilememekle beraber faile daha çok yaptırım olanağı sağlıyor. İnternetin her an ve her yerden bağlanabilme olanağı bu durumu kolaylaştırıyor. Kadınlar uğradıkları dijital şiddette daha az üzülüyor. Her an korku duyuyor, güvenlik endişesi yaşıyor, utanıyor ve utandırılıyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı kadınlar şiddete uğruyor bu şiddet türüne bir yenisi da eklenmiş durumda: dijital şiddet. Gerçek hayatta şiddetin farklı biçimlerine maruz kalan kadınlar şimdilerde dijital ortamlarda da şiddete uğruyor. Çevrimiçi şiddet kadına yönelik şiddetin devamı durumdadır. Eşitsizlik ve cinsiyetçilik dijital ortamlarda yansımaktadır. Dijital şiddet sanal şiddet, sanal zorbalık, siber zorbalık, siber şiddet gibi kavramlarla karşımıza çıkmakta ve diğer şiddet türleri kadar kadınları mağdur etmektedir. Erkekleri ve çocukları da mağdur ettiği bilirse de köken itibariyle ayrımcılıktan ve eşitsizlikten kaynaklandığı için kadınların maruz kaldığı şiddet oranı fazladır.

Küfür toplumdan topluma değişir ve şekillenir. Ancak kadın cinselliğinin pasifliği ve erkek cinselliğinin aktifliği ortak noktalarıdır. Kadın bedeni aşağılanan taraf olur. Küfür karşısındaki kişiyi itibarsızlaştırmak, aşağılamak, küçük düşürmek için kullanılır. Kadın bedeni kullanılarak edilir. Küfürler sar edilirken kadın bedeni değersizleştirilir. Bu şekilde toplumsal cinsiyet rolleri hem yeniden üretilir hem de güçlenir. Küfrün, kökeninde ataerki ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği bulunmaktadır.

Kadınların erkeklere oranla şiddete uğrama olasılığı daha yüksek. Birçok çalışmada ortaya konduğu üzere kadınların dijital şiddete uğrama olasılığı da buna dâhil. Ancak dijital şiddete maruz kalan kadınlar ağırlıkta olmak üzere erkelerde maruz kalmakta. Dijital şiddet hem

kadınları he erklere mağdur etmektedir. Dijital şiddet kendini ısrarlı takip, konum paylaşma, çevrim içi olma durumu, sürekli gelen mail, mesaj şifre paylaşma, fotoğraf video göndermek, cinsel içeriğe sahip mesajlaşmanın paylaşılması tehdidi, intikam pornografisi, herhangi bir kamera aracılığıyla kadınların kıyafetlerinin altından fotoğraf ve video çekilip paylaşma tehdidi, cinsel içeriğe sahip fotoğraf ve videoların yakınlarla paylaşılması tehdidi, kişinin sosyal medya iletişimini kontrol edip sınırlamaya çalışmak şeklinde gösterebilir. Dahası bunu yapan kişi saygın, tanınmış birisi ise direk mağduru suçlamak kendisinin yapmayacağını iddia etmek. Bununla da bitmiyor dijital şiddet çeşitleri birde mağdurun hak ettiğini başta rıza gösterdiğini iddia etmek. Çeşitleri bu kadar fazla olan bir şiddet alanı kadınları olduğu kadar erkekleri de mağdur ettiğini vurgulamıştık yukarıda. Yalnız birtakım farklılıklarla: Dijital şiddet mağduru erkek olduğunda ve hatta karşı tarafta erkek olduğu durumlarda farklılık kendini gösteriyor. Erkekler birbirlerini sanal ortamda tehdit ederken, hakaret ederken, küfrederken ve şantaj konusu gündeme geldiğinde karşı tarafı hedef almıyor. Hedef alınan, şiddete maruz kalan, erkeğin yakınının da ki kadınlar oluyor. Küfrün odağı haline kadın geliyor. Kadın ve kadın bedeni... Birçok erkek küfretmeyi “erkeklik” sayıyor. Bunu yaparken muhababını değil onun annesini, kardeşini, kızını hedef alıyor. Kadın bedeni küfrün odağı haline geliyor. Kadın cinselliğinin pasifliği üzerinden yüklenerek kadını aşağılıyor. Erkek cinselliği yüceltilip, erkekliğe dair haline getiriliyor. Küfür cinsiyet eşitsizliğini güçlendiren bir araç oluyor. Küfrün içeriğini cinsiyetçilik ve erkek egemen bakış açısı biçimlendiriyor. Cinsiyetçi argo ve küfür dili kadın bedeninin aşağılanması şeklinde kendini şekillendiriyor. Argo ve küfür dili insan bedeni, ırk, etnik köken, mezhep, hayvan bedeni üzerinden bir aşağılama aracı haline geliyor. Burada insan bedeninden kastedilen kadın bedeni. Küfürler sarf edilirken kadın bedeni aşağılanıyor. Kadın küfür nesnesi haline geliyor. Küfür şiddeti cinsel şiddeti besleyen bir işleve sahip. Erkeğe sinir boşaltılırken yine erkeğin annesine kardeşine doğru küfürler ediliyor. Ataerkil ve cinsiyetçi bir koşullanma olduğunu gösteriyor. Erkek küfrederken kendisine pay çıkartıp yüceltebiliyor kadın bedeni ise ters eğilim gösteriyor Cinsiyetçi küfürler erkek egemen zihniyetin dilidir. Kadınlar gündelik hayatlarının her aşamasında sistematik olarak küfür ve tacize maruz kalmaktadır. Erkeklik erkek olma hali kültürel ve toplumsal alışkanlıklar bütünü olarak karşımıza çıkar. Erkeklik hem erkekler arasında hem de kadınlar ve erkekler arasındaki güç şakilerinin bir biçimidir.

Dijital ortamlarda kadınlara yönelik siber cinsiyetçilik ön plana çıkmaktadır. Siber zorbalık, siber taciz, siber cinsiyetçilik kadınlara gerçek hayatta olduğu kadar, dijital ortamlarda da mağdur etmektedir. Siber cinsiyetçilik toplumsal cinsiyete dayanmaktadır. Diğer cinsiyet kimliklerini de hedef haline getirirse de kadınlara daha çok hedef almakta demek yanlış olmaz. Diğer şiddet türlerinden ayrılması cinsiyet kimliğini hedef almasındandır. Siber cinsiyetçilik, cinsiyetçi bir söylem geliştirmektedir. Kadınlar gündelik hayatta karşılaştıkları cinsiyetçi söylem ve eylemlere dijital ortamlarda da maruz bırakılmaktadır. Kadınların dijital ortamlarda gündelik hayatta olduğu kadar küfür ve argo söze maruz bırakılmaktadır. Dijital ortamlar aracılığıyla gelen tehdit, tacizler kadının bedeni ve cinselliğini hedef almaktadır.

Kadınlar bu yüzden dijital ortamlarda tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi korkarak hareket etmekte, tedirgin olmaktadır. Yapılan araştırmalarda çevrimiçi ortamın cinsiyet eşitsizliğini teşvik ettiği ortaya konmaktadır. Sosyal medya internet kullanımının yaygınlaşmasıyla sosyal medya kamusal alan haline dönüşmektedir. Twitter, facebook, Instagram, sohbet odaları, oyunlar vb. üzerinden insanlar birçok amaç için bir araya gelmektedir. Kadınlar maruz bırakıldıkları dijital şiddet yüzünden uzak durmaya çalışmakta, çevrimiçi oldukları sürece tedirgin olmaktadır. Bu sebeple siber cinsiyetçilik baş göstermektedir. Cinsiyetçilik dile de yansımaktadır. Öyle ki küfür ve argo kullanımı kadını, kadın bedenini hedef almaktadır. Kadınlar çevrimiçi tehdit ve tacizlerle karşılaşmaktadır. İnternete bağlanma istenilen her an ve her yerden ulaşım olanağı sağlasa da kadınların hayatını kâbusa çevirebiliyor. Sürekli denetim ve izleme mekanizması haline dönüşebilmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Saha çalışması 8 Ekim-31 Aralık 2022 tarihleri arasında online gerçekleştirilmiştir.20-45 yaş aralığında olan Çorum ilinde yaşayan kadınları kapsamaktadır. Toplam 488 kadına anket uygulanmıştır. Yaş ve cinsiyet kotası uygulanmış ve katılımcılar gönüllü olarak katılım sağlamışlardır. Kadına yönelik dijital şiddet –siber zorbalık Çorum örneği konulu bu çalışma kadınların bu konudaki deneyimlerini merkeze almaktadır. Araştırmanın amacı, araştırmanın yapılışı, evren ve örnekleme aşağıda yer verilecektir.

3.2.Araştırmanın Amacı ve Sorunsalı

Bu araştırmanın amacı, Çorum İli ölçeğinde kadına yönelik dijital şiddetin, diğer bir ifadeyle siber zorbalığın boyutlarını ortaya koymaya çalışmaktır. Saha araştırması 17 açık uçlu anket sorusundan oluşmaktadır. Araştırma soruları, kadınların dijital şiddet konusunda bilinçlenmelerini sağlamaya yönelik hazırlanmıştır. Araştırmayla kadınların dijital şiddet kavramından ne anladıkları, dijital şiddet türleri, dijital şiddetle mücadele yöntemleri analiz edilmekte ve kadınların ne sıklıkla dijital şiddete maruz kaldıkları ölçülmektedir. Çünkü dijital şiddet, kişisel hak ve özgürlükler ve bunların korunmasıyla yakından ilişkilidir. Teknolojik gelişmeler, toplumsal suçları dijital alana taşımakta ve kişisel hayatın korunması açısından yeni tedbirler ve düzenlemeler gerektirmektedir. Kadına yönelik şiddet diğer türlerinde olduğu gibi dijital şiddet hususunda da görülmemekte, dillendirilmemektedir. Teknolojinin yaygın kullanımıyla beraber kamusal alan görevi üstlenen dijital platformlarda kadınlar kendilerini temsil hakkı bulmuşlardır. Şiddetin bir türü olan dijital şiddetin yaşanmasıyla beraber bu alanda bozulmaya başlamıştır. Dijital alanda yaşanan şiddet – zorbalık olayları sonrasında kadınlar güven sorunu ve tedirginlik yaşamaktadırlar. Dijital alanda yaşanan bu şiddet –zorbalık olayları diğer şiddet türlerinde olduğu gibi beden ve ruh sağlığı için tehdit oluşturmaktadır. Şiddetin birçok türü bugüne kadar bu alanda çalışan araştırmacılarca ele alınmıştır. Ancak dijital şiddetle alakalı özellikle kadına yönelik – toplumsal cinsiyete yönelik dijital şiddet kadın çalışmaları açısından önemli olmakla beraber çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Dijital şiddet kadın çalışmaları ve kadın hareketinin ele alması gereken önemli bir konudur. Dijital şiddet gerçek dünyada şiddetten ayrı değildir, ayrı düşünülemez. Kadına yönelik şiddet sadece fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet olarak karşımıza çıkmıyor. Bu şiddet türlerinin dışında uzun süredir yaygın olarak dijital şiddet olaylarına rastlanıyor.

3.3.Araştırmanın Yapılışı

Üniversite etik kurulundan izin alınmasından sonraki süreçte çevrimiçi -online olarak hazırlanan anket formu, araştırmanın hedef kitlesini oluşturan katılımcı kadınlara sosyal ağlar üzerinden gönderilmiştir. Verilerin toplanma süresi yaklaşık üç aydır. Çalışma kapsamında ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcı kadınlardan kendilerini bireysel olarak tanımlayan herhangi bir bilgi istenmemiştir.

3.4.Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Kadına Yönelik Dijital Şiddet-Siber Zorbalık anketi ile elde edilmiştir. Kadına Yönelik Dijital Şiddet -Siber Zorbalık anketi araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilmiştir.

3.5.Örneklemin Belirlenmesi

Araştırmanın çalışma evrenini, 20 yaş üstü ve 45 yaş altı Çorum İlinde yaşayan sosyal platformlar kullanıcısı kadınlar oluşturmaktadır. Bu çalışmada Çorum ilinde yaşayan kadınların sayısı için Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerinden yararlanılmıştır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından ulaşılan verilere göre Çorum İli Merkez İlçe örneğinde yaşayan kadınların sayısı 150.470 olduğu görülmüştür. Araştırmanın genel evreni 150.470 kadın nüfusu oluştururken, çalışma evrenini 66.720 kadın nüfusu oluşturmaktadır. Çalışma evreninin tümüne ulaşmak olanaksız olduğundan evrenden örneklem alma yolu tercih edilmiştir. Çalışma kapsamında elektronik ortamda Google form üzerinden hazırlanan anket formu yine elektronik ortamda sosyal platformlar üzerinden kadınlara gönderilmiştir. Çalışma evrenini güvenilir olarak temsil edecek örneklem için anket uygulanacak kadın sayısı, ankette yer alan soru sayısının 5,10,15 katı olarak kabul görmektedir. Bazı çalışmalarda bu sayının asgari 300-400 arasında olması gerektiği belirtilmektedir. Basit olasılıklı, katmanlı, küme örnekleme olup olmamasına göre bu sayılar bazı programlarla (Stata) hesaplanabilmektedir. Bu araştırma sosyal bilimler alanında toplumsal olayları ve olguları açıklamaya ve anlamaya yönelik amaçlı örnekleme tipine uygun düşmektedir. Bu yöntemle Çorum İli genelinde yaklaşık 600 kadına ulaşılmış gerçekleştirilen anketlerden 488 'i geçerli kabul edilmiştir.

3.6.Anket ile İlgili Genel Bilgiler

Araştırma kapsamında veriler Kadına Yönelik Dijital Şiddet-Siber Zorbalık anketi ile toplanmıştır. Bu anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş ilgili literatür taraması ve daha önce yapılan araştırmalardan sorular derlenerek hazır hale getirilmiştir. Anket iki bölüme ayrılmış, ilk bölüm 17 sorudan, ikinci bölüm demografik bilgiler içeren dört sorudan oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünü oluşturan 17 sorudan beş tanesi 3'lü likert olarak (evet, hayır, kararsızım) seçilmiştir. Ankette kadınların dijital şiddet algıları, dijital şiddete uğrama sıklıkları, dijital şiddete kim tarafından maruz bırakıldığı, dijital şiddetin türü, dijital şiddetin

hangi platformlar üzerinden gerçekleştiği, dijital şiddetle mücadele yöntemleri, dijital şiddete neden maruz kalmış olabileceği sorulmuştur. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek üzere yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi ile ilgili bilgiler istenmiştir. Demografik bilgilerle (yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi) dijital şiddet arasındaki ilişki de incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen demografik bilgilerden kontrol değişkeni olarak yararlanılmıştır.

3.7. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların yaş aralığıyla ilgili olarak 20-25 yaş arası 156, 26-30 yaş arası 169, 31-35 yaş arası 108, 36-40 yaş arası 38, 41-45 yaş arası 17 kadından oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında lisans mezunu kadınların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Eğitim bilgileriyle ilgili olarak 22 ilköğretim mezunu, 81 ortaöğretim mezunu, 136 kadının ön lisans mezunu, 211 kadının lisans mezunu ve 38 kadının yüksek lisans ve üzeri mezunu olduğu görülmektedir.

3.8. Demografik Bilgilere İlişkin Veriler

Tablo 3.1 .Katılımcıların yaş bilgisine yönelik veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
20-25 yaş aralığı	156	32,0	32,0	32,0
26-30 yaş aralığı	169	34,6	34,6	66,6
31-35 yaş aralığı	108	22,1	22,1	88,7
36-40 yaş aralığı	38	7,8	7,8	96,5
41-45 yaş aralığı	17	3,5	3,5	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların yaş bilgisine yönelik veriler şu şekildedir; %32'si (156) 20 ve 25 yaş aralığında, %34,6'sı (169) 26 ve 30 yaş aralığında, %22,1'i (108) 31 ve 35 yaş aralığında, %7,8 (38) 36 ve 40 yaş aralığında, %3,5 (17) 41 ve 45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 26-30 yaş aralığında olan kadınların ankete daha çok katılım sağladığı görülmektedir. 41-45 yaş aralığında olan kadınlar yapılan anket çalışması içinde en az katılım gösteren yaş grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Görece yaşı daha küçük olan kadınlar sayıca çok olsalar da "Kadına Yönelik Dijital Şiddet" konusuna ilgi duyan ve ankete katılan kadınlar çoğunlukla 26-30 yaş aralığında olan kadınlardır.

Tablo 3.2. Katılımcıların eğitim düzeyine ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
İlköğretim	22	4,5	4,5	4,5
Ortaöğretim	81	16,6	16,6	21,1
Ön Lisans	136	27,9	27,9	49,0
Lisans	211	43,2	43,2	92,2
Yüksek Lisans	38	7,8	7,8	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların, %4,5'i (22) ilköğretim, %16,6'sı (81) ortaöğretim, %27,9'u (136) ön lisans, %43,2'si (211) lisans %7,8'i (38) yüksek lisans mezunudur. Katılımcılardan birçoğu yükseköğrenim görmüş kadınlardan oluşmaktadır.211 kadın lisans mezunu,136 kadın ön lisans mezunudur, yükseköğrenim gören kadınların yapılan anket çalışmasına ilgi duyduğu görülmektedir. Anket çalışması içinde ilköğretim mezunu kadınların sayısının az olduğu görülmekte ve buradan çıkan sonuca göre; eğitim seviyesi düşük olan kadınlar araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasına daha az ilgi gösterdiği görülmektedir.

Tablo 3. 3.Katılımcıların meslek bilgilerine ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
valid				
İşsiz	125	25,6	25,6	25,6
Serbest çalışan	37	7,6	7,6	33,2
Kamu çalışanı	92	18,9	18,9	52,0
Özel sektör	137	28,1	28,1	80,1
Ev kadını	97	19,9	19,9	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların, %25,6'sı (125) işsiz, %7,6'si (37) serbest çalışan, %18,9'u (92) kamu çalışanı, %28,1'i (137) özel sektör, %19,9'u (97) ev kadınıdır. Katılımcıların bir çoğunluğu işsiz ve özel sektör çalışanından oluşmaktadır. Araştırma içinde meslek grubu olarak serbest çalışan kadınların sayıca azınlıkta olduğu görülmektedir. Özel sektör çalışanı kadınlar araştırmaya daha ilgili olduğu görülmektedir. Özel sektör çalışanı kadınlardan sonra işsiz kadınlar ikinci çoğunluğu oluşturmakta ve araştırmaya ilgi duydukları ortadadır. Kısaca Kadına Yönelik Dijital Şiddet konusuna özel sektör çalışanı ve işsiz kadınlar daha çok ilgi göstermiştir.

Tablo 3.4.Katılımcıların gelir düzeyine ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geliri yok	142	29,1	29,1	29,1
Düzenli bir geliri yok	54	11,1	11,1	40,2
Düşük	42	8,6	8,6	48,8
Orta	191	39,1	39,1	87,9
Yüksek	59	12,1	12,1	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların, %29,1'i (142) geliri yok, %11,1'i (54) düzenli bir geliri yok, %8,6'sı (42) düşük, %39,1'i (191) orta gelirli, %12,1'i (59) yüksek gelirli olduğu görülmektedir. Katılımcıların birçoğu geliri olmayan veya orta gelirli kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların çoğu orta gelirlidir. İkinci çoğunluğu geliri olmayan kadınlar oluşturmuş yani orta gelirli veya herhangi bir geliri olmayan kadınlar araştırmaya daha çok katılım sağlamışlardır.

3.9. Dijital Şiddeti Uygulayan Faile İlişkin Veriler

Tablo 3. 5. Faile ilişkin bilgiler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Tanımadığım biri /birileri/anonim hesaplar	391	80,1	80,1	80,1
Tanıdığım biri/aileden biri/Akraba/Arkadaş	33	6,8	6,8	86,9
Troller	41	8,4	8,4	95,3

Eski sevgili/eski partner	18	3,7	3,7	99,0
Sevgili/eş/partner	5	1,0	1,0	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Tablo 3.5.de dijital şiddeti gerçekleştiren failin kim olduğu sorusuna verilen yanıtlar şu şekildedir; katılımcıların %80,1'i (391) tanımadığım biri/ birileri /anonim hesaplar, %6,8'i (33) tanıdığım biri/ aileden biri/ akraba/arkadaş, %8,4'ü (41) troller, %3,7'si (18) eski sevgili / eski eş, %1'i (5) sevgili eş seçeneğini işaretlemiştir. Tablodan elde edilen verilere göre katılımcıların neredeyse tamamına yakını tanımadığı biri/birileri veya anonim hesaplardan dijital şiddete maruz bırakılmıştır. Dijital şiddetin yaygın olmasında kimliği saklayabilme imkânı tanınması ve anonim kalabilme özelliği etkilidir. Aynı zamanda birçok insana kolayca ulaşabilme, iletişime geçme imkânı sağlaması dijital şiddeti yaygın hale getirmekte ve internete erişimin ve teknolojinin yaygın olması teknolojinin olumsuz yönü olarak burada da karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya katılan, dijital şiddete maruz kalan kadınların çoğunluğu tanımadığı hesaplar veya anonim hesaplar tarafından dijital şiddete maruz bırakılmıştır. Çorum'da yaşayan kadınlarla gerçekleştirilen anket çalışmasında dijital şiddeti uygulayan, kadınların tanımadığı biri /birileri veya anonim hesaplar olmuştur.

3.10. Dijital Şiddete Maruz Kalma Nedenlerine İlişkin Veriler

Tablo 3.6. Dini görüşlerinden kaynaklandığını düşünen katılımcı verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	67	13,7	13,7	13,7
Hayır	377	77,3	77,3	91,0
Kararsızım	44	9,0	9,0	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddete neden olan unsur olarak dini görüşlerden kaynaklandığını düşünen katılımcı sayısına yönelik şu veriler elde edilmiştir: Katılımcıların %13,7'si (67) evet, %77,3'ü (377) hayır, %9'u (44) kararsızım cevabını vermiştir. Katılımcıların birçoğu hayır cevabını vermiştir. Katılımcılar dijital şiddete uğrama nedeni olarak dini görüşlerin belirleyici olmadığı kanaatindedir. Katılımcıların çoğunluğu dini görüşlerin dijital şiddete neden olmadığını düşünmektedir.

Tablo 3.7.Mezhebinden kaynaklandığımı düşünen katılımcı verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	53	10,9	10,9	10,9
Hayır	364	80,7	80,	91,6
Kararsızım	41	8,4	8,4	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetin bağlı bulunan mezhepten kaynaklandığı görüşüyle alakalı şu veriler elde edilmiştir: Katılımcıların %10,9'u (53) evet, %80,7'ü (394) hayır, %8,4'ü (41) kararsızım cevabını vermiştir. Tablodan çıkan sonuca göre; katılımcıların çoğunluğu hayır cevabını vermiş ve mezhebin dijital şiddete uğramada etkili olmadığı görüşündedir.

Tablo 3.8.Etnik kimliğinden kaynaklandığımı düşünen katılımcı verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	57	11,7	11,7	11,7
Hayır	391	80,1	80,1	91,8
Kararsızım	40	8,2	8,2	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetin etnik kimlikten kaynaklandığı -kaynaklanmadığı sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir: Katılımcıların %11,7'si (57)evet, %80,1'i (391) hayır, %8,2'si (40) kararsızım cevabını vermiştir. Katılımcıların dijital şiddete uğrama nedeni olarak etnik kimliğin belirleyici olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların çoğu dijital şiddetin etnik kimliğinizden kaynaklandığımı düşünüyor musunuz? sorusuna hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.9 Siyasi görüşünden kaynaklandığımı düşünen katılımcı verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	86	17,6	17,6	17,6
Hayır	363	74,4	74,4	92,0
Kararsızım	39	8,0	8,0	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetin siyasi görüşünden kaynaklandığı-kaynaklanmadığı sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir: Katılımcıların %17,6'si (86) evet, %74,4'ü (363) hayır, %8'i (39) kararsızım cevabını vermiştir. Katılımcılar siyasi görüşün dijital şiddete uğramada belirleyici olmadığı görüşündedir. Katılımcıların birçoğu hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.10.Cinsiyetinden kaynaklandığını düşünen katılımcı verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	238	48,8	48,8	48,8
Hayır	207	42,4	42,4	91,2
Kararsızım	43	8,8	8,8	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetin cinsiyetten kaynaklandığı-kaynaklanmadığı sorusuna şu şekilde cevaplar verilmiştir: Katılımcıların %48,8'i (238) evet, %42,4 (207) hayır, %8,8'i (43) kararsızım cevabını vermiştir. Araştırmaya konu olan kadınların cinsiyetlerinden dolayı şiddete maruz kalmaları yani siyasi görüş, etnik kimlik, mezhep, dini görüş gibi unsurların belirleyici olmadığı olsa dahi kadınların hem bu nedenler hem de cinsiyetlerinden dolayı bir kez daha şiddete maruz kalmaları görüşü soruya verilen cevaplarla desteklenmiş bulunmaktadır. Kadınlar sadece kadın olmalarından kaynaklı yani toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmaktadır, araştırmaya katılan kadınların görüşleriyle de desteklenmiş bulunmakta ve Çorum'da yaşayan kadınlarla gerçekleştirilen anket çalışmasında kadınlar şiddetin cinsiyetlerinden kaynaklandığı görüşünde oldukları ortaya konmuştur. Kadın olmalarından dolayı şiddete bir kez daha maruz kalmaları ve yöneltilen bu soruya verilen cevapla tutarlı olarak katılımcıların birçoğu cinsiyetinizden ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz? Sorusuna evet cevabını vermiştir.

3.11.Dijital Şiddet ile Baş Etme Yöntemlerime İlişkin Veriler

Tablo 3.11.Dijital şiddetle baş etme yöntemine ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Hiçbir şey yapmıyorum	139	28,5	28,5	28,5
Ekran görüntüsü alıyorum	181	37,1	37,1	65,6
Hesap bilgilerimi değiştiriyorum (profil ismi-resmi)	95	19,5	19,5	85,0
Valid Hesaplarımı tamamen kapatıyorum	25	5,1	5,1	90,2
Hesaplarımı bir süreliğine donduruyorum	48	9,8	9,8	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Tablo 3.11.de yer alan verilere göre; katılımcıların %28,3'ü (139) hiçbir şey yapmıyorum, %37,1 (181) ekran görüntüsü alıyorum, %19,5'i (95) hesap bilgilerimi değiştiriyorum (Profil resmi, profil resmi), %5,1'i (25) hesaplarımı tamamen kapatıyorum, %9,8'i (48) hesaplarımı bir süreliğine donduruyorum. Ankete katılan kadınların dijital şiddet ile baş etme yöntemi olarak çoğu kadın ekran görüntüsü alma yöntemini tercih etmiştir. Hesaplarımı tamamen kapatıyorum seçeneğini işaretleyen kadın sayısı az gözükmekte ve buradan çıkan sonuç kadınların dijital şiddet karşısında dijital alanı terk etmediği görülmektedir. Hiçbir şey yapmıyorum seçeneğini işaretleyen kadınların ikinci çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Kadınların dijital şiddeti yeterince önemsemediği veya ciddiye almadığı sonucu çıkarılmaktadır.

Tablo 3.12.Engelleme-bloklama yapanlara ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	434	88,9	88,9	88,9

Hayır	10	2,0	2,0	91
Bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum	10	3,5	3,5	94,5
Zaman zaman yapıyorum	12	2,5	2,5	96,9
Fikrim yok	15	3,1	3,1	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetle baş etme yöntemlerine ilişkin engelleme-bloklama yapanlara ilişkin verilen cevaplar şu şekildedir: Katılımcıların %88,9'u (434) evet, %2'si (10) hayır, %3,5'i (17) bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum, %2,5'i (12) zaman zaman yapıyorum, %3,1'i (15) fikrim yok cevabını vermiştir. Tablodan çıkan sonuca göre; dijital şiddet ile baş etme yöntemi olarak kadınların neredeyse tamamına yakını engelleme-bloklama yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.13. Uygulama içinde şikâyet edenlere ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	347	71,1	71,1	71,1
Hayır	46	9,4	9,4	80,5
Bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum	57	11,7	11,7	92,2
Zaman zaman yapıyorum	18	3,7	3,7	95,9
Fikrim yok	20	4,1	4,1	100,0
Total	48	100,0	100,0	

Baş etme yöntemi olarak uygulama içinde şikâyet edip –etmediği sorusuna ilişkin veriler şu şekildedir: Katılımcılardan %71,1'i (347) evet, %9,4'ü (46) hayır, %11,7'si (57) bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum, %3,7'si (18) zaman zaman yapıyorum, %4,1 (20) kişi fikrim yok cevabını vermiştir. Çorum'da yaşayan kadınların, dijital şiddet ile mücadele etme yöntemi olarak; uygulama içinde şikâyet etme yöntemini tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 3.14. Yaşadığı şiddet eylemini yakın çevresi ile paylaşanlara ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	248	50,8	50,8	50,8
Hayır	86	17,6	17,6	68,4
Zaman zaman paylaşıyorum	127	26,0	26,0	94,5
Bu yöntem işe yaramıyor	11	2,3	2,3	96,7
Fikrim yok	16	3,3	3,3	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Şiddet karşısında bu durumu yakın çevrenizle paylaşıyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir: Katılımcılardan %50,8'i (248) evet, %17,6'si (86) hayır, %26'sı (127) zaman zaman paylaşıyorum, %2,3'ü (11) bu yöntem işe yaramıyor, %3,3'ü (16) fikrim yok cevabını vermiştir. Yaşanılan şiddet eylemini yakın çevreyle paylaşma durumu araştırmaya katılan kadınların baş etme yöntemi olarak tercihleri arasındadır. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu evet yanıtını vermiştir.

Tablo 3.15.Hukuki yollara başvuranlara ilişkin veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	95	19,5	19,5	19,5
Hayır	294	60,2	60,2	79,7
Bundan haberdar değilim	17	3,5	3,5	83,2
Başvuru yapmayı düşünüyorum	45	9,2	9,2	92,4
Fikrim yok	37	7,6	7,6	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Dijital şiddetle baş etme yöntemi olarak hukuki yollara başvuru yapan yapmayanlara ilişkin veriler şu şekildedir: Dijital şiddete maruz kalmanız durumunda hukuki yollara başvuru yapıyor musunuz sorusuna verilen cevaplar, %9,5'i (95) evet, %60,2'si (294) hayır, %3,5'i (17) bundan haberdar değilim, %9,2'si (45) başvuru yapmayı düşünüyorum, %7,6'sı (37) fikrim yok cevabını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu Hayır yanıtını vermiştir. Dijital şiddet karşısında hukuki yollara başvuru yapanlara ilişkin sayı oldukça düşüktür, bu durum Çorum'da da benzerlik gösterdiği yapılan araştırmayla ortaya konmuştur. Dijital şiddetin

yeterince önemsenmediği, ciddiye alınmadığı ve bu yüzden hukuki yollara başvurulmadığı düşünülmektedir.

3.12.Dijital Şiddet Algısına Yönelik Veriler

Tablo 3.16.Katılımcıların dijital şiddet algılarına yönelik veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	397	81,4	81,4	81,4
Hayır	37	7,6	7,6	88,9
Ne evet ne hayır	20	4,1	4,1	93,0
Valid Yakın zamanda sıkça duyuyorum	26	5,3	5,3	98,4
Fikrim yok	8	1,6	1,6	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların dijital şiddet algılarına ilişkin veriler tablo 3.16.da gösterilmiştir. Katılımcıların %81,4'ü (397) evet seçeneğini, %7,6'sı (37) hayır seçeneğini, %4,1'i (20) ne evet ne hayır seçeneğini, %5,3'ü (26) yakın zamanda sıkça duyuyorum seçeneğini, %1,6'sı (8) fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu dijital şiddet kavramı hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde Çorum'da yaşayan kadınların dijital şiddet algılarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.17.Katılımcıların dijital şiddet algısı meslek ve eğitim ilişkisine yönelik veriler

Teknoloji kullanılarak birini-birilerini rahatsız eden, zarar veren davranışların tümüne dijital şiddet denilmektedir. Dijital şiddet, siber şiddet, siber zorbalık, çevrimiçi şiddet, çevrimiçi taciz gibi farklı terimlerde kullanılmaktadır. Bu kavramları daha önce duydunuz mu?	Eğitim durumu					Total
	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Evet Mesleği İşsiz	3	4	34	59	6	106

		Serbest Çalışan	0	4	8	16	3	31
		Kamu Çalışanı	0	6	17	42	15	80
		Özel Sektör	1	19	26	56	12	114
		Ev Kadını	10	21	24	9	2	66
	Total		14	54	109	182	38	397
		İşsiz	0	4	2	0		6
		Serbest çalışan	0	1	2	0		3
Hayır	Mesleği	Kamu çalışanı	1	0	1	1		3
		Özel sektör	4	2	3	3		12
		Ev kadını	1	6	3	3		13
	Total		6	13	11	7		37
		İşsiz	0	1	3	4		8
		Serbest Çalışan	0	1	0	0		1
Ne evet ne hayır	Mesleği	Kamu Çalışanı	0	0	0	1		1
		Özel Sektör	0	0	0	2		2
		Ev Kadını	1	1	4	2		8
	Total		1	3	7	9		20
		İşsiz	0	0	2	2		4
		Serbest Çalışan	0	0	1	1		2
Yakın zamanda sıkça duyuyorum	Mesleği	Kamu Çalışanı	0	0	2	4		6
		Özel Sektör	0	4	2	0		6
		Ev Kadını	1	4	2	1		8
	Total		1	8	9	8		26
Fikrim yok	Mesleği	İşsiz		0		1		1

		Kamu Çalışanı		0		2		2
		Özel Sektör		1		2		3
		Ev Kadını		2		0		2
	Total			3		5		8
		İşsiz	3	9	41	66	6	125
		Serbest çalışan	0	6	11	17	3	37
	Mesleği	Kamu çalışanı	1	6	20	50	15	92
		Özel sektör	5	26	31	63	12	137
		Ev kadını	13	34	33	15	2	97
Total	Total		22	81	136	211	38	488

Katılımcılara dijital şiddet kavramını daha önce duydunuz mu? Sorusuna ilişkin veriler şu şekildedir; 397 katılımcı evet, 37 katılımcı hayır, 20 katılımcı evet ne hayır, 26 katılımcı yakın zamanda sıkça duyuyorum, 8 katılımcı fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Soruya evet yanıtını veren katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin lisans düzeyinde eğitim alanların sayısı 182, ön lisans düzeyinde olanların 109, ortaöğretim 54, yüksek lisans 38, ilköğretim düzeyinde 14 katılımcının olduğu görülmektedir. Mesleklerine ilişkin 106'sı işsiz, 114'ü özel sektör, 80'i kamu çalışanı, 66'sı ev kadını, 31'i serbest çalışan olduğu görülmektedir. Soruya hayır cevabını veren 37, ne evet ne hayır cevabını veren 20, yakın zamanda sıkça duyuyorum cevabını veren 26, fikrim yok cevabını veren 8 katılımcı olduğu saptanmıştır. Dijital şiddet kavramını duyan çoğunlukla lisans düzeyinde ve ön lisans düzeyinde eğitim görmüş ve özel sektör çalışanı veya işsiz kadınlardır. Katılımcıların dijital şiddet algısı eğitim ve meslek ilişkisine yönelik tablo incelendiğinde yükseköğrenim görmüş, işsiz ve özel sektör çalışanı kadınların kavram hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Buradan çıkan sonuca göre eğitim düzeyi ve dijital şiddet algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu açıktır.

Tablo 3.18. Katılımcıların dijital şiddet algısı, meslek ve yaş ilişkisine yönelik veriler

Teknoloji kullanılarak birini-birilerini rahatsız eden, zarar veren	Yaş aralığı	Total
---	-------------	-------

davranışların tümüne dijital şiddet denilmektedir. Dijital şiddet, siber şiddet, siber zorbalık, çevrimiçi şiddet, çevrimiçi taciz gibi farklı terimlerde kullanılmaktadır. Bu kavramları daha önce duydunuz mu?			20-25 yaş aralığı	26-30 yaş aralığı	31-35 yaş aralığı	36-40 yaş aralığı	41-45 yaş aralığı	
Evet	Mesleği	İşsiz	80	19	5	2	0	106
		Serbest çalışan	13	9	7	0	2	31
		Kamu çalışanı	6	24	28	14	8	80
		Özel sektör	20	54	35	4	1	114
		Ev kadını	7	36	13	8	2	66
		Total	126	142	88	28	13	397
Hayır	Mesleği	İşsiz	5	1	0	0		6
		Serbest çalışan	3	0	0	0		3
		Kamu çalışanı	0	1	2	0		3
		Özel sektör	1	2	5	4		12
		Ev kadını	1	3	4	5		13
		Total	10	7	11	9		37
Ne evet ne hayır	Mesleği	İşsiz	6	2	0		0	8
		Serbest çalışan	0	0	1		0	1
		Kamu çalışanı	1	0	0		0	1
		Özel sektör	1	1	0		0	2
		Ev kadını	0	6	1		1	8
		Total	8	9	2		1	20
Yakın zamanda sıkça duyuyorum	Mesleği	İşsiz	4	0	0	0	0	4
		Serbest çalışan	1	1	0	0	0	2
		Kamu çalışanı	2	2	0	0	2	6
		Özel sektör	0	4	2	0	0	6
		Ev kadını	3	2	1	1	1	8
		Total	10	9	3	1	3	26
Fikrim yok	Mesleği	İşsiz	1	0	0			1
		Kamu çalışanı	0	2	0			2
		Özel sektör	1	0	2			3

		Ev kadını	0	0	2			2
	Total		2	2	4			8
		İşsiz	96	22	5	2	0	125
		Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37
Total	Mesleği	Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92
		Özel sektör	23	61	44	8	1	137
		Ev kadını	11	47	21	14	4	97
	Total		156	169	108	38	17	488

Kadınların dijital şiddet algısını ölçmeye yönelik sorulan soruyla meslek ve yaş arasında ilişki olup olmaya yukarıdaki tabloda incelenmiştir. Dijital şiddet kavramını duydum diyenlerin sayısı büyük çoğunluğu 397 sayısı ile büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunun büyük kısmı 26-30 yaş Aralığında (142) ve özel sektör (54) kamu çalışanı (24) çalışandır. Bunu 20-25 yaş Aralığı (126) takip etmektedir. Dijital şiddet kavramını duyanların büyük kısmı 26-30 yaş aralığında ve özel sektör çalışandır. 41-45 yaş aralığında olanların sayısı en az (13) çıkmıştır. Dijital şiddet algısı yaş -meslek arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu soruya duydum şeklinde cevap veren kadınların çoğunluğu 20-30 yaş aralığında ve çalışan kadınlardan oluşmaktadır. Yaşı daha küçük, işsiz ve özel sektör çalışanı kadınların dijital şiddet kavramı hakkında bilgi sahibi görülmekte yaş ve dijital şiddet algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 3.19. Katılımcıların dijital şiddet algısı, gelir ve eğitim arasındaki ilişkisine yönelik veriler

Teknoloji kullanılarak birini-birilerini rahatsız eden, zarar veren davranışların tümüne dijital şiddet denilmektedir. Dijital şiddet, siber şiddet, siber zorbalık, çevrimiçi şiddet, çevrimiçi taciz gibi farklı terimlerde kullanılmaktadır. Bu kavramları daha önce duydunuz mu?	Eğitim durumu					Total		
	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans			
Evet	Gelir düzeyi	Geliri yok	6	18	33	52	4	113

		Düzenli bir geliri yok	2	5	12	26	1	46
		Düşük	3	4	14	12	4	37
		Orta	2	23	45	58	21	149
		Yüksek	1	4	5	34	8	52
	Total		14	54	109	182	38	397
		Geliri yok	0	4	5	0		9
		Düzenli bir geliri yok	0	2	0	0		2
Hayır	Gelir düzeyi	Düşük	0	3	1	0		4
		Orta	6	4	5	5		20
		Yüksek	0	0	0	2		2
	Total		6	13	11	7		37
		Geliri yok	1	2	4	5		12
		Düzenli bir geliri yok	0	0	2	2		4
Ne evet, ne hayır	Gelir düzeyi	Düşük	0	1	0	0		1
		Orta	0	0	1	1		2
		Yüksek	0	0	0	1		1
	Total		1	3	7	9		20
		Geliri yok	0	0	3	4		7
		Düzenli bir geliri yok	0	1	0	1		2
Yakın zamanda sıkça duyuyorum	Gelir düzeyi	Orta	0	6	6	1		13
		Yüksek	1	1	0	2		4
	Total		1	8	9	8		26
		Geliri yok		0		1		1
Fikrim yok	Gelir düzeyi	Orta		3		4		7
	Total			3		5		8
		Geliri yok	7	24	45	62	4	142
Total	Gelir düzeyi	Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54

	Düşük	3	8	15	12	4	42
	Orta	8	36	57	69	21	191
	Yüksek	2	5	5	39	8	59
Total		22	81	136	211	38	488

Yukarıda ki tabloda, dijital şiddet algısı eğitim ve gelir düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. 488 kadından neredeyse tamamına yakını (397) dijital şiddet kavramını daha önce duydunuz mu? Sorusuna evet cevabını vermiştir. Evet, cevabını veren kadınların çoğunluğu lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim görmüş ve orta gelirli veya geliri yoktur. Dijital şiddet algısı eğitim ve gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu açıktır. Yükseköğrenim görmüş herhangi bir geliri olmayan veya orta gelirli kadınların dijital şiddet algısı yapılan araştırma sonucu yüksek çıkmıştır.

3.13. Dijital Şiddete Maruz Kalmaya Yönelik Veriler

Tablo 3.20. Katılımcıların dijital şiddete maruz kalmalarına ilişkin veriler

Evet uğradım	149	30,5	30,5	30,5
Hayır uğramadım	225	46,1	46,1	76,6
Sadece bir dönem uğradım	64	13,1	13,1	89,8
Fikrim yok	16	3,3	3,3	93,0
Kararsızım	34	7,0	7,0	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların dijital şiddete maruz kalma oranları tablo 3.20.'de yer almaktadır. Katılımcılardan %30,5'i (149) evet uğradım, %46,5'i (225) hayır uğramadım, %13,1'i (64) sadece bir dönem uğradım, %3,3'ü (16) fikrim yok, %7'i (34) kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların yarısına yakını dijital şiddete uğramadığını belirtse de ankette yer alan diğer sorulara verilen cevaplar katılımcıların neredeyse tamamına yakınının dijital şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra evet uğradım ve sadece bir dönem uğradım seçeneklerini işaretleyen kadınlar, hayır uğramadım seçeneğini işaretleyen kadın sayısına yakındır.

Tablo 3.21.Dijital şiddete maruz kalma ve meslek, eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?			Eğitim durumu					Total
			İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Evet uğradım	Mesleği	İşsiz	2	4	13	20	2	41
		Serbest çalışan	0	2	1	11	2	16
		Kamu çalışanı	0	1	7	17	7	32
		Özel sektör	0	8	11	22	5	46
		Ev kadını	1	5	6	2	0	14
		Total	3	20	38	72	16	149
Hayır uğramadım	Mesleği	İşsiz	0	5	20	13	2	40
		Serbest çalışan	0	1	9	3	0	13
		Kamu çalışanı	1	2	9	29	5	46
		Özel sektör	5	9	11	27	7	59
		Ev kadını	11	27	18	9	2	67
		Total	17	44	67	81	16	225
Sadece bir dönem uğradım	Mesleği	İşsiz		0	6	23	2	31
		Serbest çalışan		2	1	2	0	5
		Kamu çalışanı		0	4	1	2	7
		Özel sektör		8	3	7	0	18
		Ev kadını		0	3	0	0	3
Total		10	17	33	4	64		
Fikrim yok	Mesleği	İşsiz		0	2	1	0	3

		Serbest çalışan		1	0	0	0	1
		Kamu çalışanı		1	0	0	1	2
		Özel sektör		0	1	2	0	3
		Ev kadını		0	4	3	0	7
	Total			2	7	6	1	16
		İşsiz	1	0	0	9	0	10
		Serbest çalışan	0	0	0	1	1	2
	Mesleği	Kamu çalışanı	0	2	0	3	0	5
		Özel sektör	0	1	5	5	0	11
		Ev kadını	1	2	2	1	0	6
	Total		2	5	7	19	1	34
		İŞSİZ	3	9	41	66	6	125
		Serbest çalışan	0	6	11	17	3	37
	Mesleği	Kamu çalışanı	1	6	20	50	15	92
		Özel sektör	5	26	31	63	12	137
		Ev kadını	13	34	33	15	2	97
	Total		22	81	136	211	38	488

Katılımcılara dijital şiddete uğrayıp uğramadığı internet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı? Şeklinde sorulmuştur. Katılımcıların 149'u evet uğradım, 225'i hayır uğramadım, 64'ü sadece bir dönem uğradım, 16'sı fikrim yok, 34'ü kararsızım seçeneğini işaretlemişlerdir. Hayır, cevabını verenlerin eğitim düzeylerine ilişkin; 81'i lisans, 67'si ön lisans, 44'ü orta öğretim, 17'si ilköğretim, 16'sı yüksek lisans düzeyinde eğitim gördüğü verilerine ulaşılmıştır. Sadece bir dönem uğradım seçeneğini işaretleyen katılımcıların 33'ü lisans, 17'si ön lisans, 10'nu orta öğretim, 4'ü yüksek lisans düzeyinde eğitim gördüğü verilerine ulaşılmıştır. Bu seçeneği işaretlerin kadınların mesleklerine ilişkin veriler şu şekildedir; işsiz 31, serbest çalışan 5, kamu çalışanı 7, özel sektör 18, ev kadını 3 katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Fikrim yok seçeneğini işaretleyen işsiz sayısı 3, serbest çalışan sayısı 1, kamu çalışanı 2, özel sektör 3, ev kadını 7 olmak üzere toplam 16 kadından oluşmaktadır.

Kararsızım seçeneğini işaretleyen işsiz sayısı 10, serbest çalışan 2, kamu çalışanı 5, özel sektör 11, ev kadını 6 olarak tespit edilmiş ve toplamda 34 kadın bu seçeneği işaretlemiştir. Soruya cevap kadınlarla ilgili çoğunluğunun özel sektör çalışanı ya da işsizlerden oluştuğu görülmekle beraber yüksek öğrenim görmüş kadın sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Dijital şiddete uğrayan kadınların çoğunluğunu özel sektör çalışanı veya işsiz ve yüksek öğrenim görmüş kadınlar oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda; yükseköğrenim görmüş, özel sektör çalışanı kadınlar dijital şiddete daha fazla maruz kalmıştır.

Tablo 3.22. Dijital şiddete maruz kalma ve eğitim düzeyi ve yaş arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?			Yaş aralığı					Total
			20-25 yaş aralığı	26-30 yaş aralığı	31-35 yaş aralığı	36-40 yaş aralığı	41-45 yaş aralığı	
Evet uğradım	İşsiz		34	7	0	0	0	41
		Serbest çalışan	11	2	3	0	0	16
	Mesleği	Kamu çalışanı	6	15	7	1	3	32
		Özel sektör	10	17	17	2	0	46
	Ev kadını	2	8	2	2	0	14	
	Total		63	49	29	5	3	149
Hayır uğramadım	İşsiz		28	9	1	2	0	40
		Serbest çalışan	5	3	4	0	1	13
	Mesleği	Kamu çalışanı	2	12	18	12	2	46
		Özel sektör	10	30	13	6	0	59
	Ev kadını	6	31	15	12	3	67	
	Total		51	85	51	32	6	225
Sadece bir dönem uğradım	Mesleği	İşsiz	25	4	2		0	31
		Serbest çalışan	1	3	0		1	5

		Kamu çalışanı	1	0	3		3	7
		Özel sektör	0	9	9		0	18
		Ev kadını	0	3	0		0	3
	Total		27	19	14		4	64
		İşsiz	3	0	0		0	3
		Serbest çalışan	0	0	1		0	1
Fikrim yok		Kamu çalışanı	0	1	0		1	2
		Özel sektör	1	1	1		0	3
		Ev kadını	1	2	4		0	7
	Total		5	4	6		1	16
		İşsiz	6	2	2	0	0	10
		Serbest çalışan	0	2	0	0	0	2
Kararsızım	Mesleği	Kamu çalışanı	0	1	2	1	1	5
		Özel sektör	2	4	4	0	1	11
		Ev kadını	2	3	0	0	1	6
	Total		10	12	8	1	3	34
		İşsiz	96	22	5	2	0	125
		Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37
Total	Mesleği	Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92
		Özel sektör	23	61	44	8	1	137
		Ev kadını	11	47	21	14	4	97
	Total		156	169	108	38	17	488

Dijital şiddete maruz kalma yaş ve meslek arasında ilişki olup olmadığı yukarıdaki tabloda incelenmiştir. İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı sorusuna kadınların çoğu (225) hayır uğramadım cevabını vermiştir. Hayır, uğradım seçeneğini

işaretleyen 85 kadın 26-30 yaş arasında ve 31'i ev kadınıdır. Sadece bir dönem uğradım seçeneğini işaretleyen 64, fikrim yok seçeneğini işaretleyen 16, kararsızım seçeneğini işaretleyen 34 kadından oluşmaktadır. Evet, uğradım seçeneğini işaretleyen çoğunluk 20-35 yaş aralığında işsiz veya özel sektör çalışanıdır. Bu soruya hayır cevabını veren kadınlar çoğunlukta olup (225) genellikle 20-35 yaş aralığında işsiz, özel sektör çalışanı, v kadını veya kamu çalışanından oluştuğu görülmektedir. Sadece bir dönem uğradım diyenlerin sayısı (64) diğer çoğunluğu oluşturmakla beraber çoğunluğun 20-35 yaş aralığında işsiz, özel sektör çalışanı olduğu görülmektedir. En az işaretlenen seçenek fikrim yok (16) olmuştur. Bu veriler birlikte ele alındığında şiddete uğrama yaş ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Araştırmaya katılan kadınlar içinde görece yaşı küçük olan ve işsiz kadınların dijital şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Tablo 3.23.Dijital şiddete maruz kalma gelir ve eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?		Eğitim durumu					Total
		İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Evet uğradım	Geliri yok	1	4	9	22	2	38
	Düzenli bir geliri yok	0	2	2	8	0	12
	Gelir düzeyi						
	Düşük	2	3	7	7	2	21
	Orta	0	11	18	21	9	59
	Yüksek	0	0	2	14	3	19
	Total	3	20	38	72	16	149
Hayır uğramadım	Geliri yok	4	20	27	17	2	70
	Düzenli bir geliri yok	2	5	5	7	0	19
	Gelir düzeyi						
	Düşük	1	3	7	5	0	16
	Orta	8	13	28	39	10	98
	Yüksek	2	3	0	13	4	22
	Total	17	44	67	81	16	225

Sadece bir dönem uğradım	Gelir düzeyi	Geliri yok		0	4	16	0	20
		Düzenli bir geliri yok		1	3	6	0	10
		Düşük		2	1	0	2	5
		Orta		7	9	9	2	27
		Yüksek		0	0	2	0	2
	Total		10	17	33	4	64	
Fikrim yok	Gelir düzeyi	Geliri yok		0	5	2	0	7
		Düzenli bir geliri yok		0	0	1	0	1
		Orta		1	0	0	0	1
		Yüksek		1	2	3	1	7
	Total		2	7	6	1	16	
Kararsızım	Gelir düzeyi	Geliri yok	2	0	0	5	0	7
		Düzenli bir geliri yok	0	0	4	7	1	12
		Orta	0	4	2	0	0	6
		Yüksek	0	1	1	7	0	9
		Total	2	5	7	19	1	34
Total	Gelir düzeyi	Geliri yok	7	24	45	62	4	142
		Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54
		Düşük	3	8	15	12	4	42
		Orta	8	36	57	69	21	191
		Yüksek	2	5	5	39	8	59
		Total	22	81	136	211	38	488

Dijital şiddete maruz kalma gelir ve eğitim düzeyine ilişkin veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Kadınların çoğu dijital şiddete maruz kalmadım seçeneğini işaretlemiş bunların içinde çoğunluk lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim görmüş geliri yok veya orta gelirlidir. Dijital şiddete maruz kaldım diyen kadınlar ikinci çoğunluğu oluşturmakta ve lisans veya ön lisans düzeyinde eğitim gördükleri işsiz veya orta gelirli oldukları görülmektedir. Katılımcılar

içinde yükseköğrenim görmüş, işsiz veya orta gelirli kadınların dijital şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.24.Dijital şiddete maruz kalma eğitim düzeyi ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?			Eğitim durumu					Total
			İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Evet uğradım	Mesleği	İşsiz	2	4	13	20	2	41
		Serbest çalışan	0	2	1	11	2	16
		Kamu çalışanı	0	1	7	17	7	32
		Özel sektör	0	8	11	22	5	46
		Ev kadını	1	5	6	2	0	14
		Total	3	20	38	72	16	149
Hayır uğramadım	Mesleği	İşsiz	0	5	20	13	2	40
		Serbest çalışan	0	1	9	3	0	13
		Kamu çalışanı	1	2	9	29	5	46
		Özel sektör	5	9	11	27	7	59
		Ev kadını	11	27	18	9	2	67
		Total	17	44	67	81	16	225
Sadece bir dönem uğradım	Mesleği	İşsiz		0	6	23	2	31
		Serbest çalışan		2	1	2	0	5
		Kamu çalışanı		0	4	1	2	7

		Özel sektör		8	3	7	0	18
		Ev kadını		0	3	0	0	3
	Total			10	17	33	4	64
		İşsiz		0	2	1	0	3
		Serbest çalışan		1	0	0	0	1
	Mesleği	Kamu çalışanı		1	0	0	1	2
Fikrim yok		Özel sektör		0	1	2	0	3
		Ev kadını		0	4	3	0	7
	Total			2	7	6	1	16
		İşsiz	1	0	0	9	0	10
		Serbest çalışan	0	0	0	1	1	2
	Mesleği	Kamu çalışanı	0	2	0	3	0	5
Kararsızım		Özel sektör	0	1	5	5	0	11
		Ev kadını	1	2	2	1	0	6
	Total		2	5	7	19	1	34
		İşsiz	3	9	41	66	6	125
		Serbest çalışan	0	6	11	17	3	37
	Mesleği	Kamu çalışanı	1	6	20	50	15	92
Total		Özel sektör	5	26	31	63	12	137
		Ev kadını	13	34	33	15	2	97
	Total		22	81	136	211	38	488

Katılımcılara dijital şiddete uğrayıp uğramadığı internet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı? Şeklinde sorulmuştur. Katılımcıların 149'u evet uğradım, 225'i hayır

uğramadım, 64'ü sadece bir dönem uğradım, 16'sı fikrim yok, 34'ü kararsızım seçeneğini işaretlemişlerdir. Hayır, cevabını verenlerin eğitim düzeylerine ilişkin; 81'i lisans, 67'si ön lisans, 44'ü orta öğretim, 17'si ilköğretim, 16'sı yüksek lisans düzeyinde eğitim gördüğü verilerine ulaşılmıştır. Sadece bir dönem uğradım seçeneğini işaretleyen katılımcıların 33'ü lisans, 17'si ön lisans, 10'nu orta öğretim, 4'ü yüksek lisans düzeyinde eğitim gördüğü verilerine ulaşılmıştır. Bu seçeneği işaretlerin kadınların mesleklerine ilişkin veriler şu şekildedir; işsiz 31, serbest çalışan 5, kamu çalışanı 7, özel sektör 18, ev kadını 3 katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Fikrim yok seçeneğini işaretleyen işsiz sayısı 3, serbest çalışan sayısı 1, kamu çalışanı 2, özel sektör 3, ev kadını 7 olmak üzere toplam 16 kadından oluşmaktadır. Kararsızım seçeneğini işaretleyen işsiz sayısı 10, serbest çalışan 2, kamu çalışanı 5, özel sektör 11, ev kadını 6 olarak tespit edilmiş ve toplamda 34 kadın bu seçeneği işaretlemiştir. Soruya cevap kadınlarla ilgili çoğunluğunun özel sektör çalışanı ya da işsizlerden oluştuğu görülmekle beraber yüksek öğrenim görmüş kadın sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Dijital şiddete uğrayan kadınların çoğunluğunu özel sektör çalışanı veya işsiz ve yüksek öğrenim görmüş kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kadınlardan yükseköğrenim görmüş, özel sektör çalışanı veya işsiz kadınların dijital şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.25.Dijital şiddete maruz kalma yaş aralığı ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?		Yaş aralığı					Total
		20-25 yaş aralığı	26-30 yaş aralığı	31-35 yaş aralığı	36-40 yaş aralığı	41-45 yaş aralığı	
Evet uğradım	İşsiz	34	7	0	0	0	41
	Serbest çalışan	11	2	3	0	0	16
	Mesleği						
	Kamu çalışanı	6	15	7	1	3	32
	Özel sektör	10	17	17	2	0	46
	Ev kadını	2	8	2	2	0	14
	Total	63	49	29	5	3	149
Hayır uğramadım	İşsiz	28	9	1	2	0	40
	Mesleği						
	Serbest çalışan	5	3	4	0	1	13

		Kamu çalışanı	2	12	18	12	2	46
		Özel sektör	10	30	13	6	0	59
		Ev kadını	6	31	15	12	3	67
	Total		51	85	51	32	6	225
		İşsiz	25	4	2		0	31
		Serbest çalışan	1	3	0		1	5
SADECE BİR DÖNEM UĞRADIM	Mesleği	Kamu çalışanı	1	0	3		3	7
		Özel sektör	0	9	9		0	18
		Ev kadını	0	3	0		0	3
	Total		27	19	14		4	64
		İşsiz	3	0	0		0	3
		Serbest çalışan	0	0	1		0	1
Fikrim yok	Mesleği	Kamu çalışanı	0	1	0		1	2
		Özel sektör	1	1	1		0	3
		Ev kadını	1	2	4		0	7
	Total		5	4	6		1	16
		İşsiz	6	2	2	0	0	10
		Serbest çalışan	0	2	0	0	0	2
Kararsızım	Mesleği	Kamu çalışanı	0	1	2	1	1	5
		Özel sektör	2	4	4	0	1	11
		Ev kadını	2	3	0	0	1	6
	Total		10	12	8	1	3	34
		İşsiz	96	22	5	2	0	125
Total	Mesleği	Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37

	Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92
	Özel sektör	23	61	44	8	1	137
	Ev kadını	11	47	21	14	4	97
Total		156	169	108	38	17	488

Dijital şiddete maruz kalma yaş ve meslek arasında ilişki olup olmadığı yukarıdaki tabloda incelenmiştir. İnternet yâda sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı sorusuna kadınların çoğu (225) hayır uğramadım cevabını vermiştir. Hayır, uğradım seçeneğini işaretleyen 85 kadın 26-30 yaş arasında ve 31'i ev kadınıdır. Sadece bir dönem uğradım seçeneğini işaretleyen 64, fikrim yok seçeneğini işaretleyen 16, kararsızım seçeneğini işaretleyen 34 kadından oluşmaktadır. Evet, uğradım seçeneğini işaretleyen çoğunluk 20-35 yaş aralığında işsiz veya özel sektör çalışanıdır. Bu soruya hayır cevabını veren kadınlar çoğunlukta olup (225) genellikle 20-35 yaş aralığında işsiz, özel sektör çalışanı, v kadını veya kamu çalışanından oluştuğu görülmektedir. Sadece bir dönem uğradım diyenlerin sayısı (64) diğer çoğunluğu oluşturmakla beraber çoğunluğun 20-35 yaş aralığında işsiz, özel sektör çalışanı olduğu görülmektedir. En az işaretlenen seçenek fikrim yok (16) olmuştur. Bu veriler birlikte ele alındığında şiddete uğrama yaş ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Katılımcılardan yaşı küçük olan ve işsiz kadınların dijital şiddete maruz kaldıkları yapılan araştırma ile ortaya konmuştur.

Tablo 3.26. Dijital şiddete maruz kalma eğitim ve gelir düzeyi arasındaki, ilişkiye yönelik veriler

İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?		Eğitim durumu					Total
		İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Evet uğradım	Geliri yok	1	4	9	22	2	38
	Düzenli bir geliri yok	0	2	2	8	0	12
	Düşük	2	3	7	7	2	21
	Orta	0	11	18	21	9	59

		Yüksek	0	0	2	14	3	19
	Total		3	20	38	72	16	149
		Geliri yok	4	20	27	17	2	70
		Düzenli bir geliri yok	2	5	5	7	0	19
Hayır uğramadım	Gelir düzeyi	Düşük	1	3	7	5	0	16
		Orta	8	13	28	39	10	98
		Yüksek	2	3	0	13	4	22
	Total		17	44	67	81	16	225
		Geliri yok		0	4	16	0	20
		Düzenli bir geliri yok		1	3	6	0	10
Sadece bir dönem uğradım	Gelir düzeyi	Düşük		2	1	0	2	5
		Orta		7	9	9	2	27
		Yüksek		0	0	2	0	2
	Total			10	17	33	4	64
		Geliri yok		0	5	2	0	7
		Düzenli bir geliri yok		0	0	1	0	1
Fikrim yok	Gelir düzeyi	Orta		1	0	0	0	1
		Yüksek		1	2	3	1	7
	Total			2	7	6	1	16
		Geliri yok	2	0	0	5	0	7
		Düzenli bir geliri yok	0	0	4	7	1	12
Kararsızım	Gelir düzeyi	Orta	0	4	2	0	0	6
		Yüksek	0	1	1	7	0	9
	Total		2	5	7	19	1	34
		Geliri yok	7	24	45	62	4	142
Total	Gelir düzeyi	Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54
		Düşük	3	8	15	12	4	42

	Orta	8	36	57	69	21	191
	Yüksek	2	5	5	39	8	59
Total		22	81	136	211	38	488

Dijital şiddete maruz kalma gelir ve eğitim düzeyine ilişkin veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Kadınların çoğu dijital şiddete maruz kalmadım seçeneğini işaretlemiş bunların içinde çoğunluk lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim görmüş geliri yok veya orta gelirlidir. Dijital şiddete maruz kaldım diyen kadınlar ikinci çoğunluğu oluşturmakta ve lisans veya ön lisans düzeyinde eğitim gördükleri işsiz veya orta gelirli oldukları görülmektedir. Yükseköğrenim görmüş işsiz veya orta gelirli kadınlar dijital şiddete daha çok maruz kaldıkları görülmektedir.

3.14. Maruz Kalınan Dijital Şiddet Türlerine Yönelik Veriler

Tablo 3.27. Dijital şiddet türüne yönelik veriler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım	206	42,4	42,4	42,2
Sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım	96	19,7	19,7	61,9
Biri tarafından ısrarlı takip aldım-takip edildim	149	30,5	30,5	92,4
Kişisel verilerim çalındı-paylaşıldı	35	7,2	7,2	99,6
Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim ve paylaşıldı	2	0,4	0,4	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların hangi dijital şiddet türüne maruz kaldığına yönelik veriler yukarıda ki tabloda yer almıştır. Katılımcıların %42,2'si (206) kişi Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım, %19,7'si (96) kişi Sesli yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım, %30,5'i (149) kişi Biri tarafından ısrarlı takip aldım-takip edildim, %7,2'si (35) kişi Kişisel verilerim çalındı-paylaşıldı, %0,4'ü (2) kişi Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim ve paylaşıldı. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların birçoğu; küfür, hakaret ve

tehdide maruz kaldım seçeneğini işaretlemiştir. Çorum'da gerçekleştirilen araştırma verilerine göre en çok karşılaşılan dijital şiddet türü küfür, hakaret ve tehdide maruz kalma olmuştur.

Tablo 3.28. Dijital şiddet türü eğitim düzeyi ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ortamında ya da sosyal medya ortamında aşağıdaki eylemlerden hangilerine maruz kaldınız?			Eğitim durumu					Total
			İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım	Mesleği	İşsiz	3	3	18	35	4	63
		Serbest çalışan	0	0	4	3	1	8
		Kamu çalışanı	1	6	11	18	3	39
		Özel sektör	2	9	12	22	4	49
		Ev kadını	5	15	17	8	2	47
		Total	11	33	62	86	14	206
Sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım	Mesleği	İşsiz	0	1	10	16	0	27
		Serbest çalışan	0	1	4	8	0	13
		KAMU ÇALIŞANI	0	0	4	12	4	20
		Özel sektör	0	4	6	12	1	23
		Ev kadını	1	5	6	1	0	13
		Total	1	11	30	49	5	96
Biri tarafından ısrarlı takip aldım-takip edildim	Mesleği	İşsiz	0	2	11	9	2	24
		Serbest çalışan	0	5	0	6	2	13
		Kamu çalışanı	0	0	4	15	8	27

		Özel sektör	3	9	13	26	6	57
		Ev kadını	6	12	8	2	0	28
	Total		9	28	36	58	18	149
		İşsiz	0	2	1	6	0	9
		Serbest çalışan	0	0	3	0	0	3
Kişisel verilerim çalındı- paylaşıldığı	Mesleği	Kamu çalışanı	0	0	1	5	0	6
		Özel sektör	0	4	0	3	1	8
		Ev kadını	1	2	2	4	0	9
	Total		1	8	7	18	1	35
Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim ve paylaşıldı	Mesleği	İşsiz		1	1			2
	Total			1	1			2
		İşsiz	3	9	41	66	6	125
		Serbest çalışan	0	6	11	17	3	37
	Mesleği	Kamu çalışanı	1	6	20	50	15	92
		Özel sektör	5	26	31	63	12	137
		Ev kadını	13	34	33	15	2	97
Total	Total		22	81	136	211	38	488

Katılımcı kadınların çoğunluğu (206) küfür, tehdit ve hakarete maruz kaldım seçeneğini işaretlemiş ve çoğunluğu lisans mezunu (86) ve işsiz (35) kadınlardan oluşmaktadır. Gerçekleştirilen anket sonucu kadınların en fazla maruz kaldığı dijital şiddet türü küfür tehdit ve hakaret olmaktadır. Kadınların en fazla maruz kaldığı ikinci dijital şiddet türü biri tarafından ısrarlı takip isteği almak şeklindedir. Siber takibe uğrayan kadınların çoğunluğu lisans mezunu (58) ve bu kadınların içinde özel sektör çalışanı (26) kamu çalışandır (15) En

az maruz kalınan dijital şiddet türü özel görüntülerim internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildi ve paylaşıldı seçeneğini olmuştur. Bir önceki tabloda dijital şiddete uğradınız mı? Sorusuna 225 kadın katılımcı hayır uğramadım cevabını verdiği görülmekle beraber bu tabloda dijital şiddetin hangi türüne maruz kalındığı sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde katılımcı kadınların hemen hepsi dijital şiddetin bir türüne maruz kalmıştır. Dijital şiddet türü meslek ve eğitim düzeyi arasındaki ilişki yukarıda yer alan tablo verileriyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Yükseköğrenim görmüş, işsiz veya özel sektör çalışan kadınlar dijital şiddet türlerinden en az birine maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.29. Dijital şiddet türü yaş aralığı ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ortamında ya da sosyal medya ortamında aşağıdaki eylemlerden hangilerine maruz kaldınız?			Yaş aralığı					Total
			20-25 yaş aralığı	26-30 yaş aralığı	31-35 yaş aralığı	36-40 yaş aralığı	41-45 yaş aralığı	
Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım	Mesleği	İşsiz	47	10	4	2	0	63
		Serbest çalışan	3	4	0	0	1	8
		Kamu çalışanı	4	13	12	5	5	39
		Özel sektör	8	25	10	5	1	49
		Ev kadını	5	20	11	8	3	47
		Total	67	72	37	20	10	206
Sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım	Mesleği	İşsiz	22	5	0	0	0	27
		Serbest çalışan	10	1	2	0	0	13
		Kamu çalışanı	3	5	7	3	2	20
		Özel sektör	4	9	8	2	0	23
		Ev kadını	2	7	1	3	0	13
		Total	41	27	18	8	2	96
Biri tarafından İsrarlı takip aldım-takip edildim	Mesleği	İşsiz	21	3	0	0	0	24
		Serbest çalışan	4	4	4	0	1	13
		Kamu çalışanı	2	9	9	6	1	27
		Özel sektör	6	26	24	1	0	57
		Ev kadını	2	14	8	3	1	28

	Total		35	56	45	10	3	149
Kişisel verilerim çalındı -çalındı	Mesleği	İşsiz	4	4	1		0	9
		Serbest çalışan	0	1	2		0	3
		Kamu çalışanı	0	2	2		2	6
		Özel sektör	5	1	2		0	8
		Ev kadını	2	6	1		0	9
	Total		11	14	8		2	35
Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim ve paylaşıldı	Mesleği	İşsiz	2					2
		Total	2					2
Total	Mesleği	İşsiz	96	22	5	2	0	125
		Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37
		Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92
		Özel sektör	23	61	44	8	1	137
		Ev kadını	11	47	21	14	4	97
	Total		156	169	108	38	17	488

Yukarıda yer alan tabloda maruz kalınan dijital şiddet türü yaş ve meslek arasında ilişki olup olmadığı ele alınmıştır. En çok maruz kalınan dijital şiddet türü küfür tehdit ve hakarete maruz kalma (206) olmuştur. Biri tarafından ısrarlı takip aldım - takip edildim (149) ikinci en çok maruz kalınan dijital şiddet türü olmuştur. Sesli yazılı görüntülü taciz mesajları aldım (96) diğer en çok maruz kalınan dijital şiddet türü olup bunu, kişisel verilerim çalındı paylaşıldı (35) takip etmiştir. En az maruz kalınan dijital şiddet türü özel görüntülerin paylaşılması tehdidi olmuştur. Ankete katılan 488 kadın dijital şiddet türlerinden birine maruz kalmıştır. Yukarıda verilen tablodan elde edilen verilerle bu durum örtüşmemektedir. Buradan kadınların dijital şiddet algılarının -farkında lığın düşük olduğu söylenebilmektedir. En çok maruz kalınan dijital şiddet türü küfür tehdit ve hakaret olup kadınların çoğunluğu 20-30 yaş aralığında işsiz veya özel sektör çalışanıdır. En çok karşılaşılan bir diğer dijital şiddet türü ise; ısrarlı takiptir. Bu seçeneği işaretleyen kadınların çoğu 26-35 yaş aralığında ve özel sektör çalışanıdır. Dijital şiddet türlerinden birine maruz kalma 36-45 yaş aralığında en azdır. Dijital şiddet türü yaş meslek arasında anlamlı bir ilişki olduğu açıktır. Tabloda ki eriler bir bütün olarak değerlendirildiğinde; araştırmaya katılım sağlayan kadınlar içerisinde

20-35 yaş aralığında, ev kadını, özel sektör veya kamu çalışanı, işsiz kadınlar dijital şiddet türlerine maruz kaşığı görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere meslek grubu fark etmeksizin yaşı daha küçük olan kadınların dijital şiddete daha çok kaldığı ortadadır.

Tablo 3.30. Dijital şiddet türü eğitim ve gelir arasındaki ilişkiye yönelik veriler

İnternet ortamında ya da sosyal medya ortamında aşağıdaki eylemlerden hangisine maruz kaldınız?			Eğitim durumu					Total
			İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım	Gelir düzeyi	Geliri yok	3	7	18	24	1	53
		Düzenli bir geliri yok	0	3	9	19	1	32
		Düşük	2	2	5	3	3	15
		Orta	4	17	28	25	4	78
		Yüksek	2	4	2	15	5	28
		Total	11	33	62	86	14	206
Sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım	Gelir düzeyi	Geliri yok	1	5	12	20	1	39
		Düzenli bir geliri yok	0	1	3	4	0	8
		Düşük	0	1	3	4	0	8
		Orta	0	4	9	14	3	30
		Yüksek	0	0	3	7	1	11
		Total	1	11	30	49	5	96
Biri tarafından ısrarlı takip aldım-takip edildim	Gelir düzeyi	Geliri yok	3	8	14	9	2	36
		Düzenli bir geliri yok	2	2	2	6	0	12
		Düşük	1	4	4	3	1	13
		Orta	3	13	16	25	13	70
		Yüksek	0	1	0	15	2	18
		Total	9	28	36	58	18	149
Kişisel verilerim	Gelir düzeyi	Geliri yok	0	3	0	9	0	12

çalındı-paylaşıldı		Düzenli bir geliri yok	0	2	0	0	0	2
		Düşük	0	1	3	2	0	6
		Orta	1	2	4	5	1	13
		Yüksek	0	0	0	2	0	2
		Total	1	8	7	18	1	35
Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim-paylaşıldı	Gelir düzeyi	Geliri yok		1	1			2
		Total		1	1			2
Total	Gelir düzeyi	Geliri yok	7	24	45	62	4	142
		Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54
		Düşük	3	8	15	12	4	42
		Orta	8	36	57	69	21	191
		Yüksek	2	5	5	39	8	59
		Total	22	81	136	211	38	488

Tablo 3.30.da maruz kalınan dijital şiddet türü eğitim ve gelir düzeyi arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen verilere göre en çok karşılaşılan dijital şiddet türü küfür, hakaret ve tehdide maruz kalma olmuştur.488 kadından 206'sı küfür hakaret ve tehdide maruz kaldım seçeneğini işaretlemiştir.206 kadından 86'sı lisans mezunu, 62'si ön lisans mezunudur. Gelir düzeyi olarak herhangi bir geliri olmayan veya orta gelire sahip kadınlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Dijital şiddet türlerinden; küfür, hakaret ve tehdide maruz kalma, sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları alma, biri tarafından ısrarlı takibe maruz kalma, kişisel verilerin çalınması, paylaşılması eylemleriyle karşılaşan, kadınların geliri olmadığı veya orta gelirli olduğu ve yükseköğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. Orta gelirli veya geliri olmayan yükseköğrenim görmüş kadınlar dijital şiddet türlerine maruz kalmışlardır. Dijital şiddet türlerinden özel görüntülerin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edilmesi ve paylaşılması eylemine eğitim seviyesi düşük ve geliri olmayan kadınların maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Çorum'da gerçekleştirilen araştırma sonucu; en az karşılaşın dijital şiddet türü, özel görüntülerin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edilmesi veya paylaşılması olmuştur.

3.15. Dijital Şiddetin Gerçekleştiği Platform Verileri

Tablo 3.31. Dijital şiddetin gerçekleştiği platform verileri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Instagram	359	73,6	73,6	73,6
Facebook	50	10,2	10,2	83,8
Twitter	9	1,8	1,8	85,7
Online oyunlar-sohbet odaları	2	5,5	5,5	91,2
Whatsapp, telefon ile aranarak, sms ile	43	8,8	8,8	100,0
Total	488	100,0	100,0	

Katılımcıların hangi dijital platformlar üzerinden dijital şiddete maruz kaldığına yönelik veriler yukarıda yer alan tabloda yer almıştır. Katılımcılardan %73,6'si (359) kişi Instagram, %10,2'si (10) kişi Facebook, %1,8'i (9) kişi, %5,5'i (27) kişi Online oyunlar-sohbet odaları, %8,8'i (43) kişi Whatsapp, telefonla aranarak, kısa mesaj (sms) seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların neredeyse tamamına yakını Instagram üzerinden dijital şiddete uğradığı görülmektedir. Araştırma sonucunda dijital şiddetin gerçekleştiği platformlar içerisinde Instagram öne çıkmakta, online oyunlar ve sohbet odaları ise; dijital şiddetin en az gerçekleştiği platform olarak karşımıza çıkmaktadır

Tablo 3.32. Dijital şiddetin gerçekleştiği platform ve eğitim düzeyi ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

En çok hangi platformlar - sosyal medya platformları üzerinden rahatsız ediliyorsunuz?	Eğitim durumu					Total
	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Instagram Mesleği İşsiz	3	9	38	52	3	105

		Serbest çalışan	0	5	6	15	1	27
		Kamu çalışanı	1	5	12	33	12	63
		Özel sektör	5	22	20	49	7	103
		Ev kadını	9	21	23	5	2	60
		Total	18	62	99	154	25	358
Facebook	Mesleği	İşsiz		0	0	2	2	4
		Serbest çalışan		0	2	0	2	4
		Kamu çalışanı		0	5	5	3	13
		Özel sektör		3	4	6	4	17
		Ev kadını		6	3	3	0	12
Total		9	14	16	11	50		
Twitter	Mesleği	İşsiz			0	4		4
		Kamu çalışanı			0	1		1
		Özel sektör			1	3		4
Total			1	8		9		
Online oyunlar- sohbet odaları	Mesleği	İşsiz	0	0	3	2	0	5
		Serbest çalışan	0	1	2	0	0	3
		Kamu çalışanı	0	0	0	7	0	7
		Özel sektör	0	0	3	2	1	6
		Ev kadını	1	2	2	1	0	6
Total	1	3	10	12	1	27		
Whatsapp, telefon ile aranarak, sms ile	Mesleği	İşsiz	0	0	0	6	1	7
		Serbest çalışan	0	0	1	2	0	3
		Kamu çalışanı	0	1	3	4	0	8
		Özel sektör	0	1	3	3	0	7
		Ev kadını	3	4	5	6	0	18
Total	3	6	12	21	1	43		

Total	Mesleği	İşsiz	3	9	41	66	6	125
		Serbest çalışan	0	6	11	17	3	37
		Kamu çalışanı	1	6	20	50	15	92
		Özel sektör	5	26	31	63	12	137
		Ev kadını	13	33	33	15	2	96
	Total	22	80	136	211	38	487	

Katılımcı kadınlara dijital şiddetin hangi platformlar üzerinden gerçekleştiği sorusu sorulmuştur. Buna göre en fazla dijital şiddetin gerçekleştiği platform Instagram'dır. 358 kadın Instagram seçeneğini işaretlemiştir. Meslek ve eğitim düzeyiyle dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal platformlar arasındaki ilişkiye baktığımızda 358 kadından çoğunluğu lisans (58) mezunu ve işsizdir. Bunu Facebook (50), Whatsapp, telefonla aranarak, sms ile (43) verileri takip etmektedir. Elde edilen verilere göre kadınların maruz kaldığı dijital şiddet en çok Instagram üzerinden gerçekleşmektedir. Kadınların çoğu lisans mezunu ve işsizdir. İşsiz kadınların ardından özel sektör çalışanı kadınlar gelmektedir. Eğitim düzeyi meslek ve dijital şiddete maruz kalınan platform arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu açıktır. Instagram, Twitter ve Facebook üzerinden dijital şiddete daha çok yükseköğrenim görmüş kamu veya özel sektör çalışanı veya işsiz kadınlar maruz kalırken; online oyunlar-sohbet odaları üzerinden dijital şiddete daha çok yükseköğrenim görmüş ev kadını, işsiz, özel sektör çalışanı, kamu çalışanı kadınlar maruz kalmışlardır. Whatsapp, telefon ile aranarak, sms üzerinden dijital şiddete daha çok yükseköğrenim görmüş, ev kadını, özel sektör çalışanı, kamu çalışanı, işsiz kadınların daha çok maruz kaldığı ortadadır. Ev kadınlarının daha çok online oyunlar-sohbet odaları veya Whatsapp, telefon ile aranarak, sms üzerinden dijital şiddet türlerine maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.33. Dijital şiddetin gerçekleştiği platform yaş aralığı ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

En çok hangi platformlar - sosyal medya platformları üzerinden rahatsız ediliyorsunuz?	Yaş aralığı					Total
	20-25 yaş aralığı	26-30 yaş aralığı	31-35 yaş aralığı	36-40 yaş aralığı	41-45 yaş aralığı	
Instagram Mesleği İşsiz	84	17	3	2	0	106

		Serbest çalışan	15	7	5	0	0	27	
		Kamu çalışanı	6	25	22	7	3	63	
		Özel sektör	18	49	30	6	0	103	
		Ev kadını	8	28	13	8	3	60	
	Total		130	126	73	23	6	359	
		İşsiz	3	1	0	0	0	4	
Facebook	Mesleği	Serbest çalışan	0	2	2	0	0	4	
		Kamu çalışanı	0	2	2	4	5	13	
		Özel sektör	0	4	12	0	1	17	
		Ev kadını	0	6	4	2	0	12	
		Total	3	15	20	6	6	50	
		İşsiz	2	2				4	
Twitter	Mesleği	Kamu çalışanı	1	0				1	
		Özel sektör	0	4					4
		Total	3	6					9
		İşsiz	2	1	2	0	0	5	
Online oyunlar -sohbet odaları	Mesleği	Serbest çalışan	2	0	1	0	0	3	
		Kamu çalışanı	2	1	0	2	2	7	
		Özel sektör	3	2	1	0	0	6	
		Ev kadını	3	1	1	1	0	6	
		Total	12	5	5	3	2	27	
		İşsiz	6	1	0	0	0	7	
Whatsapp, telefon ile aranarak, sms ile	Mesleği	Serbest çalışan	0	1	0	0	2	3	
		Kamu çalışanı	0	1	6	1	0	8	
		Özel sektör	2	2	1	2	0	7	
		Ev kadını	0	11	3	3	1	18	
		Total	8	16	10	6	3	43	
		İşsiz	96	22	5	2	0	125	
Total	Mesleği	Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37	
		Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92	

	Özel sektör	23	61	44	8	1	137
	Ev kadını	11	46	21	14	4	96
Total		156	168	108	38	17	488

Kadınlara hangi platformlar üzerinden rahatsız edildiği sorulmuş yaş ve meslek dijital şiddetin gerçekleştiği platform arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal platform sorusuna çoğunluk (359) Instagram cevabını vermiştir. 359 kadından 20-35 yaş arasında olanlar çoğunlukta ve işsiz veya özel sektör çalışanından oluşmaktadır. Instagram, facebook takip etmiş çoğunluğun yaş Aralığı 26-35 olup ev kadını veya özel sektör çalışanından oluşmaktadır. Yine kadınların birçoğu Whatsapp, telefonla aranarak, sms ile seçeneğini işaretlemiştir. Dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal medya platformları içinde en az işaretlenen seçenek (9) twitter olmuştur. Dijital şiddete maruz kalan sosyal platform Instagram olup şiddete maruz kalan kadınlar 20-35 yaş aralığında özel sektör çalışanı veya işsiz olduğu görülmekte, yaş meslek şiddetin gerçekleştiği sosyal platform arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Instagram üzerinden dijital şiddete maruz kalan kadınlar 20-30 yaş aralığında, işsiz veya özel sektör çalışanı, facebook üzerinden 26-35 yaş aralığında ev kadını, kamu veya özel sektör çalışanı, twitter üzerinden 20-30 yaş aralığında işsiz veya özel sektör çalışanı kadınlar, online oyunlar-sohbet odaları üzerinden 20-35 yaş aralığında, ev kadını, özel sektör veya kamu çalışanı kadınlar, Whatsapp, telefonla aranarak, sms üzerinden 26-35 yaş aralığında, ev kadını veya kamu çalışanı kadınlardır. Katılımcılar içerisinde yaşı küçük olan işsiz veya özel sektör çalışanı kadınlar daha çok Instagram üzerinden dijital şiddete maruz kalmışlardır. Ev kadınları ise; daha çok Whatsapp, telefonla aranarak, sms üzerinden veya online oyunlar-sohbet odaları üzerinden dijital şiddete maruz kalmışlardır. Katılımcıların yaşları arttıkça dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal platform platformun değiştiği görülmektedir. Yaşları küçükten büyüğe ele aldığımızda dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal platform isimleri şu şekilde sıralamak mümkündür; Instagram, twitter, online oyunlar-sohbet odaları, facebook, Whatsapp- telefonla aranarak, sms iledir.

Tablo 3.34. Dijital şiddetin gerçekleştiği platform eğitim ve gelir düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler

En çok hangi platformlar - sosyal medya platformları üzerinden rahatsız ediliyorsunuz?	Eğitim durumu					Total
	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Instagram	7	17	41	46	1	112
Gelir düzeyi						
Geliri yok						

Facebook	Gelir düzeyi	Düzenli bir geliri yok	0	8	11	21	1	41
		Düşük	2	6	7	10	4	29
		Orta	8	27	36	48	12	131
		Yüksek	1	4	4	29	7	45
		Total	18	62	99	154	25	358
	Gelir düzeyi	Geliri yok		4	0	4	2	10
		Düşük		2	3	0	0	5
		Orta		3	10	10	8	31
		Yüksek		0	1	2	1	4
		Total		9	14	16	11	50
Twitter	Gelir düzeyi	Geliri yok			0	3		3
		Düzenli bir geliri yok			0	1		1
		Düşük			0	2		2
		Orta			1	0		1
		Yüksek			0	2		2
	Total			1	8		9	
Online oyunlar- sohbet odaları	Gelir düzeyi	Geliri yok	0	0	3	3	0	6
		Düzenli bir geliri yok	1	0	2	4	0	7
		Düşük	0	0	3	0	0	3
		Orta	0	3	2	2	1	8
		Yüksek	0	0	0	3	0	3
	Total	1	3	10	12	1	27	
Whatsapp , telefonla aranarak ,sms ile	Gelir düzeyi	Geliri yok	0	2	1	6	1	10
		Düzenli bir geliri yok	1	0	1	3	0	5
		Düşük	1	0	2	0	0	3

		Orta	0	3	8	9	0	20
		Yüksek	1	1	0	3	0	5
	Total		3	6	12	21	1	43
		Geliri yok	7	23	45	62	4	141
		Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54
Total	Gelir düzeyi	Düşük	3	8	15	12	4	42
		Orta	8	36	57	69	21	191
		Yüksek	2	5	5	39	8	59
	Total		22	80	136	211	38	487

Tablo. 3.34. de dijital şiddetin gerçekleştiği sosyal medya platformu gelir ve eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler incelenmiştir. Dijital şiddetin en çok yaşandığı sosyal medya platformu Instagram olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre 488 kadından 358'i Instagramda dijital şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. 358 kadından 154'ü lisans düzeyinde eğitim görmüş 48'i orta gelirli 46'sı geliri yok seçeneğini işaretlemiştir. 358 kadından 99'u ön lisans düzeyinde eğitim görmüş ve 41'i geliri yoktur. Yükseköğrenim görmüş, geliri olmayan veya orta gelire sahip kadınlar daha çok Instagram, facebook, Whatsapp- telefonla aranarak- sms üzerinden, twitter ve online oyunlar-sohbet odaları üzerinden ise; tüm gelir gruplarından kadınların dijital şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.35. Dijital şiddete maruz kalma sıklığı, eğitim ve gelir düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler

Dijital şiddete ne sıklıkla maruz kalıyorsunuz ya da kaldınız?			Eğitim durumu					Total
			İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek lisans	
Hiç maruz kalmadım	Gelir düzeyi	Geliri yok	5	19	28	18	0	70
		Düzenli bir geliri yok	1	4	7	10	0	22

		Düşük	3	3	7	5	0	18
		Orta	8	19	27	34	10	98
		Yüksek	2	4	2	17	4	29
	Total		19	49	71	84	14	237
		Geliri yok		0	1	8	0	9
		Düzenli bir geliri yok		0	0	4	0	4
Birkaç yıldır maruz kalıyorum -kaldım	Gelir düzeyi	Düşük		1	2	0	0	3
		Orta		1	1	1	0	3
		Yüksek		0	0	7	1	8
	Total			2	4	20	1	27
		Geliri yok	2	5	16	34	4	61
		Düzenli bir geliri yok	1	4	7	14	0	26
Geçmişte birkaç kez başıma geldi	Gelir düzeyi	Düşük	0	3	4	4	3	14
		Orta	0	13	21	30	11	75
		Yüksek	0	0	2	10	2	14
	Total		3	25	50	92	20	190
		Düzenli bir geliri yok		0	0	1	0	1
Sürekli maruz kalıyorum	Gelir düzeyi	Düşük		1	0	1	1	3
		Orta		0	1	2	0	3
	Total			1	1	4	1	7
		Geliri yok		0	0	2	0	2
		Düzenli bir geliri yok		0	0	0	1	1
Son bir yılda başıma geldi-geliyor	Gelir düzeyi	Düşük		0	2	2	0	4
		Orta		3	7	2	0	12
		Yüksek		1	1	5	1	8
	Total			4	10	11	2	27

Total	Gelir düzeyi	Geliri yok	7	24	45	62	4	142
		Düzenli bir geliri yok	2	8	14	29	1	54
		Düşük	3	8	15	12	4	42
		Orta	8	36	57	69	21	191
		Yüksek	2	5	5	39	8	59
		Total	22	81	136	211	38	488

Tablo 3.35.de dijital şiddete maruz kalma-sıklığı gelir ve eğitim düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir.488 kadından büyük çoğunluğu (237) hiç maruz kalmadım seçeneğini işaretlemiştir. Hiç maruz kalmadım seçeneği en çok işaretlenen seçenek olmuştur.84 lisans düzeyinde eğitim görmüş 34'ü orta gelirli, 71'i ön lisans mezunu ve 28'i geliri yok seçeneğini işaretlemiştir. Dijital şiddete maruz kalmayanlar yüksek öğrenim görmüş orta gelirli veya işsiz kadınlardan oluşmaktadır. İkinci çoğunluğu geçmişte birkaç kez başıma geldi seçeneği oluşturmakla beraber çoğunluğu lisans düzeyinde eğitim gördüğü ve orta gelirli veya geliri yoktur. Bu soruya ağırlıklı olarak hiç maruz kalmadım ve geçmişte birkaç kez başıma geldi seçenekleri işaretlenmiştir. Bu iki seçenekte lisans düzeyinde eğitim gören orta gelirli veya geliri olmayan kadınlar ağırlıktadır. Katılımcıların yarısına yakını dijital şiddete maruz kalmadığını belirtmişse de ankette yer alan dijital şiddete hangi platform üzerinden maruz kaldınız? Sorusuna verilen cevaplar neredeyse kadınların tamamının dijital şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Tablo bir bütün olarak ele alındığında yükseköğrenim görmüş orta gelirli veya geliri olmayan kadınların daha çok dijital şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.36. Dijital şiddete maruz kalma sıklığı, yaş ve gelir düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik veriler

Dijital şiddete ne sıklıkla maruz kalıyorsunuz ya da kaldınız?			Yaş aralığı					Total
			20 - 25 yaş aralığı	26 -30 yaş aralığı	31 -35 yaş aralığı	36 -40 yaş aralığı	41 -45 yaş aralığı	
Hiç maruz kalmadım	Gelir düzeyi	Geliri yok	31	27	6	2	4	70
		Düzenli bir geliri yok	8	4	5	5	0	22

		Düşük	2	9	7	0	0	18
		Orta	9	38	33	16	2	98
		Yüksek	2	13	9	3	2	29
	Total		52	91	60	26	8	237
		Geliri yok	5	4	0		0	9
		Düzenli bir geliri yok	2	2	0		0	4
Birkaç yıldır maruz kalıyorum-kaldım	Gelir düzeyi	Düşük	1	0	2		0	3
		Orta	0	1	2		0	3
		Yüksek	0	4	3		1	8
	Total		8	11	7		1	27
		Geliri yok	45	9	3	4	0	61
		Düzenli bir geliri yok	18	6	1	1	0	26
Geçmişte birkaç kez başıma geldi	Gelir düzeyi	Düşük	4	2	8	0	0	14
		Orta	16	28	21	6	4	75
		Yüksek	5	5	1	0	3	14
	Total		88	50	34	11	7	190
		Düzenli bir geliri yok	1	0	0			1
Sürekli maruz kalıyorum	Gelir düzeyi	Düşük	0	1	2			3
		Orta	0	3	0			3
	Total		1	4	2			7
		Geliri yok	2	0	0	0	0	2
		Düzenli bir geliri yok	0	1	0	0	0	1
Son bir yılda başıma geldi - geliyor	Gelir düzeyi	Düşük	2	2	0	0	0	4
		Orta	2	6	3	0	1	12
		Yüksek	1	4	2	1	0	8
	Total		7	13	5	1	1	27
Total	Gelir	Geliri yok	83	40	9	6	4	142

düzeıı	Düzenli bir geliri yok	29	13	6	6	0	54
	Düşük	9	14	19	0	0	42
	Orta	27	76	59	22	7	191
	Yüksek	8	26	15	4	6	59
Total		156	169	108	38	17	488

Tablo 3.36. da dijital şiddete maruz kalma sıklığı yaş ve gelir düzeyi arasında ilişkiye yönelik veriler incelenmiştir. Birkaç yıldır maruz kalıyorum, geçmişte birkaç kez başıma geldi, sürekli maruz kalıyorum, son bir yılda başıma geldi seçeneğini toplam 251 kadın işaretlemiştir. Kadınların yarısından fazlası dijital şiddete maruz kalmıştır. Tablodan elde edilen verilere göre; 26-30 yaş aralığında orta gelirli veya geliri olmayan kadınlar dijital şiddete maruz kalmıştır. Genellikle geliri olmayan veya orta gelirli kadınlar dijital şiddete maruz kaldığı görülse de, birkaç yıldır maruz kalıyorum seçeneğini işaretleyen 27 kadından 7'sinin yüksek gelirli olduğu dikkat çekicidir. Veriler birlikte ele alındığında dijital şiddete maruz kalma yaş ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu açıktır. Katılımcıların arasında yaşı daha küçük olan (20-36 yaş arası) ve orta gelirli veya geliri olmayan kadınların dijital şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.37. Dijital şiddete maruz kalma sıklığı, yaş ve meslek arasındaki ilişkiye yönelik veriler

Dijital şiddete ne sıklıkla maruz kalıyorsunuz ya da kaldınız?			Yaş aralığı					Total
			20 - 25 yaş aralığı	26 -30 yaş aralığı	31 - 35 yaş aralığı	36 -40 yaş aralığı	41 -45 yaş aralığı	
Hiç maruz kalmadım	İşsiz		23	10	2	2	0	37
		Serbest çalışan	5	2	5	0	1	13
	Mesleği	Kamu çalışanı	2	12	16	9	3	42
		Özel sektör	13	32	18	6	0	69
		Ev kadını	9	35	19	9	4	76
	Total		52	91	60	26	8	237
Birkaç yıldır	Mesleği	İşsiz	6	4	0	0	10	

maruz kalıyorum -kaldım	Total	Serbest çalışan	1	0	1		0	2
		Kamu çalışanı	1	3	2		1	7
		Özel sektör	0	4	4		0	8
		İşsiz	62	8	3	0	0	73
Geçmişte birkaç kez başıma geldi	Total	Serbest çalışan	11	6	2	0	1	20
		Mesleği						
		Kamu çalışanı	6	9	9	4	6	34
		Özel sektör	7	15	18	2	0	42
		Ev kadını	2	12	2	5	0	21
Sürekli maruz kalıyorum	Total		88	50	34	11	7	190
		Mesleği						
		Kamu çalışanı	0	2	0			2
		Özel sektör	1	2	2			5
Son bir yılda başıma geldi- geliyor	Total		1	4	2			7
		Mesleği						
		İşsiz	5	0	0	0	0	5
		Serbest meslek	0	2	0	0	0	2
		Kamu çalışanı	0	3	3	1	0	7
Total	Total	Özel sektör	2	8	2	0	1	13
			7	13	5	1	1	27
		İşsiz	96	22	5	2	0	125
		Serbest çalışan	17	10	8	0	2	37
Total	Total	Mesleği						
		Kamu çalışanı	9	29	30	14	10	92
		Özel sektör	23	61	44	8	1	137
		Ev kadını	11	47	21	14	4	97
	Total		156	169	108	38	17	488

Tablo 3.37.de dijital şiddete maruz kalma- sıklığı yaş ve meslek arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Ankete katılan 488 kadından 237'si hiç maruz kalmadım seçeneğini işaretlemiş, 190 kadın geçmişte bir kez başıma geldi seçeneğini işaretlemiştir. Sürekli maruz kalıyorum seçeneği 7 kadın tarafından işaretlenmiştir. Yukarıda ki tabloda yer alan veriler birlikte değerlendirildiğinde maruz kalmadım seçeneğini işaretleyen kadınların çoğu (35) 26-30 yaş aralığında ev kadınıdır. Geçmişte birkaç kez başıma geldi seçeneğini işaretleyen kadınların 88'i 20-25 yaş aralığında ve 62'si işsizdir. Araştırmaya katılan kadınlar içerisinde yaşı küçük olan ve her meslek grubundan kadının dijital şiddete maruz kaldığı tablo verilerinden anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Kadın çalışmalarına sıkça konu olan alan yazında temel sorunu oluşturan şiddet kadının insan hakları ihlali ve toplumsal bir sorundur. Kadına yönelik şiddet yüzyıllar boyunca devam etmiş ve zamanla şiddet türlerine yenileri eklenmiştir. İnternete erişimin artması sosyal platformları yeni demokratik kamusal alana dönüştürmüştür. Kendini ifade etme, dayanışma, sesini duyurma imkânı sunan sosyal platformlar zamanla kadınların güvenliklerini ve gizliliklerini tehdit eden bir unsur hali almıştır. Zamandan ve mekândan bağımsız, fiziki yakınlık olmadan gerçekleştirilen dijital şiddet faile kimliğini saklama olanağı sağlamakta ve bu durum dijital şiddeti yaygınlaştırmaktadır. Kadınlar hayatlarının her alanında ve döneminde şiddetin çeşitli türlerine maruz kalmakta ve bununla baş etmektedir. Tüm bunları ortaya koymak, incelemek adına bu araştırma yapılmıştır.

Şiddet insanlık tarihi kadar köklü bir geçmişe sahiptir. Şiddet insanlık tarihiyle beraber yeniden üretilmektedir. Şiddet iktidar kavramıyla yakından ilişkili olup, iktidarın olduğu yerde şiddetten bahsedilmektedir. Şiddet değişime uğrasa da şiddeti uygulayan iktidar sahibidir. İktidar sahibi gücünü muhafaza etmek, baskı uygulamak, engel olmak adına şiddete başvurmaktadır. Erkeklik yani ideal erkek tipinde kadına yönelik şiddet meşru kılınmaktadır. Şiddet erkekliğin bir parçası olarak kabul görmektedir. Güç ve iktidar erkekliği oluşturmakta, erkek egemenliğini hâkim kılmaktadır. Kadına yönelik şiddet erkeklere verilen ayrıcalık ve üstünlük aracıdır. Erkek egemen zihniyet kadınları aşılama, ikincil duruma düşürmek, sömürmek ve baskılamak adına şiddete başvurmaktadır. Erkeklerin sahip olduğu iktidar ve bunu sağlamlaştırmak ataerkinin nimetleri sayesinde olmakta ve ataerki şiddeti tüm çağlarda kullanmakta ve yeniden üretmektedir. İnternete erişimin artmasıyla beraber sosyal platformlar hayatımıza hızla girmiştir. Sosyal platformlar özellikle seslerini duyurmakta zorlanan, kendilerini ifade etme olanağı bulamayan gruplar için yeni bir kamusal alan görevi üstlenmektedir. Yeni demokratik kamusal alan olarak nitelendirilen sosyal platformlar beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Yakın zamanda sıkça duyduğumuz dijital şiddet –siber zorbalık bunun başını çekmektedir. Fiziki yakınlık olmadan, anonim hesaplardan erişim, zaman ve mekâna bağlı kalmadan gerçekleşiyor olması dijital şiddeti olanaklı kılmakta ve cazip hale getirmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddet çevrimiçi/çevrimiçi dünyada kendisine yer bulmuş ve dijital şiddet –siber zorbalık olarak karşımıza çıkmaktadır. Teze konu olan çalışma kapsamında dijital şiddet sosyal platformlar (Instagram, facebook, Whatsapp, twitter, online sohbet odaları-oyunlar) üzerinden ele alınıp incelenmiştir. Dijital şiddet –siber zorbalığın tanımına ilişkin; sosyal platformlar üzerinden gerçekleşen ısrarlı takip, küfür, tehdit ve hakaret içerikli mesajlar alma, özel görüntülerin paylaşılması veya bununla tehdit edilmesi, sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları alma, kişisel verilerin çalınması –paylaşılmasını içermektedir.

Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Dijital Şiddet –Siber Zorbalık” anketi ile veriler toplanmış ve 488 anket analiz edilmiştir. Çorum’da yaşayan

kadınların dijital şiddet algıları, dijital şiddete maruz kalma sıklığı, kim tarafından dijital şiddete maruz bırakıldığı, dijital şiddetin en çok gerçekleştiği sosyal platform, dijital şiddetle mücadele etme yöntemleri incelenmiştir.

Yapılan anket çalışması sonrasında kadınların neredeyse tamamına yakını dijital şiddete maruz kalmıştır. Kadınlar gerçek hayatta olduğu kadar çevrimiçi/çevrimiçi dünyada da şiddete maruz kalmaktadır. Kadınlar cinsiyetlerine yönelik tehditlere sosyal platformlar üzerinden çevrimiçi /çevrimiçi olarak maruz kalmaya devam etmektedir. Hayatın her alanında şiddetin çeşitli türleriyle mücadele etmek zorunda kalan kadınlar sanal dünyada da benzer durumla karşılaşmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların neredeyse tamamı dijital şiddete uğramış bu durum kadınların güvenlik ve gizlilik sorunu yaşamalarına neden olmuştur. Çalışma kapsamında kadınların hukuki yollara başvurmadığı ve kendi başarına mücadele teme yoluna gittikleri görülmektedir. Kadınlar çözümü hukuki yollarda aramamaktadır. Bu durum alanda gerçekleşen benzer çalışmalarda da görülmektedir. Kadınlar yaşadıkları şiddet deneyimlerini yakın çevreleriyle paylaşmaktan kaçındığı görülmüşse de Çorum örneğinde bu durum tersidir. Kadınlardan yaşadığı şiddet olayını yakın çevresiyle paylaşanlar ve zaman zaman paylaşanlar %76,8 'e tekabül etmekle beraber katılımcıların neredeyse tamamına denk düşmektedir. Bu oran yapılan benzer çalışmaların aksine yüksek çıkmıştır. Araştırmaya katılan kadınlar şiddet karşısında genellikle kendi başlarına mücadele etmektedirler.

Çalışmadan çıkan sonuçla dijital şiddet yaygın bir şiddet türüdür. Dijital şiddet kadınların güvenlik ve gizlilik sorunu yaşamalarına yol açmaktadır. Bu yönüyle demokratik kamusal alan olma özelliği tartışmalı kalmaktadır. Kadınlar için özgür ve güvenilir bir ortam olmadığı açıktır. Kadınlar hayatlarının tüm alanlarında olduğu gibi çevrimiçi/online ortamda da şiddetle baş etmek zorundadır. Bu yönüyle dijital alan kadınlar için yeni mücadele alanı anlamına gelmektedir. Kadınlar bu alanda yaşadıkları şiddet tehdidi ile kendi başlarına mücadele etme yoluna gitmişleridir. Kadınlar için dijital şiddet ile mücadelede en geçerli yöntem blokla-engelleme yöntemidir. Yapılan araştırma sonucunda kadınların yaşadıkları şiddet olayını yakın çevreleriyle paylaşmaları ve paylaşanların sayısının yüksek olması önem arz etmektedir. Çünkü kadınlar şiddetin hangi türüne maruz kalırlarsa kalsınlar, yaşadıkları şiddet olayını paylaşmadıkları bilinmektedir.

Yapılan araştırma sonrasında elde edilen veriler şiddetin dijital alanda devam ettiğini göstermektedir. Yaşanılan şiddet olayının ve tüm sorunların arkasında, diğer şiddet türlerinde olduğu gibi toplumsal cinsiyet eşitliği yer almaktadır. Kadına yönelik dijital şiddet son derece yaygın ciddi bir sorundur. Failin anonim kalması, fiziki yakınlık aranmaması, zaman ve mekândan bağımsızlık dijital şiddetin yaygınlaşmasında etkilidir. Dijital şiddete yönelik caydırıcılığın oluşması, şiddetin önlenmesi için yasal yollar etkili hale getirilmelidir. Dijital şiddet algısının düşük olduğu yapılan çalışma ile ortaya konmuş ve bu alanda algının ve farkında lığın artırılması adına çalışmaları zorunlu kılmaktadır. Kadınlar şiddetin birçok

türüne maruz kalıp yaşadığı durumu şiddet olarak nitelendirmemektedir. Bunun başlıca nedeni sonuçlarının yani kadında bıraktığı hasarın geç ortaya çıkmasıdır. Politika yapıcılar ve sivil toplum örgütleri kadına yönelik dijital şiddeti gündemlerine almaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akça, G. ve Doğa, B. (2011). Karanlığın Yok Oluşu Gelişen Teknolojinin Gizlilik ve Mahremiyet Üzerindeki Etkileri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 26, 19-42.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z.(2016)Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of ISS* ,6 (1),32-42.
- Aksaray, S. (2011). Siber Zorbalık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(20), 405-432.
- Altınay, Ayşe Gül ve Yeşim Arat, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, 2008, İstanbul, www.kadinayoneliksidet.org.
- Arendt, H. (2018). Şiddet Üzerine. Seçme eserler 6.İstanbul: İletişim.
- Arat, N. (1991). *Feminizmin ABC’si* . İstanbul: Simavi Yayınları.
- Arat, Y. (1998). *Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar*. (s. 82-98) içinde İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Aras, G., Belek , U., Tuzlukaya , E.Ş., Ertung,, C., Gültekin , L., Güneş, G., .Simge, S. S., Selçuk, F. Ü., Sever, Ç., Şimşek, A., Yıldırım, P.(2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.
- Atan, M. (2015) . Radikal Feminizm: Kişisel Olan Politiktir Söyleminde Aile. *The Journal of Europe – Middle East Social Science Studies*, 2(1) , 1-21.
- Atayman, V. (2004). Şiddetin Mitolojisi . İstanbul : Donkişot Yayınları.
- Avrupa Konseyi (2018). Mapping study on cyberviolence. (2022, Haziran 25).<https://rm.coe.int/t-cy-2017-10-cbg-study-provi-sional/16808c4914>.
- Aydemir, K.D., ve Genç, N.F.(2022).Siberfeminizm:Cinsiyetleştirilmiş Teknolojinin Ötesi .*Kesit Akademi Dergisi*,8(32),290-310.
- Aynur, Ş .H. (2013) . İslami Feminizm ve Feminist Kuran Okumaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme . *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 13(3) , 94-117.
- Bayoğlu, F. (2020). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Temelleri Üzerine. 12, 149-164.
- Benjamin, W .(2010). *Şiddetin Eleştirisi Üzerine* . İstanbul : Metis Yayıncılık.
- Berktaş, F. (2004). *Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye*, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 7 (1-30). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sivil Toplum ve Araştırma Birimi.
- Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet Bize Yüklenen Roller*.İstanbul: Kadav Yayınları.
- Bingöl , O. (2014).Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık .*KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 108-114.

- Boyacıoğlu İ. (2016), Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet, Türk Psikoloji Yazıları. 19 (Special Issue), 19 , 126-14.
- Burç, A.S.(2021). Foucault’da İktidar ve İktidar Teknolojilerinin Dönüşümü. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 23(3) , 1287 -1309.
- Butler, J. (2019). *Cinsiyet Belası Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Caporal, B.(2000) . *Kemalizm Sonrasında Türk Kadını* . İstanbul : Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık .
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği .(2021, Aralık 29). *Türkiye’de dijital Şiddet Araştırması* .Ankara : Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği.
- Cornell, R.W. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* . İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çevikalp, A. (2020). Günümüzde Şiddetin Medya Aracılığıyla Pazarlanması ve Ürünlerin Sanatsal Şiddete Dönüşerek Estetikleşmesi. Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi , 3 (5), 59-73.
- Çiçek, A., ve Yağbasan, M. (2019). Küfür Ve Argonun Gündelik İletişimdeki Yeri Üniversite Öğrencileri Özelinde Bir Alan Araştırması. Akdeniz İletişim Dergisi, Aralık (32), 13-37.
- Dünya Sağlık Örgütü :World Health Organization (2002) World Report on Violence and Health. Geneva: WHO.(2021,Eylül9).http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=0000000582 adresinden alındı.
- Ecevit, Y., Ecevit , M., Ayata , A., Gölgeioğlu, Ö., Göğüş ,T. M., Kurdoğlu, A., Karkıner, N., Uygur ,G., Çağlar, F. İ., ve Durakbaşı , A. (2011).Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi . Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web –Ofset Tesisleri.
- Ediz, A., ve Altan, Ş.(2017). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0, 397-410.
- Foucault, M.(2019). Biyopolitikanın Doğuşu İstanbul:İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları .
- Foucault, M. (2007). *Cinselliğin Tarihi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault , M.(2019) .*İktidarın Gözü*. İstanbul : Ayrıntı Yayınları.
- Gödelek, K.(2005) .Güç İktidar İlişkisi Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 97-107.
- Gülen ,H.(2015) .Kemalist Modernleşme’de Aile ,Ulus ,Kadın ve Kadın Yolu .*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler* ,12, 152-164.
- Günay, G.ve Bener ,Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri . *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 153(153) ,159-168.
- Gürhan, N. (2010) .Toplumsal Cinsiyet ve Din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 4, 58-80.
- Gürhan ,N., Erdoğan , G., ve Seyhan , F.(2020).Cinsel Şiddet . *Meyad Akademi*, 1(1), 59-65.
- Hablemitoğlu, Ş.(2005). *Toplumsal Cinsiyet Yazıları Kadınlara Dair Birkaç Söz*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

- Harcar, T., Çakır,Ö., Süregevil,, O. ve Budak, G.(2008) . Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 51-70.
- Hooks, B.(2016) . *Feminizm Herkes İçindir*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Kadılar, E. (2012). *Üç Kuşak Kadının Cinsiyet Rollerini*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Kasap, F., Mırçık, A., ve Dolunay, A. (2018). Medyada Şiddetin Yeniden Üretimi: Türkiye Ana Haber Bültenleri Üzerine Bir İnceleme. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 684-699.
- Kolay, H. (2015) . Kadın Hareketinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları. *EMO Kadın Bülteni* , 3, 5-11.
- Korkmaz,A.(2016).Siber Zorbalık:Fizikselden Sanala Yeni Şiddet .*Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2),74-85.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı .(2022).*CEDAW 8.Periyodik Dönem Gölge Raporu*. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.
- Morgan T. C. (1989), *Psikolojiye Giriş*, Hacettepe Üni. Psi. Böl. Yay., Ankara.
- Oktay, O. B. ve Özkartal, M. (2018). Göstergibilimsel Çözümleme Yöntemiyle Kadına Yönelik Şiddet Afişlerinde Anlam Aktarımı Sorunu. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2) , 167-178.
- Öksüzöğlü, T.Ö.(2021).Kadınlara Yönelik Siber Zorbalık Durumları ve Önlem Çalışmaları *Europaeen Journal of Educational Social Sciences*, 6 (1), 67-75.
- Öner, Y.(2019). Şiddetin Tipolojisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47,605-615.
- Özerkmen, N. ve Gölbaşı, H.(2010).Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*,8(15),22-37.
- Özkazanç, A. (2013). Butler’in Feminizmi :Siyasi Bir Okuma İçin Kılavuz . *Mülkiye Dergisi* , 34(4), 118-138.
- Phillips ,A. (1995) . *Demokrasinin Cinsiyeti* . İstanbul: Metis Yayınları.
- Polat, O. (2014). Klinik Adli Tıp. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 15-34.
- Polat, O.(2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* , 22 (1) ,15-34.
- Sancar, S. (2009) . Türkiye’de Feminizmin Siyasal Bilimlere Etkisi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 0(40) , 119-132.
- Sancar, S.(2012) . *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Saatçioğlu,C. ve Öncel,P.(2018).Küreselleşme Çağında İnternet’in Ekonomi Politikası: Türkiye Üzerine Bir İnceleme .*İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi* ,6(4),10-17.
- Scognamillo, G.(1996) Şiddet, Toplum, Birey ve Kan, 1996, Cogito .
- Scott, W. J. (1988) .*Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*.İstanbul: Agorakitaplığı.

- Sevim, A. (2005) .*Feminizm*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Sezgin, S. (2014) .*Türkiye’de Feminist Söylem ve İslami Söylem*, (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- STGM.(2022,Ağustos 1).<https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/turkiyede-kadina-yonelik-siddet>.
- Şenol, G. S. (2010) . *Türkiye’de1980 Sonrası Kadın Hareketi ve Feminist Yayıncılığın Oluşum Süreci :Pazartesi Dergisi Deneyimi*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taş, G .(2016) .Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme : Kavramsal Analizi ,Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri . Akademik Hassasiyetler ,3(5),163-175.
- Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği ve Alternatif Bilişim Derneği: (2022, Temmuz 1) <https://alternatifbilisim.org/> .
- Tunalı, A. C. (1996) . *Türkiye’de Feminizm Hareketi*,(Yüksek Lisans Tezi),Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tüzin, D.(2010). Farklı Kültürel Ortamlarda Üretilen Anlatılarda Kadın Algısı. *Milli Folklor Dergisi*, 11 (88), 71-76.
- Unicef.(2022,Haziran15).<https://www.unicef.org/turkiye/siber-zorbal%C4%B1k-nedirnas%C4%B1l-%C3%B6nlenir>.
- Ündücü , A.C., (2016) . Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi. *Alternatif Politika*, Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II ,1-21 .
- Vatandaş, D. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, 35, 29-56.
- Yaşar, M.R. (2017). İki Şiddet Arasında Kadın. *Akademik Matbuat*, 1 (1),1-20.
- Yavuz, N. (2009). *Şiddet Olgusunun 1980 Sonrası Çağdaş Sanat Eserlerine Yansımaları* ,(Sanatta Yeterlilik Tezi) , İzmir: Güzel Sanatlar Enstitüsü .
- Yavuz & Ardalı, C. (1996). Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları, Cogito, 1996. Şiddet sayı: 6-7 2. Baskı.
- Yazıcı , F, ve Şahbaz , D.Y.(2020) . Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Yazılı Basına Yansımaları . *Intermedia International e-Journal* , 7(12) , 129-149 .
- Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Medyada Kadınlara Yönelik Dijital Şiddet* , (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Yılmaz, Z. (2015) . Hannah Arendt’te İktidar ve Şiddet İlişkisi. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 1 (1) , 199-207 .
- Yılmaz, A. (2010). Osmanlıdan Cumhuriyet’e Kadın Kimliğinin Biçimlendirilmesi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* ,9(20),191-212.
- Yüksek Seçim Kurulu: (2022, Ocak 25).Yüksek Seçim Kurulu www.ysk.gov.tr.

Zara A., ve İnce, M. (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94.

Zengin, A. (2015). Dillere Düşmek: Kadınlık ve Erkeklik. *Evrensel Kültür*, 82-83.

EKLER

EK .1 Etik Kurul Onayı

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 2022-226
Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu

05/10/2022

Sayın Prof. Dr. Ahmet ÖZALP

Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul kararımız ve ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Başvuru Numarası	2022-148
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ahmet ÖZALP
Araştırma Başlığı	Kadına Yönelik Dijital Şiddet: Siber Zorbalık
Toplantı Tarihi	28.09.2022
Karar Numarası	2022-20

- Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.
- Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.
- Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.*
- Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.

EK -2 Anket katılımcısı onay sayfası

Bölüm 1/2

Kadına Yönelik Dijital Şiddet: Siber Zorbalık Anketi

Değerli katılımcı;

Kadına Yönelik Dijital Şiddet: Siber Zorbalık başlıklı ankete katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans programı tez çalışması kapsamında hazırlanan araştırmanın amacı; kadınların dijital şiddet algısının belirlenmesi, dijital şiddete maruz kalma sıklığı, maruz kalınan dijital şiddet türü, ve dijital şiddete neden maruz kaldığını düşünüyor olmaları, baş etme yöntemlerini saptamak ve incelemektir. Araştırma kapsamında tahmini 3-5 dakika ayırmanız ve çevrim içi anketi eksiksiz tamamlamanız istenmektedir. Çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu araştırmadan elde edilecek veriler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Konu ile ilgili sorularınız aşağıda verilen mail adresi üzerinden cevaplanmaya çalışılacaktır.

[Redacted Email Address]

B I U [Link Icon] [List Icon] [List Icon] [Text Icon]

1. Teknoloji kullanılarak birini-birilerini rahatsız eden, zarar veren davranışların tümüne dijital şiddet

Değerli katılımcı;

Kadına yönelik dijital şiddet: siber zorbalık başlıklı ankete katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ediyoruz. Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans programı tez çalışması kapsamında hazırlanan araştırmanın amacı kadınların maruz kaldığı dijital şiddeti, türünü, sıklığını, baş etme yöntemlerini, hangi platformlar üzerinden dijital şiddete maruz kaldığını belirlemeye yöneliktir. Araştırma kapsamında tahmini 3-5 dakika ayırmanız ve çevrimi anketi tamamlamanız istenmektedir. Çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anket içerisinde sizi tanımlayan herhangi bir bilgi istenmemektedir. Bu çalışmadan elde edilecek veriler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Konu ile ilgili sorularınız aşağıda verilen mail adresi üzerinden cevaplanmaya çalışılacaktır.

████████████████████

EK -3 Anket Soruları

1.Teknoloji kullanılarak birini-birilerini rahatsız eden, zarar veren davranışların tümüne dijital şiddet denilmektedir. Dijital şiddet, siber şiddet, siber zorbalık, çevrimiçi şiddet, çevrimiçi taciz gibi farklı terimlerde kullanılmaktadır. Bu kavramları duyduunuz mu?

- A) Evet
- B) Hayır
- C) Ne evet ne hayır
- D) Yakın zamanda sıkça duyuyorum
- E) Fikrim yok

2.İnternet ya da sosyal medya ortamında şiddete uğradınız mı?

- A) Evet, uğradım
- B) Hayır, uğramadım
- C) Sadece bir dönem uğradım
- D) Fikrim yok
- E) Kararsızım

3.Dijital şiddete ne sıklıkla maruz kalıyorsunuz ya da kaldınız?

- A) Hiç maruz kalmadım
- B) Birkaç yıldır maruz kalıyorum-kaldım
- C) Geçmişte birkaç kez başıma geldi
- D) Sürekli maruz kalıyorum
- E) Son bir yılda başıma geldi-geliyor

4.İnternet veya sosyal medya platformlarında sizi rahatsız eden kim –kimler?

- A) Tanımadığım biri /birileri/anonim hesaplar
- B) Tanıdığım biri /aileden biri/akraba/arkadaş
- C) Troller
- D) Eski Sevgili /Eski Eş

E) Sevgili/Eş

5. İnternet ortamında ya da sosyal medya ortamında aşağıdaki eylemlerden hangilerine maruz kaldınız?

A) Küfür, hakaret ve tehdide maruz kaldım

B) Sesli, yazılı veya görüntülü taciz mesajları aldım

C) Biri tarafından ısrarlı takip aldım-takip edildim

D) Kişisel verilerim çalındı-paylaşıldı

E) Özel görüntülerimin internet ortamında paylaşılmasıyla tehdit edildim ve paylaşıldı

6. En çok hangi platformlar - sosyal medya platformları üzerinden rahatsız ediliyorsunuz ?

A) Instagram

B) Facebook

C) Twitter

D) Online oyunlar-sohbet odaları

E) Whatsapp, telefonla aranarak, sms ile

7. İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığınızda bloklama/engelleme yapıyor musunuz?

A) Evet

B) Hayır

C) Bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum

D) Zaman zaman yapıyorum

E) Fikrim yok

8. İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığınızda uygulama içinde şikâyet ediyor -bildiriyor musunuz?

A) Evet

B) Hayır

C) Bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum

D) Zaman zaman yapıyorum

E) Fikrim yok

9. İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığınızda yaşadığınız durumu yakın çevrenizle paylaşıyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır
- C) Zaman zaman paylaşıyorum
- D) Bu yöntem işe yaramıyor
- E) Fikrim yok

10.İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığınızda güvenlik ayarlarınızı yeniden gözden geçiriyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır
- C) Bundan haberdar değilim
- D) Bu yöntemin işe yaradığını düşünmüyorum
- E) Fikrim yok

11.İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığınızda hukuki yollara başvuruyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır
- C) Bundan haberdar değilim
- D) Başvuru yapmayı düşünüyorum
- E) Fikrim yok

12. İnternet ya da sosyal medya ortamında dijital şiddete maruz kaldığımda

- A) Hiçbir şey yapmıyorum
- B) Ekran görüntüsü alıyorum
- C) Hesap bilgilerimi değiştiriyorum (profil resmi, profil ismi)
- D) Hesaplarımı tamamen kapatıyorum
- E) Hesaplarımı bir süreliğine donduruyorum

13.Dini görüşlerinizden, ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

14.Mezhebinizden ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

15.Etnik kimliğinizden ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

16.Siyasi görüşünüzden ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

17.Cinsiyetinizden ötürü dijital şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaş Aralığı

A) 20-25

B) 26-30

C) 31-35

D) 36 -40

E) 41 -45

2.Eğitim Durumu

A) İlköğretim

B) Ortaöğretim

C) Ön Lisans

D) Lisans

E) Yüksek Lisans ve üzeri

3.Mesleği

A) İşsiz

B) Serbest Çalışan

C) Kamu Çalışanı

D) Özel Sektör

E) Ev Kadını

4. Gelir Düzeyi

A) Geliri Yok

B) Düzenli Bir Geliri Yok

C) Düşük

D) Orta

E) Yüksek

